

Ομιλούντες Τοίχοι

Κατηγορία	Υποκατηγορία	Όνομα
ΚΑΛΕΣ ΤΕΧΝΕΣ 37	ΓΛΥΠΤΙΚΗ / ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ 11	Πραξιτέλης, Φειδίας, Θεοτοκόπουλος, Λύτρας, Γύζης, Χαλεπάς, Θεόφιλος, Κόντογλου, Εγγονό- πουλος, Τσαρούχης, Μόραλης
	ΜΟΥΣΙΚΗ 17	Παπαγιαννοπούλου, Σκαλκώτας, Μητρόπουλος, Γκάτσος, Τσιτσάνης, Μπιθικώτσης, Κάλλας, Θεοφοράκης, Χατζιδάκις, Σαμίου, Μούσχουρη, Ξυλούρης, Ξαρχάκος, Μαρκόπουλος, Καραϊν- δρου, Παπαθανασίου, Ανδριόπουλος
	ΘΕΑΤΡΟ / ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ 9	Παξινού, Μινωτής, Κουν, Χορν, Κακογιάννης, Λαμπέτη, Βέγγος, Παπά, Αγγελόπουλος
ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ 35	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ 7	Ηράκλειτος, Πρωταγόρας, Σωκράτης, Πλάτων, Αριστοτέλης, Επίκουρος, Καστοριάδης
	ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ / ΠΟΙΗΣΗ 22	Όμηρος, Σαπφώ, Αισχύλος, Ευριπίδης, Σοφο- κλής, Αριστοφάνης, Κορνάρος, Σολωμός, Πα- παδιαμάντης, Παλαμάς, Καβάφης, Καρκαβί- τσας, Καζαντζάκης, Σικελιανός, Καρυωτάκης, Σεφέρης, Πολυδούρη, Ρίτσος, Ελύτης, Δόξας, Σινόπουλος, Δημουλά
	ΙΣΤΟΡΙΑ 6	Ηρόδοτος, Θουκυδίδης, Ξενοφών, Κόκκινος, Ανδρόνικος, Γλύκατζη-Αρβελέρ
ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ 21	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ / ΠΑΗΡΟΦΟΡΙΚΗ 9	Θαλής, Πυθαγόρας, Ιππίας, Ευκλείδης, Αρχιμή- δης, Υπατία, Καραθεοδωρή, Φωκάς, Δασκαλά- κης
	ΦΥΣΙΚΗ / ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ 7	Λεύκιππος, Δημόκριτος, Αρίσταρχος, Ίππαρχος, Κριμιζής, Σιμόπουλος, Νανόπουλος
	ΒΙΟΛΟΓΙΑ / ΙΑΤΡΙΚΗ 5	Ιπποκράτης, Παπανικολάου, Φλέμινγκ, Ευ- στρατιάδης, Καφάτος
ΚΟΙΝΩΝΙΑ 25	ΠΟΛΙΤΙΚΗ 17	Σόλων, Λεωνίδα, Θεμιστοκλής, Περικλής, Φί- λιππος Β', Μέγας Αλέξανδρος, Ιουστινιανός & Θεοδώρα, Παλαιολόγος, Ρήγας Φεραίος, Κολο- κοτρώνης, Μπουμπουλίνα, Καποδίστριας, Με- λάς, Τρικούπης, Παρρέν, Βενιζέλος, Μερκούρη
	ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ 8	Κόροιβος, Λούης, Τσικλητήρας, Γκάλης, Πα- τουλίδου, Μπακογιάννη, Δήμας, Γιαννιώτης

Σόλων

Ο **Σόλων** ο Αθηναίος (περ. 639 π.Χ. - 559 π.Χ.) ήταν σημαντικός νομοθέτης, φιλόσοφος, ποιητής και ένας από τους **επτά σοφούς** της αρχαίας Ελλάδος. Ανήκε σε πλούσια και αριστοκρατική οικογένεια, που απέδιδε την καταγωγή της στη γενιά του μυθικού βασιλιά της Αθήνας Κόδρου. Στην αρχαία Αθήνα, με την ονομασία **σεισάχθεια** ("αποτίναξη των βαρών") έμεινε γνωστή η νομοθετική ρύθμιση των χρεών από τον Σόλωνα. Είναι το πρώτο νομοθέτημα του Σόλωνα, που όμως δεν αφορούσε την εξ ολοκλήρου διαγραφή των χρεών, αλλά μόνο την ανακούφιση των καταπιεζόμενων από τους τοκογλύφους οφειλετών. Πριν την απαγόρευσή της από το Σόλωνα, στην Αθήνα ίσχυε ο θεσμός της υποδούλωσης για χρέη: ένας πολίτης που δεν μπορούσε να ξεπληρώσει το δανειστή του, έχανε την ελευθερία του.

Τα νομοθετικά μέτρα του Σόλωνα ήταν πολύ τολμηρά, αλλά και δραστικά και αντικατοπτρίζουν το μέγεθος της κρίσης που κλήθηκαν να θεραπεύσουν. Βασίζονταν στην αρχή της ανισότητας και όχι της ισότητας, ενώ επιδίωκαν να αποτρέψουν την εμφύλια διαμάχη και τη διάλυση της πολιτικής κοινότητας της Αθήνας διατηρώντας παράλληλα την κοινωνική διαστρωμάτωση και την προβολή αυτής της διαστρωμάτωσης στη νομή της εξουσίας. Το πολίτευμα της Αθήνας παρέμεινε ωστόσο και μετά τις μεταρρυθμίσεις τιμοκρατικό, βασισμένο στην κοινωνική διαστρωμάτωση και στη νομή της εξουσίας από τους πολίτες ανάλογα με τον εισόδημά τους, αν και το εισόδημα αυτό μπορούσε στο εξής να προέρχεται από πολλές διαφορετικές δραστηριότητες και όχι μόνο από την καλλιέργεια της γης.

Ο Σόλων, για να αποφύγει μεταβολές της νομοθεσίας του και για να μην αναμειχθεί στην εφαρμογή της, απεδίμησε για δέκα χρόνια. Στην ενέργειά του αυτή διακρίνεται μία πρώτη εφαρμογή της διάκρισης της νομοθετικής από την εκτελεστική εξουσία. Ο Σόλων κατά τη διάρκεια των δέκα χρόνων της αυτοεξορίας του επισκέφτηκε, μεταξύ άλλων, και το βασιλιά των Σάρδεων Κροίσο, ο οποίος τον ρώτησε αν γνώριζε κανέναν άνθρωπο πιο ευτυχισμένο από αυτόν. Ο Σόλων του ανέφερε τρεις περιπτώσεις ευτυχισμένων ανθρώπων και τον συμβούλεψε με το γνωστό: **«Μηδένα προ του τέλους μακάριζε»** (=μη μακαρίζεις κανέναν, πριν το τέλος του).

Λεωνίδας

Ο **Λεωνίδας Α΄** (Σπάρτη, 540 π.Χ. – Θερμοπύλες, 480 π.Χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας ο οποίος διατέλεσε βασιλιάς της Σπάρτης. Πιστευόταν πως ήταν απόγονος του Ηρακλή.

Ο Λεωνίδας ανέλαβε την ηγεσία του συμμαχικού ελληνικού στρατού και κατάφερε με επιτυχία να τους κρατήσει ενωμένους και να ξεχάσουν τις διαφορές τους. Η στρατιωτική του ευφυΐα έγινε εμφανής τον Αύγουστο του **480 π.Χ.** στο στενό των **Θερμοπυλών**, με το τρόπο που παρέταξε τα στρατιωτικά τμήματα και με τη ταχύτητα με την οποία τα **εναλλάσσε** στο πεδίο της μάχης. Μπροστά στον πολυπληθέστατο στρατό των Περσών, ο Λεωνίδας με 300 Σπαρτιάτες και 700 Θεσπιείς προέβαλε γενναία αντίσταση, εκμεταλλευόμενος και τη φυσική διαμόρφωση της θέσης. Όταν ο Ξέρξης του απέστειλε αγγελιαφόρο και του ζήτησε να παραδώσει τα όπλα και να παραδοθεί, ο Σπαρτιάτης βασιλιάς απάντησε «**Μολών λαβέ**», δηλαδή «έλα να τα πάρεις», θέλοντας έτσι να τον προκαλέσει να δώσει μάχη και να αποδείξει την αξία του. Το διαχρονικό «μολών λαβέ» έχει περάσει πλέον στην ιστορία, έχει γίνει καθημερινή φράση και του έχει χαρίσει αιώνια αίγλη. Με αντίθετους συμβολισμούς έχει καταγραφεί και η προδοσία του Εφιάλτη, ο οποίος οδήγησε τους Πέρσες στα νώτα των Ελλήνων από την Ανοπαία οδό και εξασφάλισε τη νίκη του περσικού στρατού. Όλοι οι Έλληνες στρατιώτες σκοτώθηκαν, μεταξύ των οποίων και ο βασιλιάς Λεωνίδας, ο οποίος έγινε σύμβολο πατριωτικής αυτοθυσίας.

Η θυσία του Λεωνίδα και των 300 συμπολεμιστών του έγινε διαχρονικό σύμβολο και στη θέση που έπεσε ο Λεωνίδας και οι συμπολεμιστές του οι αρχαίοι έστησαν μνημείο με χαραγμένο πάνω του το γνωστό επιγράμμα του Σιμωνίδη: **Ὁ ξείν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῆδε κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.** ("Ξένε, πες στους Λακεδαιμόνιους ότι κειτόμεθα εδώ, πιστοί στους νόμους τους", εννοώντας: "πεθάναμε εδώ ακολουθώντας τις σπαρτιατικές παραδόσεις"). Το ηρωικό πρότυπο του Λεωνίδα και η ανάμνηση της μάχης των Θερμοπυλών αποτέλεσε παράδειγμα για πολλούς λαούς σε πολλές φάσεις της ιστορίας.

Θεμιστοκλής

Ο **Θεμιστοκλής του Νεοκλέους** (Αρχαία Αθήνα, 527 π.Χ. – Μαγνησία, 459 π.Χ.) ήταν Αθηναίος πολιτικός και στρατηγός. Έμεινε γνωστός ως ο θεμελιωτής της ναυτικής δύναμης της Αθήνας και ως ο κυριότερος συντελεστής της αποφασιστικής νίκης των Ελλήνων εναντίον των Περσών στη **Ναυμαχία της Σαλαμίνας το 480 π.Χ. στις 22 Σεπτεμβρίου**, που σηματοδότησε την αρχή του τέλους της περσικής παρουσίας στη Μεσόγειο. Αναμφίβολα υπήρξε ένας διορατικός πολιτικός και ένας μεγαλοφυής ηγέτης που ενδυνάμωσε το δημοκρατικό πολίτευμα της Αθήνας, κατέστησε την Αθήνα πρώτη ναυτική δύναμη στη Μεσόγειο και **απάλλαξε την Ελλάδα από την περσική απειλή**.

Μετά την ήττα των Ελλήνων στις Θερμοπύλες, όλο και περισσότεροι Έλληνες προσχωρούσαν στο στρατόπεδο των Περσών. Ο Θεμιστοκλής αρνιόταν να δεχτεί την εκδοχή της εγκατάλειψης του αγώνα. Γύρισε στην Αθήνα και προσπάθησε να πείσει τους συμπολίτες του να εγκαταλείγουν προσωρινά την πόλη τους. Οι Αθηναίοι, όπως συνηθίζοταν πριν από κάθε κρίσιμη απόφαση, έστειλαν θεωρούς στους Δελφούς για να ζητήσουν χρησμό που μεταξύ άλλων ανέφερε: **"ο Ζευς θα δώσει ένα ξύλινο τείχος που θα μείνει απόρητο, αυτό το τείχος θα σώσει εσένα και τα παιδιά σου"**. Ο Θεμιστοκλής υποστήριζε ότι τα σωτήρια ξύλινα τείχη θα ήταν ο στόλος τους.

Ο Θεμιστοκλής υποστήριζε ότι ο στόλος έπρεπε να μείνει στη Σαλαμίνα και να ναυμαχήσει στα στενά της, μπροστά στα σημερινά Αμπελάκια. Όταν στο συμβούλιο ο Θεμιστοκλής μέσα στην ορμή του μίλησε πριν από τον Ευρυβιάδη, τότε ο Ευρυβιάδης θύμωσε και σήκωσε το ραβδί του να χτυπήσει τον Θεμιστοκλή. Ο Θεμιστοκλής, όμως, σαν ψύχραιμος που ήταν, αντί να οργιστεί, είπε τη φράση: **"Πάταξον μεν, άκουσον δε"**. Ο ελληνικός στόλος παρατάχθηκε απέναντι στα 1.207 περσικά πλοία με 366 πλοία, από τα οποία αντηχούσε ο παιάνας: **"Ιτε παίδες Ελλήνων ίτε, ελευθερούτε πατρίδ', ελευθερούτε δε παίδας, γυναικάς, θεών τε πατρών έδη, θήκας τε προγόνων, νυν υπέρ πάντων αγών"**. Επακολούθησε η καταδίωξη και η καταστροφή του περσικού στόλου, που την παρακολουθούσε εξαγριωμένος και αγανακτώντας ο Ξέρξης, καθισμένος σ' ένα θρόνο στο όρος Αιγάλεω. Ο περσικός στόλος έπαθε πανωλεθρία. Οι Έλληνες έμειναν κύριοι του πεδίου της μάχης και έχασαν μόνο 40 τριήρεις ενώ καταστράφηκαν 200 περσικές τριήρεις.

Περικλής

Ο **Περικλής του Ξανθίπου** (Αρχαία Αθήνα, 495 π.Χ. – Αρχαία Αθήνα, 429 π.Χ.) ήταν αρχαίος Αθηναίος Έλληνας πολιτικός, ρήτορας και στρατηγός του 5ου αιώνα π.Χ. (γυναίκα του ήταν η Ασπασία), γνωστού και ως «**Χρυσού Αιώνα**», και πιο συγκεκριμένα της περιόδου μεταξύ των Περσικών Πολέμων και του Πελοποννησιακού Πολέμου.

Ο Περικλής εκμεταλλεύτηκε τη νίκη των ελληνικών δυνάμεων επί των Περσών και την άνοδο της ναυτικής δύναμης της Αθήνας προκειμένου να μετατρέψει τη Δηλιακή Συμμαχία σε «Αθηναϊκή Ηγεμονία», οδηγώντας την πόλη του στην μεγαλύτερη ακμή της ιστορίας της κατά την περίοδο των 14 συνεχόμενων ετών που εκλεγόταν στο αξίωμα του Στρατηγού. Σε στρατιωτικό επίπεδο, οι επεκτατικές και στρατιωτικές επιχειρήσεις που πραγματοποίησε κατά την διάρκεια της κυριαρχίας του είχαν σαν κύριο στόχο τη διαφύλαξη των συμφερόντων της Αθήνας. Υπήρξε μέγας προστάτης των τεχνών, της λογοτεχνίας και των επιστημών, και ο βασικός υπεύθυνος για το γεγονός ότι η Αθήνα έγινε το πολιτιστικό και πνευματικό κέντρο του αρχαίου κόσμου. Επίσης, σε αυτόν οφείλεται η κατασκευή πολλών από τα σημαντικά μνημεία που κοσμούσαν την Αρχαία Αθήνα, με εκείνα της Ακρόπολης να διατηρούν εξέχουσα θέση ανάμεσά τους. Επίσης, υπήρξε μέγας υποστηρικτής της δημοκρατίας και της ελευθερίας του λόγου και ως αποτέλεσμα, κατά την εποχή του, τέθηκαν οι βάσεις του λεγόμενου Δυτικού Πολιτισμού. Οι φιλοδημοκρατικές του θέσεις αποτυπώνονται καλύτερα στον περίφημο «**Επιτάφιο Λόγο**» του προς τιμήν των πεσόντων του πρώτου έτους του Πελοποννησιακού Πολέμου, ο οποίος διασώθηκε από τον ιστορικό Θουκυδίδη. Ο τελευταίος θαύμαζε τόσο πολύ τον Περικλή, που τον αποκαλούσε «πρώτο πολίτη των Αθηνών».

Ως μεγαλύτερη κληρονομιά που άφησε ο Περικλής θεωρούνται τα έργα τέχνης του Χρυσού Αιώνα της Αθήνας αλλά και τα λογοτεχνικά έργα της εποχής του, που διασώθηκαν μέχρι σήμερα. Η Ακρόπολη των Αθηνών, παρόλο που σήμερα είναι ερειπωμένη, στέκεται μέχρι σήμερα ως σύμβολο της σύγχρονης Αθήνας. Η ελευθερία του λόγου θεωρείται η μεγαλύτερη και μακροβιότερη κληρονομιά που μας άφησε ο "Αιώνας του Περικλή". Ο Περικλής θεωρείται ο ιδανικός τύπος ηγέτη στην Αρχαία Ελλάδα και ο Επιτάφιος Λόγος του, ακόμη και σήμερα θεωρείται συνώνυμο της πάλης για τη δημοκρατία και την ελευθερία.

Φίλιππος Β΄

Ο **Φίλιππος Β΄ ο Μακεδών** (382 π.Χ. - 336 π.Χ.) ήταν Έλληνας βασιλιάς του Βασιλείου της Μακεδονίας από το 359 π.Χ. μέχρι τη δολοφονία του από τον Πανυσανία, το 336 π.Χ. Ήταν ο βασιλιάς που έκανε τη Μακεδονία ισχυρό βασίλειο, ένωσε υπό την ηγεμονία του τα υπόλοιπα ελληνικά βασίλεια και προετοίμασε στην ουσία την κατάκτηση της Περσίας και του μεγαλύτερου μέρους του τότε γνωστού κόσμου από τον γιό του Μεγάλο Αλέξανδρο.

Με μία σειρά θεμελιωδών μεταρρυθμίσεων στο σύνολο της δομής του βασιλείου του κατάφερε να εισέλθει δυναμικά στο προσκήνιο των ελληνικών υποθέσεων στα μέσα του 4ου αιώνα π.Χ. Αφού αναδιοργάνωσε ριζικά το στρατό του, εισάγοντας μεταξύ άλλων τη σάρισα, και επινόησε καινούργιες τακτικές για τη φάλαγγα των οπλιτών. Ο αναγεννημένος στρατός πέτυχε τότε τις πρώτες του νίκες, εξουδετερώνοντας οριστικά τις ληστρικές επιδρομές των βαλκανικών λαών που περιέβαλλαν τη Μακεδονία και προχώρησε σε κεραυνοβόλες επιθετικές ενέργειες εναντίον των βόρειων, δυτικών και ανατολικών γειτόνων του.

Έχοντας αυξήσει το γόητρο του με το να γίνει ολυμπιονίκης στα ιππικά αγωνίσματα του κέλη, τέθριππου και συνορίδος αντίστοιχα, από το 346 π.Χ. προσπάθησε να πείσει τις ελληνικές πόλεις-κράτη του νότου με τη δύναμη της διπλωματίας για ένωση και κοινή εκστρατεία κατά των Περσών με κυριότερο σύμμαχο ως το 338 π.Χ. τη Θήβα, αλλά και με υπολογίσιμους αντιπάλους την Αθήνα και τη Σπάρτη. Όμως μόλις το 338 π.Χ., μετά την ιδιαίτερης σκληρότητας μάχη της Χαϊρώνειας, κατάφερε ο Φίλιππος να ενώσει τους Έλληνες. Ακολούθως οργάνωσε τον εορτασμό για τους γάμους της κόρης του Κλεοπάτρας με το βασιλιά των Μολοσσών, Αλέξανδρο Α΄, στο θέατρο των Αιγών. Τότε όμως δολοφονήθηκε από έναν από τους πιο έμπιστους σωματοφύλακές του, τον Πανυσανία. Στις 8 Νοεμβρίου 1977, ο αρχαιολόγος **Μανώλης Ανδρόνικος** ανακοίνωσε την ανακάλυψη του ασύλητου τάφου (Τάφος II, όπως έχει ονομαστεί από τους αρχαιολόγους) του Φιλίππου Β΄ στην **Βεργίνα** της Ημαθίας, γεγονός που υπήρξε μείζων αρχαιολογική ανακάλυψη παγκοσμίως.

Μέγας Αλέξανδρος

Ο **Μέγας Αλέξανδρος** (Αρχαία Πέλλα, 356 π.Χ. - Βαβυλώνα, 323 π.Χ.), κοινώς γνωστός ως **Αλέξανδρος ο Μέγας**, ήταν Έλληνας βασιλιάς του Βασιλείου της Μακεδονίας. Με την ίδρυση πόλεων και βιβλιοθηκών, και τη συμμετοχή επιστημόνων και γεωγράφων στις εκστρατείες του, *άλλαξε* την ιστορία του κόσμου με την διάδοση του ελληνικού πολιτισμού στην Ευρασία και τη μίξη του με τις τοπικές παραδόσεις και έθιμα των άλλων πολιτισμών. Το σύνολο της επιρροής του, συχνά τον κατατάσσει μεταξύ των κορυφαίων παγκοσμίων προσωπικοτήτων όλων των εποχών με τη μεγαλύτερη επιρροή, μαζί με τον δάσκαλο του Αριστοτέλη.

Γεννήθηκε στην Πέλλα της Μακεδονίας τον Ιούλιο του έτους 356 π.Χ., σύμφωνα με την παράδοση, την ίδια νύχτα που ο Ηρόστρατος πυρπόλησε τον ναό της Αρτεμης στην Έφεσο, με τους μάντεις και ιερείς να ερμηνεύουν το γεγονός ως οϊωνό της υποταγής της Ασίας. Γονείς του ήταν ο βασιλιάς Φίλιππος Β' της Μακεδονίας και η πριγκίπισσα Ολυμπιάδα της Ηπείρου. Ο Φίλιππος ανέθεσε τις σπουδές του γιου του, στον **Αριστοτέλη**, ο οποίος του δίδαξε ιστορία, αστρονομία, γεωγραφία, ιατρική, φιλολογία και πολιτικές επιστήμες, μαζί με τα υπόλοιπα νεαρά μέλη της μακεδονικής αριστοκρατίας. Η μαθητεία κοντά στον μεγάλο φιλόσοφο έπαιξε καθοριστικό ρόλο στον χαρακτήρα του νεαρού Αλέξανδρου.

Ως βασιλιάς της Μακεδονίας, συνέχισε το έργο του πατέρα του, Φιλίππου Β', και του παππού του, Αμύντα Γ', ικανών στρατηγών, πολιτικών και διπλωματών, οι οποίοι διαδοχικά αναμόρφωσαν το μακεδονικό βασίλειο και το εξέλιξαν σε σημαντική δύναμη του ελληνικού κόσμου, και με τη σειρά του ο Αλέξανδρος το διαμόρφωσε σε παγκόσμια υπερδύναμη. Ως Μακεδόνας είχε συνείδηση της ελληνικής του καταγωγής. Υπήρξε ένας από τους σπουδαιότερους στρατηγούς στην ιστορία, και κατά την περίοδο των 13 ετών της βασιλείας του (336 - 323 π.Χ.) κατέκτησε το μεγαλύτερο μέρος του τότε γνωστού κόσμου προς την ανατολή, φτάνοντας στις παρυφές της Ινδίας, και χωρίς να έχει ηττηθεί σε μάχη που ο ίδιος συμμετείχε. Λίγο πριν πεθάνει, σε ηλικία μόλις 33 ετών, ρωτήθηκε σε ποιόν αφήνει την βασιλεία του και φέρεται να απάντησε «**τῷ κρατίστῳ**», δηλαδή «στον ισχυρότερο». Τα ιστορικά στοιχεία που έχουν διασωθεί ως σήμερα, αναφέρουν πως η Αλεξάνδρεια είναι η τελευταία γνωστή τοποθεσία της σορού του.

Ιουστινιανός & Θεοδώρα

Ο **Ιουστινιανός Α΄**, (Ταυρήσιο, 482 - Κωνσταντινούπολη, 565), παραδοσιακά γνωστός ως Ιουστινιανός ο Μέγας ήταν Βυζαντινός Αυτοκράτορας από το 527 έως το θάνατο του το 565 μ.Χ. Κατά τη διάρκεια της βασιλείας του, ο Ιουστινιανός προσπάθησε να αναβιώσει το μεγαλείο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και να επανακτήσει τα χαμένα δυτικά εδάφη της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Καθοριστική σημασία είχε ο Ιουστινιανός για τη νομική ιστορία, καθώς προέστη της κωδικοποίησης του ρωμαϊκού δικαίου, η οποία ονομάστηκε **Ιουστινιάνειος Κώδικας**. Ήταν μία από τις σημαντικότερες προσωπικότητες της ύστερης αρχαιότητας και ενδεχομένως ο τελευταίος Ρωμαίος αυτοκράτορας που μιλούσε τα λατινικά ως μητρική του γλώσσα.

Η γυναίκα του **Θεοδώρα** (περ. 500 - 28 Ιουνίου 548) ήταν ταπεινής καταγωγής, αλλά ταυτόχρονα υπέρμετρα φιλόδοξη, ικανή, οξυδερκής και κυρίως πολύ όμορφη. Φέρεται ως μία από τις διασημότερες γυναίκες στην παγκόσμια ιστορία και η διασημότερη αυτοκράτειρα του Βυζαντίου. Η Θεοδώρα στάθηκε πολύτιμη σύντροφος στο πλευρό του Ιουστινιανού. Ακόμα και αν το παρελθόν της Θεοδώρας ήταν όντως σκοτεινό, είναι σίγουρο ότι με το γάμο της με τον Ιουστινιανό μεταμορφώνεται σε ιδανική σύζυγο και Αυτοκράτειρα.

Τον Ιανουάριο του 532 ξέσπασαν σοβαρές ταραχές λόγω της σκληρής φορολογικής πολιτικής. Η κατάσταση ξέφευγε από το έλεγχο του Ιουστινιανού, ο οποίος την παραμονή της εγκατάλειψης του θρόνου προς διαφυγή, μεταπέιθεται από τη Θεοδώρα και παραμένει για μάχη μέχρι εσχάτων. Έτσι, υπό τις εντολές των στρατηγών του σφαγιάζονται στον Ιππόδρομο 30.000 περίπου στασιαστές, δίνοντας τέλος στην περίφημη «**Στάση του Νίκα**», η οποία έλαβε το όνομά της από το σύνθημα των επαναστατών.

Η καταστροφή του ναού της Αγίας Σοφίας κατά τις ταραχές αποτελεί το έναυσμα για την ανάθεση από τον Ιουστινιανό της κατασκευής ενός νέου μεγαλοπρεπούς ναού. Έτσι, την ίδια χρονιά οι αρχιτέκτονες από Ανθέμιος και Ισίδωρος ξεκινούν τις εργασίες κατασκευής, που ολοκληρώνονται το 537. Ο Ναός της Αγίας του Θεού Σοφίας, έργο για το οποίο ο αυτοκράτορας ξόδεψε αρκετά χρήματα, αποτελεί ορόσημο στην παγκόσμια ιστορία της αρχιτεκτονικής, με μέγεθος και μεγαλοπρέπεια που ως τις μέρες μας συγκινούν και προκαλούν δέος.

Κωνσταντίνος Παλαιολόγος

Ο **Κωνσταντίνος ΙΑ΄ Δραγάσης Παλαιολόγος** (Κωνσταντινούπολη, 1405 – Κωνσταντινούπολη, 1453) ήταν ο τελευταίος βασιλεύων Βυζαντινός αυτοκράτορας, ως μέλος της δυναστείας των Παλαιολόγων, από το 1449 έως το θάνατό του κατά την **Άλωση** της Κωνσταντινούπολης (**29 Μαΐου 1453**). Μετά το θάνατό του, έγινε θρυλική μορφή της ελληνικής λαϊκής παράδοσης ως ο "**Μαρμαρωμένος Βασιλιάς**", που θα ξυπνήσει και θα ανακτήσει την Αυτοκρατορία και την Κωνσταντινούπολη από τους Οθωμανούς. Ο θρύλος πως τελικά δεν πέθανε και πως θα επιστρέψει, καλλιιεργήθηκε από τα πρώτα χρόνια της Άλωσης.

Συχνά αναφέρεται ως *πορφυρογέννητος*: ελάχιστα είναι γνωστά για την παιδική του ηλικία. Πέρασε το μεγαλύτερο μέρος της νεότητάς του στην Κωνσταντινούπολη υπό την επίβλεψη των γονιών του. Τον Νοέμβριο του 1423 ο αδελφός του Ιωάννης Η΄ ταξίδεψε στη Βενετία και την Ουγγαρία για αναζήτηση βοήθειας και όρισε τον Κωνσταντίνο ως αντιβασιλέα στην Κωνσταντινούπολη· έτσι ο Κωνσταντίνος είχε την πρώτη του επαφή με θέση εξουσίας. Ο Κωνσταντίνος διακρίθηκε για την αποφασιστικότητα και τις διοικητικές του ικανότητες. Τον Οκτώβριο του 1443 ο Κωνσταντίνος ανέλαβε δεσπότης του Μυστρά, που τότε ήταν το κέντρο της τέχνης και του πολιτισμού, που ανταγωνιζόταν την Κωνσταντινούπολη. Μετά τον θάνατο του Ιωάννη Η΄ τον Οκτώβριο του 1448, οι δυνητικοί διάδοχοι του θρόνου της Κωνσταντινούπολης ήταν ο Κωνσταντίνος και τα μικρότερα αδέρφια του Δημήτριος και Θωμάς, όμως ο Κωνσταντίνος ήταν ο πιο ευνοημένος του τελευταίου Αυτοκράτορα, ο οποίος και το είχε δηλώσει λίγο πριν αποβιώσει. Έτσι στέφθηκε αυτοκράτορας στον Μυστρά. Η βασιλεία του διήρκεσε τέσσερα χρόνια, τέσσερις μήνες και εικοσιτέσσερις ημέρες. Μεταξύ των πρώτων ενεργειών του ήταν η δρομολόγηση ανακωχής με τους Τούρκους και ο προσεταιρισμός της ανθενωτικής παράταξης.

Οι σύγχρονες πηγές των γεγονότων της Άλωσης διαφέρουν ως προς την μαρτυρία τους σχετικά με την τύχη του Αυτοκράτορα. Μερικές δεν κάνουν καμία αναφορά στο θάνατό του, άλλες καταγράφουν απλώς ότι σκοτώθηκε μαχόμενος. Λίγες υποστηρίζουν ότι διέφυγε.

Ρήγας Φεραίος

Ο **Ρήγας Βελεστινλής** ή **Ρήγας Φεραίος** (Βελεστίνο, 1757 - Βελιγράδι, 1798) ήταν Έλληνας συγγραφέας, πολιτικός, στοχαστής και επαναστάτης. Θεωρείται εθνομάρτυρας και **πρόδρομος της Ελληνικής Επανάστασης του 1821**.

Η ανάγκη δημιουργίας εθνικών ηρώων του υπόδουλου έθνους, σε συνδυασμό με την έλλειψη σχετικής ιστοριογραφίας γέννησε πολλούς θρύλους περί του προσώπου του. Ταξίδεψε στην Κωνσταντινούπολη, μετά από πρόσκληση του Πρέσβη της Ρωσίας για σπουδές, στην οικία του οποίου γνώρισε τον Πρίγκιπα Αλέξανδρο Υψηλάντη (1726-1806), μέγα διερμηνέα του Σουλτάνου και παππού του μετέπειτα αρχηγού της Φιλικής Εταιρίας, Αλέξανδρου Υψηλάντη (1792-1828). Μετά τον Ρωσοτουρκικό πόλεμο και την ήττα της Τουρκίας, ο Ρήγας κατέφυγε στη Βιέννη, την οποία έκανε έδρα της επαναστατικής δράσης του. Στη Βιέννη συνεργάτες του ήταν κυρίως Έλληνες έμποροι ή σπουδαστές, αλλά οι σημαντικότεροι από αυτούς ήταν οι αδελφοί Πούλιου, από τη Σιάτιστα της Μακεδονίας, τυπογράφοι. Στο τυπογραφείο τους τύπωσε τον **Θούριο** και την **Χάρτα** που φιλοτεχνήθηκε από τον Αυστριακό λιθογράφο Φρανσουά Μίλλερ, την επαναστατική του προκήρυξη σε χιλιάδες αντίτυπα, προκειμένου να μοιραστούν στους Έλληνες των υπόλοιπων φιλελεύθερων περιοχών των Βαλκανίων. Επηρεασμένος από τον **Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό**, πίστεψε βαθιά στην ανάγκη της επαφής των Ελλήνων με τις νέες ιδέες που σάρωναν την Ευρώπη και αυτό τον ώθησε στη συγγραφή ή μετάφραση βιβλίων σε δημόδη γλώσσα. Ο Ρήγας απέβλεπε στην απελευθέρωση και ενοποίηση όλων των Βαλκανικών λαών και φυσικά όλου του ελληνικού στοιχείου που ήταν διασκορπισμένο στην Ανατολή και τα ευρωπαϊκά κέντρα.

Το πιθανότερο και επικρατέστερο σενάριο που επικρατεί μέχρι σήμερα για τη σύλληψη του Ρήγα έχει σχέση με τη τελευταία φάση προετοιμασίας του που συνδέεται με δύο επαναστατικές προκηρύξεις, το *Επαναστατικό Μανιφέστο* και την *Προκήρυξη*, που τυπώθηκαν σε μεγάλο αριθμό αντιτύπων. Ο Ρήγας συνελήφθη στην Τεργέστη, σε ξενοδοχείο που είχε καταλύσει. Μόλις μαθεύτηκε η σύλληψη του Ρήγα πολλοί έκαναν έκκληση, στο σουλτάνο Σελίμ Γ', για την απελευθέρωση του. Ωστόσο, οι εχθροί του Βελεστινλή έπεισαν το Σουλτάνο πως έπρεπε να θανατωθεί χωρίς διαδικασία, πριν οι επαναστατικές ενέργειές του οδηγήσουν σε εξέγερση στα Βαλκάνια. Αφού πρώτα παραδόθηκαν στους Τούρκους του Βελιγραδίου, εκεί, ύστερα από συνεχή βασανιστήρια, στραγγαλίστηκαν και τα σώματά τους ρίχτηκαν στον Δούναβη.

Κολοκοτρώνης

Ο **Θεόδωρος Κολοκοτρώνης** (Μεσσηνία, 1770 - Αθήνα, 1843) ήταν Έλληνας αρχιστράτηγος και ηγετική μορφή της Επανάστασης του 1821, οπλαρχηγός, πληρεξούσιος, Σύμβουλος της Επικρατείας. Απέκτησε το προσωνύμιο **Γέρος του Μοριά**. Μετά θάνατον τιμήθηκε από την Ελληνική Πολιτεία με τον βαθμό του Στρατάρχη.

Το 1780, ήταν μόλις 10 ετών, όταν ο πατέρας του σκοτώθηκε από τους Τούρκους, γεγονός που σημάδεψε τη ζωή του. Το 1806 κατά τη διάρκεια του μεγάλου διωγμού των κλεφτών από τους κατακτητές κατόρθωσε να διασωθεί και να καταφύγει στη Ζάκυνθο, όπου κατατάχθηκε στον αγγλικό στρατό κι έφθασε μέχρι το βαθμό του ταγματάρχη. Το 1818 μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία και στις αρχές του 1821 αποβιβάστηκε στη Μάνη για να λάβει μέρος στον επικείμενο Αγώνα. Στις 23 Μαρτίου 1821 συμμετείχε υπό τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη στο στρατιωτικό σώμα που κατέλαβε την Καλαμάτα, σηματοδοτώντας την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης. Αμέσως μετά έβαλε σκοπό να καταλάβει την Τριπολιτσά, το διοικητικό κέντρο των Οθωμανών στον Μοριά, γιατί αλλιώς δεν θα μπορούσε να επικρατήσει η επανάσταση, όπως πίστευε. Η νίκη των Ελλήνων στο **Βαλτέτσι** (13 Μαΐου 1821) και η **άλωση της Τριπολιτσάς** (23 Σεπτεμβρίου 1821) που οφείλονται αποκλειστικά στον Κολοκοτρώνη, τον επέβαλαν ως αρχηγό του επαναστατικού στρατού της Πελοποννήσου. Στη μάχη των **Δερβενακίων** (26-28 Ιουλίου 1822), όπου καταστράφηκε ο στρατός του Δράμαλη, αναδείχθηκε η στρατηγική του ιδιοφυΐα και η κυβέρνηση Κουντουριώτη τον διόρισε αρχιστράτηγο των επαναστατικών δυνάμεων. Η ίδια, όμως, κυβέρνηση θα τον φυλακίσει αργότερα στην Ύδρα, κατά τη διάρκεια των εμφύλιων συρράξεων των ετών 1823-24, όπου είχε πρωταγωνιστικό ρόλο. Θα τον απελευθερώσει τον Μάιο του 1825, όταν ο Ιμπραήμ απειλούσε να καταστείλει την επανάσταση και θα του αναθέσει εκ νέου την αρχιστρατηγία του Αγώνα. Ειδικός στον κλεφτοπόλεμο και στην τεχνική της «**καμμένης γης**» θα κατορθώσει να κρατήσει ζωντανή την επανάσταση μέχρι τη ναυμαχία του Ναβαρίνου (7 Οκτωβρίου 1827).

Τα τελευταία χρόνια της ζωής του τα πέρασε στην Αθήνα, όπου υπαγόρευσε στον Γεώργιο Τερτσέτη τα απομνημονεύματά του, τα οποία αποτελούν πολύτιμη πηγή για την Ελληνική Επανάσταση. Σε ψηφοφορία που οργάνωσε ο τηλεοπτικός σταθμός ΣΚΑΪ για την ανάδειξη του «μεγαλύτερου Έλληνα» το 2008, ο Κολοκοτρώνης ήρθε τρίτος σε ψήφους, επιβεβαιώνοντας την εθνική απήχηση της προσωπικότητάς του.

Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα

Η **Λασκαρίνα "Μπουμπουλίνα"** (Κωνσταντινούπολη, 1771 - Σπέτσες, 1825) ήταν Ελληνίδα ηρώιδα της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Πολέμησε ηρωικά το 1821 και υπήρξε ίσως η σπουδαιότερη γυναίκα που έλαβε μέρος στην Επανάσταση. Μετά θάνατον, έλαβε τιμητικά από την Ελληνική Πολιτεία το βαθμό της **Υποναύρχου**.

Μετά τον θάνατο του πατέρα της στη φυλακή της Κωνσταντινούπολης, μητέρα και κόρη επέστρεψαν στην Ύδρα. Μετακόμισαν στις Σπέτσες 4 χρόνια αργότερα, όταν η μητέρα της παντρεύτηκε τον Δημήτριο Λαζάρου Ορλώφ. Παντρεύτηκε δυο φορές, στην ηλικία των 17 με τον Σπετσιώτη Δημήτριο Γιάννουζα και στην ηλικία των 30 ετών με τον Σπετσιώτη πλοιοκτήτη και πλοίαρχο Δημήτριο Μπούμπουλη. Και οι δυο σκοτώθηκαν από Αλγερινούς πειρατές. Της άφησαν, ωστόσο, μια τεράστια περιουσία την οποία κατάφερε να αυξήσει με σωστή διαχείριση και την οποία ξόδεψε εξ ολοκλήρου για να αγοράσει καράβια και εξοπλισμό για την Ελληνική Επανάσταση. Η Μπουμπουλίνα, έχοντας γίνει ήδη μέλος της Φιλικής Εταιρείας στην Κωνσταντινούπολη, που προετοίμαζε την ελληνική επανάσταση, και όντας η μόνη γυναίκα που μνήθηκε σε αυτή, στον κατώτερο βαθμό μύησης αφού οι γυναίκες δεν γίνονταν δεκτές, καθώς γυρνούσε στις Σπέτσες, αγόραζε μυστικά όπλα και πολεμοφόδια από τα ξένα λιμάνια, τα οποία μετά έκρυψε στο σπίτι της, ενώ ξεκίνησε την κατασκευή του πλοίου *Αγαμέμνων*, της ναυαρχίδας της. Όταν ξεκίνησε η ελληνική επανάσταση, είχε αναλάβει να αρματώνει, να συντηρεί και να πληρώνει τον στρατό αυτό μόνη της όπως έκανε και με τα πλοία της και τα πληρώματά τους.

Το 1825 η Μπουμπουλίνα ζούσε στις Σπέτσες, πικραμένη από τους πολιτικούς και την εξέλιξη του Αγώνα και έχοντας ξοδέψει όλη την περιουσία της στον πόλεμο, η Ελλάδα βρέθηκε ξανά σε μεγάλο κίνδυνο. Η Μπουμπουλίνα άρχισε να προετοιμάζεται ξανά, αλλά σκοτώθηκε σε συμπλοκή στις 22 Μαΐου 1825. Ο μικρότερος γιος της από τον πρώτο της γάμο, ερωτεύτηκε την κόρη της πολύ πλούσιας οικογένειας των Κουτσαίων, προκρίτων στις Σπέτσες. Οι Κουτσαίοι δεν ήθελαν τον γάμο μεταξύ των δύο οικογενειών διότι η Μπουμπουλίνα είχε ξοδέψει πια την τεράστια περιουσία της και είχε παραπέσει οικονομικά.

Το 1959 γυρίστηκε ταινία βασισμένη στη ζωή της ηρώιδας. Ο τίτλος της ήταν «*Μπουμπουλίνα*» και την ομώνυμη ηρώιδα υποδύθηκε η Ειρήνη Παππά.

Ιωάννης Καποδίστριας

Ο **Κόμης Ιωάννης Καποδίστριας** (Κέρκυρα, 1776 – Ναύπλιο, 1831) ήταν Έλληνας διπλωμάτης και πολιτικός. Διετέλεσε υπουργός Εξωτερικών της Ρωσικής Αυτοκρατορίας και αργότερα **πρώτος Κυβερνήτης** του νέου ελληνικού κράτους κατά τη μεταβατική περίοδο κατά την οποία η χώρα τελούσε υπό την προστασία των Μεγάλων Δυνάμεων.

Καταγόταν από αριστοκρατική οικογένεια με πολιτική παράδοση, γι' αυτό και αναμείχθηκε με την πολιτική ήδη από το 1803, οπότε και διορίστηκε γραμματέας της επικράτειας της Ιονίου Πολιτείας. Με την κατάληψη των Επτανήσων από τους Γάλλους αποσύρθηκε και εντάχθηκε στη ρωσική διπλωματική υπηρεσία. Εκεί ανέλαβε σημαντικές θέσεις, καταφέροντας να αναδειχθεί σε υπουργό Εξωτερικών της Ρωσικής Αυτοκρατορίας από το 1815 έως το 1822, οπότε και υποχρεώθηκε σε παραίτηση λόγω της Επανάστασης του 1821. Στις 14 Απριλίου 1827 η Εθνική Συνέλευση της Τροιζίνας τον εξέλεξε με επταετή θητεία πρώτο κυβερνήτη της Ελλάδας, θέση από την οποία ήρθε σε τριβή με τους τοπικούς αξιωματούχους με αποτέλεσμα τη δολοφονία του στις 9 Οκτωβρίου 1831, στο Ναύπλιο, από τον Κωνσταντίνο και Γεώργιο Μαυρομιχάλη, που ήταν συγγενείς του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, σε αντίποινα της φυλάκισης του τελευταίου.

Με τον ερχομό του, ο Καποδίστριας είχε να αντιμετωπίσει τα εχθρικά στρατεύματα, την πειρατεία, τους ανύπαρκτους θεσμούς, τη διάλυση του στρατού, τις εμφύλιες διαμάχες, καθώς και την κακή οικονομική κατάσταση της χώρας. Μια από τις βασικές προϋποθέσεις που έθεσε για να αναλάβει την ηγεσία του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, καθώς ο ίδιος υπήρξε θιασώτης του δόγματος της πεφωτισμένης δεσποτίας, ήταν η αναστολή του Συντάγματος και η διάλυση της Βουλής, όροι που τελικώς έγιναν αποδεκτοί. Ως κυβερνήτης ανακήρυξε την ίδρυση της Ελληνικής Πολιτείας και προώθησε σημαντικές μεταρρυθμίσεις για την αναδιοργάνωση της κρατικής μηχανής, καθώς και για τη θέσπιση του νομικού πλαισίου της νέας πολιτείας. Επίσης, αναδιοργάνωσε τις ένοπλες δυνάμεις σε τακτικά σώματα υπό ενιαία διοίκηση. Προσπάθησε και πέτυχε παράλληλα την επέκταση των συνόρων του νέου κράτους και την κατοχύρωση της ελληνικής ανεξαρτησίας.

Παύλος Μελάς

Ο **Παύλος Μελάς** (Μασσαλία, 1870 – Στάτιστα, 1904) ήταν Έλληνας στρατιωτικός, αξιωματικός πυροβολικού του Ελληνικού Στρατού και **Μακεδονομάχος**.

Ήταν ένας από τους αξιωματικούς που το 1894, λίγο καιρό αφότου επέδραμαν στα γραφεία της εφημερίδας *Ακρόπολις*, συνέστησαν την Εθνική Εταιρεία, μια αλτρωτική οργάνωση, της οποίας ήταν δραστήριο μέλος. Ως μέλος της Εθνικής Εταιρείας συμμετείχε στη διοργάνωση της εισβολής στην Οθωμανική Αυτοκρατορία Ελλήνων ατάκτων που προκάλεσε τον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, ο οποίος έληξε με συντριπτική ήττα της Ελλάδας και βύθισε το Μελά σε θανάσιμη θλίψη.

Σε συνεργασία με το γυναικαδελφό του Ίωνα Δραγούμη στάθηκε από τους πρωτεργάτες του Μακεδονικού αγώνα, ενισχύοντας τις ελληνικές διεκδικήσεις με όπλα και άνδρες. Το Μάρτιο του 1904, εν μέσω όξυνσης της εθνοθησκευτικής διαμάχης στον απόηχο της εξέγερσης του Ιλιντεν, ήταν ένας από τέσσερεις Έλληνες αξιωματικούς που στάλθηκαν από την ελληνική κυβέρνηση στη δυτική Μακεδονία για να πραγματοποιήσουν μια αναγνωριστική περιοδεία, η οποία κατέληξε σε αντικρουόμενα αποτελέσματα αναφορικά με τη σκοπιμότητα αποστολής ένοπλων σωμάτων από την Ελλάδα. Τον Ιούλιο επισκέφθηκε ιδιωτικά την Κοζάνη και τη Σιάτιστα και αποφάσισε να αναλάβει αντάρτικη δράση στην περιοχή. Τον Αύγουστο διορίστηκε από το νεοϊδρυθέν Μακεδονικό Κομιτάτο αρχηγός των ελληνικών ομάδων στην περιοχή Καστοριάς και Μοναστηρίου και εισήλθε για τρίτη φορά στην οθωμανοκρατούμενη τότε περιοχή της Μακεδονίας, αυτή τη φορά επικεφαλής ένοπλου σώματος. Ενώ βρισκόταν στο σλαβόφωνο χωριό Στάτιστα της Καστοριάς, επιδιώκοντας να συναντηθεί με την ανταρτοομάδα των Καουδή και Κύρου, το σώμα του δέχτηκε επίθεση από ένα απόσπασμα του οθωμανικού στρατού, που παραπλανημένο από τον κοιμιτατζή Μήτρο Βλάχο νόμιζε ότι επιτίθεται σε ομάδα της ΕΜΕΟ· ο Μελάς τραυματίστηκε από έναν πυροβολισμό και πέθανε υπό ομηγλώδεις συνθήκες.

Αν και η αντάρτικη δράση του Μελά στη Μακεδονία δεν είχε σημαντικά άμεσα αποτελέσματα, ο θάνατός του υψηλόβαθμου στρατιωτικού συγκλόνησε την ελληνική κοινή γνώμη και έστρεψε την προσοχή της στο Μακεδονικό Αγώνα, ως το σύμβολο του οποίου και καθιερώθηκε. Στην Ελλάδα τιμάται ως ήρωας και έχουν ονομαστεί προς τιμήν του το χωριό Μελάς της Καστοριάς και ο Δήμος Παύλου Μελά στη Θεσσαλονίκη.

Χαρίλαος Τρικούπης

Ο **Χαρίλαος Τρικούπης** (Ναύπλιο, 1832 – Κάννες, Γαλλία, 1896) ήταν Έλληνας διπλωμάτης, πολιτικός και Πρωθυπουργός. Ο Τρικούπης κυριάρχησε στην πολιτική σκηνή της Ελλάδας επί 19 χρόνια, από το 1875 έως το 1894, παίρνοντας τη θέση του πρωθυπουργού επτά συνολικά φορές και κυβέρνησε τη χώρα για σχεδόν 10 χρόνια από τα 20 αυτής της περιόδου. Στην τελευταία του κυβέρνηση δεν μπόρεσε να αντεπεξέλθει στις οικονομικές υποχρεώσεις που είχε δημιουργήσει έναντι των ξένων δανειστών με συνέπεια να επέλθει η πτώχευση της Ελλάδας με την ιστορική φράση του «**δυστυχώς επτωχέσαμεν**». Θεωρείται ένας από τους κορυφαίους και σημαντικότερους πολιτικούς της Ελλάδας. Συχνά, αποκαλείται ως ο «**μεγάλος εκσυγχρονιστής**» της Ελλάδας, λόγω των εκσυγχρονιστικών έργων που προώθησε.

Το 1865 εξελέγη βουλευτής Μεσολογγίου υπό τη σκέπη του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου, ο οποίος όταν κλήθηκε να σχηματίσει κυβέρνηση στις 18 Δεκεμβρίου, του εμπιστεύθηκε το κρίσιμο Υπουργείο Εξωτερικών, σε μια δύσκολη περίοδο, καθώς είχε ξεσπάσει η Κρητική Επανάσταση. Μετά την αποτυχία του στις εκλογές του 1874 δημοσιεύει το περίφημο άρθρο του «**Τις Πταίει;**» στην εφημερίδα «Οι Καιροί». Ο Τρικούπης στηλιτεύει τις βασιλικές ραδιουργίες και προτείνει στον ανώτατο άρχοντα να διορίζει ως πρωθυπουργό τον αρχηγό του πλειοψηφούντος κόμματος, που θα έχει τη στήριξη της Βουλής. Είναι η λεγόμενη «**αρχή της δεδηλωμένης**», που θα επιβληθεί από τον Τρικούπη ένα χρόνο αργότερα και η οποία θα περιβληθεί με συνταγματική ισχύ το 1927.

Στις 27 Απριλίου 1875, ο Χαρίλαος Τρικούπης γίνεται για πρώτη φορά πρωθυπουργός. Τα επόμενα 20 χρόνια θα είναι ο κυρίαρχος στο πολιτικό σκηνικό, εκπροσωπώντας την ανερχόμενη αστική τάξη. Κατά τη διάρκεια της εξουσίας του θα θέσει σε εφαρμογή ένα ευρύ μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα στους τομείς της γεωργίας, της φορολογίας και της άμυνας, καθώς και ένα πολυδάπανο πρόγραμμα έργων υποδομής, το οποίο περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, τη δημιουργία σιδηροδρομικού δικτύου και τη διάνοξη της διώρυγας της Κορίνθου. Στα σχέδιά του περιλαμβανόταν επίσης η **ζεύξη Ρίου - Αντιρρίου**, ένα έργο που υλοποιήθηκε μόλις το 2004. Η πρωτόγονη οικονομία της εποχής του δεν θα αντέξει το φιλόδοξο πρόγραμμα του Τρικούπη. Τελικά, η χώρα δεν θα μπορέσει να αποπληρώσει τα δυσβάστακτα χρέη της.

Καλλιρρόη Παρρέν

Η **Καλλιρρόη Παρρέν** (Ρέθυμνο, 1861- Αθήνα, 1940) ήταν λόγια και δημοσιογράφος από την Κρήτη. Πρωτοστάτησε στη δημιουργία του **φεμινιστικού κινήματος** και στην προώθηση των δικαιωμάτων της γυναίκας στην Ελλάδα από τα τέλη του 19ου αιώνα.

Η Καλλιρρόη Σιγανού γεννήθηκε το 1861 στα Πλατάνια Αμαρίου Ρεθύμνης. Το 1867 εγκαταστάθηκε με την οικογένειά της στην Αθήνα, όπου ο πατέρας της Στυλιανός Σιγανός ήταν πρόεδρος της Επιτροπής Κρητών Προσφύγων. Σπούδασε στη Σχολή Σουρμελή και στη Γαλλική Σχολή Καλογραγιών στον Πειραιά και αποφοίτησε από το Αρσάκειο με δίπλωμα δασκάλας το 1878. Αμέσως ανέλαβε τη διεύθυνση του Παρθεναγωγείου της ελληνικής Κοινότητας στην Οδησό, όπου παρέμεινε για δύο χρόνια. Επιστρέφοντας στην Αθήνα παντρεύτηκε τον Ιωάννη Παρρέν, γαλλοαγγλικής καταγωγής δημοσιογράφο από την Κωνσταντινούπολη, πρώτο γενικό διευθυντή του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων (ΑΠΕ).

Η πνευματική και φεμινιστική της δράση άρχισε ουσιαστικά στις 8 Μαρτίου 1887, όταν εξέδωσε την εβδομαδιαία «Εφημερίδα των Κυριών», την **πρώτη γυναικεία** εφημερίδα στην Ελλάδα, συντασσόμενη αποκλειστικά από γυναίκες. Αντιπροσώπευσε την Ελλάδα σε διάφορα διεθνή συνέδρια γυναικών και το 1893, μετά την επιστροφή της από το Σικάγο, ίδρυσε την Ένωσιν υπέρ της Χειραφετήσεως της Γυναίκος. Διαπιστώνοντας τη μεγάλη ανάγκη για εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση των γυναικών και για την ανακούφιση των απόρων και αναξιοπαθούντων, ίδρυσε σειρά εκπαιδευτικών και κοινωφελών ιδρυμάτων και οργανώσεων, όπως το Σχολείον της Κυριακής των Απόρων Γυναικών και Κορασίων (1890), το Άσυλον των Ανιάτων Γυναικών (1896), την Ένωσιν Ελληνίδων (1896) και τον Πατριωτικόν Σύνδεσμον (1898). Η Παρρέν έγραψε πολλά άρθρα, δοκίμια, μυθιστορήματα και θεατρικά έργα με θέμα τα κοινωνικά προβλήματα και τη θέση της γυναίκας. Πέθανε στην Αθήνα στις 16 Ιανουαρίου 1940, σε ηλικία 79 ετών.

Ελευθέριος Βενιζέλος

Ο **Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος** (Μουρνιές Χανίων, 1864 – Παρίσι, 1936) ήταν Έλληνας πολιτικός που διετέλεσε πρωθυπουργός της Κρητικής Πολιτείας και επτά φορές πρωθυπουργός της Ελλάδας. Ο μεγαλύτερος πολιτικός της νεότερης Ελλάδας που συνέδεσε το όνομά του με το όραμα της **Μεγάλης Ελλάδας**. Διέσπασε στην πολιτική ζωή της χώρας από το 1910 έως το 1936. Διετέλεσε επτά φορές πρωθυπουργός της Ελλάδας, συνολικά επί δώδεκα χρόνια και πέντε μήνες.

Στη Βουλή της Κρήτης, όπου τον έστειλε τακτικά από το 1887 ως αντιπρόσωπό του ο λαός των Χανίων, διακρίθηκε για τη ρητορική του ευλωτία και τις πολιτικές του ιδέες. Ο Βενιζέλος διορίστηκε Σύμβουλος (Υπουργός) Δικαιοσύνης της Κρητικής Πολιτείας. Αργότερα, όμως, ήρθε σε σύγκρουση με τον Γεώργιο και αναγκάστηκε να παραιτηθεί κηρύσσοντας την επανάσταση της Θερίσου (1905) με σκοπό την απομάκρυνση του πρίγκιπα από την Κρήτη και την ένωση της Μεγαλονήσου με την Ελλάδα. Η πολιτική μεταβολή στην Ελλάδα μετά το στρατιωτικό κίνημα στο Γουδί τον φέρνει στην Αθήνα με πρόσκληση του «Στρατιωτικού Συνδέσμου». Ο Κρητικός πολιτικός έγινε δεκτός με μεγάλο ενθουσιασμό από τον λαό της Αθήνας και στις βουλευτικές εκλογές της 28^{ης} Νοεμβρίου 1910, ως αρχηγός του νεοϊδρυθέντος κόμματος των **Φιλελευθέρων**, επικράτησε με ευκολία. Αμέσως έθεσε σε εφαρμογή ένα ευρύ πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων σε όλους τους τομείς που όμοιά του δεν είχε δει η χώρα στα ογδόντα χρόνια του ελεύθερου βίου της.

Ο αγγλόφιλος Βενιζέλος υποστήριζε την άμεση εμπλοκή της χώρας μας στον πόλεμο που οδήγησε στην έξοδο της Ελλάδας στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ. Μετά το τέλος του πολέμου, ο Βενιζέλος επιτυγχάνει διπλωματικό θρίαμβο με την υπογραφή στο Παρίσι της Συνθήκης των Σεβρών (27 Ιουλίου 1920), με την οποία δημιουργείται η Μεγάλη Ελλάδα «**των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών**». Μεσούσης της Μικρασιατικής Εκστρατείας, ο Βενιζέλος ηττήθηκε στις εκλογές του 1920 και απογοητευμένος αναχώρησε από την Ελλάδα ανακοινώνοντας ότι εγκαταλείπει την πολιτική. Επανήλθε στην πολιτική σκηνή το 1928 μετά από μια μεγάλη περίοδο πολιτικής αστάθειας. Κυβέρνησε έως το 1932 σε μια ιδιαίτερα δύσκολη περίοδο για την παγκόσμια οικονομία («Κραχ» 1929). Θα επιτελέσει σημαντικό έργο σε πολλούς τομείς, αλλά θα χρεωθεί τη χρεωκοπία της Ελλάδας τον Απρίλιο του 1932.

Μελίνα Μερκούρη

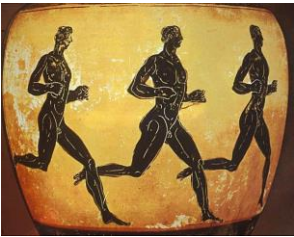
Η **Αμαλία-Μαρία "Μελίνα" Μερκούρη** (Αθήνα, 1920 – Νέα Υόρκη, 1994) ήταν Ελληνίδα ηθοποιός και πολιτικός με αντιδικτατορική δράση. Η Μελίνα Μερκούρη υπήρξε η απόλυτη Ελληνίδα σταρ του κινηματογράφου με διεθνή ακτινοβολία. Χαρισματική καλλιτέχνη με ισχυρή προσωπικότητα απέκτησε μεγάλη φήμη όχι μόνο ως ηθοποιός αλλά και ως πολιτικός με τον αγώνα της κατά της δικτατορίας των συνταγματαρχών, αλλά και με τις παρεμβάσεις της σε παγκόσμιο επίπεδο ως υπουργός Πολιτισμού. Για να τιμήσει την **«τελευταία ελληνίδα θεά»**, όπως την χαρακτήρισε ο διεθνής Τύπος, το ελληνικό υπουργείο Πολιτισμού κήρυξε το 2020 ως Έτος Μελίνας Μερκούρη με αφορμή την συμπλήρωση ενός αιώνα από την γέννησή της.

Το 1943 αποφάσισε να ακολουθήσει καριέρα ηθοποιού και έγινε δεκτή στη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου από την οποία αποφοίτησε το 1946. Στον κινηματογράφο πρωτοεμφανίστηκε το 1955 με την θρυλική ταινία του Μιχάλη Κακογιάννη «Στέλλα». Η παρουσία της στις Κάννες γοήτευσε τον Αμερικανό σκηνοθέτη Ζιλ Ντασέν και από τις ακτές της γαλλικής Ριβιέρας ξεκίνησε η καλλιτεχνική και προσωπική τους σχέση, η οποία ολοκληρώθηκε με γάμο το 1966. Η ταινία που εκτόξευσε την φήμη της ήταν φυσικά το «Ποτέ την Κυριακή», που της χάρισε ένα βραβείο ερμηνείας στο Φεστιβάλ των Καννών και μια υποψηφιότητα για Όσκαρ τον επόμενο χρόνο. Η γεμάτη μπρίο ερμηνεία της στο τραγούδι του Μάνου Χατζιδάκι «Τα Παιδιά του Πειραιά», φανέρωσε μια άλλη πτυχή του ταλέντου της.

Μετά την επιβολή της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών η Μελίνα Μερκούρη αυτοεξορίστηκε και με το ταλέντο και τη φήμη της πολέμησε σε ολόκληρο τον κόσμο το καθεστώς ενημερώνοντας τη διεθνή κοινή γνώμη για την πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα. Μετά την Μεταπολίτευση (1974) εγκαταστάθηκε οριστικά στην Ελλάδα και ασχολήθηκε κατά βάση με την πολιτική μέσα από τις τάξεις του ΠΑΣΟΚ. Ως Υπουργός Πολιτισμού λάμπρυνε με την παρουσία της και τις πολιτικές της το συγκεκριμένο υπουργείο. Οραμά της ήταν η επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα από το Βρετανικό Μουσείο. Δημιούργησε τα Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα για να έρθει ο κάτοικος της επαρχίας σε επαφή με το θέατρο, ενώ δική της έμπνευση ήταν και η δημιουργία του θεσμού της **«Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης»**.

Κόροιβος ο Ηλείος

Ο **Κόροιβος ο Ηλείος** ήταν μάγειρας στο επάγγελμα - θυσιαστής ιερών σφαγίων - και αθλητής από την Ήλιδα. Μέρος της δουλειάς του ήταν να προετοιμάζει τα σφάγια και τα ψητά, των οποίων βεβαίως η κνίσα και κάποια από τα εντόσθια προσφέρονταν κατά τις θυσίες και τελετές στους Θεούς, ενώ τα υπόλοιπα έμεναν για τους ανθρώπους.

Κέρδισε τον **αγώνα δρόμου ενός σταδίου** (μονάδα μέτρησης μήκους την οποία χρησιμοποιούσαν οι Αρχαίοι Έλληνες, ίση με το μήκος ενός αθλητικού σταδίου που αντιστοιχούσε σε μήκος περίπου 195,15 μέτρων) στους **πρώτους καταγεγραμμένους Ολυμπιακούς Αγώνες, το 776 π.Χ.** Ο αγώνας αυτός αποτελούσε το μοναδικό αγώνισμα στίβου στις πρώτες 13 Ολυμπιάδες και ο Κόροιβος υπήρξε ο πρώτος καταγεγραμμένος ολυμπιονίκης. Ο τάφος του βρισκόταν στα σύνορα της Ήλιδας και πάνω του υπήρχε επιγραφή αναφερόμενη στη νίκη του αυτή.

Ο Πausανίας αναφέρει σχετικά στο έργο του "Ελλάδος περιήγησης": *"Και αυτή είναι η απόδειξη. Την εποχή που διατηρούσαν την παράδοση των ολυμπιάδων, το έπαθλο ορίστηκε για πρώτη φορά για τον αγώνα δρόμου και το κέρδισε ο Ηλείος Κόροιβος. Δεν υπάρχει ανδριάντας του Κοροίβου στην Ολυμπία, αλλά ο τάφος του βρίσκεται στα σύνορα της Ηλείας."*

Σπύρος Λούης

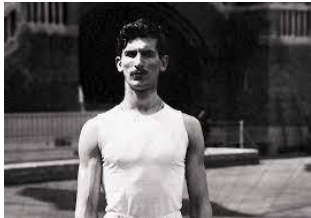
Ο **Σπύρος Λούης** (Μαρούσι, 1873 – 1940) ήταν Έλληνας **μαραθωνοδρόμος στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896 και εθνικός ήρωας**. Γεννήθηκε στο Μαρούσι από φτωχή αγροτική οικογένεια.

Όταν το 1894 αποφασίστηκε η αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων, άρχισαν οι προετοιμασίες ώστε οι πρώτοι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες (1896) να διοργανωθούν στην Αθήνα. Ένα από τα αγωνίσματα ήταν ο **μαραθώνιος**, άθλημα που δεν είχε διοργανωθεί ποτέ μέχρι τότε. Η πρόταση είχε γίνει από τον Γάλλο Μισέλ Μπρεάλ, ο οποίος είχε εμπνευστεί από τον άθλο του αγγελιοφόρου Φειδιππίδη, που είχε διανύσει την απόσταση ξεκινώντας από την πόλη του Μαραθώνα μέχρι στην Αθήνα για να αναγγείλει την νίκη των Αθηναίων στη μάχη του Μαραθώνα. Ο 23χρονος τότε Σπύρος Λούης αποφάσισε να λάβει μέρος στον αγώνα για τα μάτια μιας γυναίκας... Η μέλλουσα πεθερά του ονειρευόταν για την κόρη της έναν πλούσιο και σπουδαίο γαμπρό. Ο Λούης δεν είχε καμιά ελπίδα, αφού ήταν φτωχός και αγράμματος. Τότε η αγαπημένη του του πρότεινε να λάβει μέρος στους αγώνες με την ελπίδα ότι αν κερδίσει δεν θα μπορούσε η μητέρα της να του αρνηθεί. Η ιδέα αυτή καρφώθηκε στο μυαλό του και λίγες μέρες αργότερα δήλωσε συμμετοχή. Δεν ανήκε σε σύλλογο, δεν είχε προπονητή, δεν ήξερε καν τη διαδρομή...

Δεκατρείς δρομείς από την Ελλάδα και τέσσερις αθλητές από άλλα έθνη έλαβαν μέρος. Εν τω μεταξύ, στο στάδιο, η ατμόσφαιρα ήταν τεταμένη, ειδικά όταν ένας αγγελιοφόρος με το ποδήλατο είχε βιαστεί να φέρει την είδηση ότι ένας Αυστραλός προηγούνταν. Σε λίγο κατέφτασε ένας έφιππος αξιωματικός και ανήγγειλε ότι ένας Έλληνας ήταν πρώτος στον αγώνα δρόμου. Οι χιλιάδες θεατές άρχισαν να πανηγυρίζουν και να τον παροτρύνουν φωνάζοντας «Έλλην, Έλλην!». Ο Λούης μπήκε πρώτος στο στάδιο, όπου τον υποδέχτηκε ο κόσμος και τον κερνούσαν κρασί, γάλα, μπίρα, αυγά πασχαλινά, πορτοκαλάδα και άλλα δώρα. Ο Λούης έτρεξε τον μαραθώνιο σε χρόνο 2 ώρες, 58 λεπτά και 50 δευτέρα. Μετά τους Ολυμπιακούς γύρισε στο χωριό του και δεν πήρε μέρος σε κανέναν άλλο αγώνα δρόμου. Τιμητικά το Ολυμπιακό Στάδιο στην Αθήνα φέρει το όνομά του «Σπύρος Λούης». Η έκφραση στα ελληνικά: «**Έγινε Λούης**» λέγεται για κάποιον που εξαφανίζεται τρέχοντας γρήγορα.

Κωνσταντίνος Τσικλητήρας

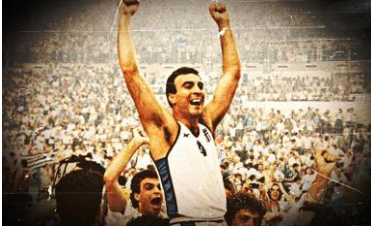
Ο **Κωνσταντίνος Τσικλητήρας** (Πύλος, 1888 – Αθήνα, 1913) υπήρξε **θρυλική μορφή του ελληνικού αθλητισμού, τέσσερις φορές Ολυμπιονίκης στα αγωνίσματα άνευ φοράς**. Γεννήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 1888 στην Πύλο της Μεσσηνίας από εύπορη οικογένεια της περιοχής. Ο πατέρας του τον έστειλε στην Αθήνα για να σπουδάσει Οικονομικά, αλλά ο νεαρός Κωστής έδειξε μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τον αθλητισμό. Γράφτηκε στον Πανελλήνιο Γυμναστικό Σύλλογο και το 1906 είχε την πρώτη επιτυχία, καθώς κατέκτησε την τρίτη θέση στο μήκος άνευ φοράς στους Πανελληνίους Αγώνες με επίδοση 2.83 μ. Αμέσως, όμως, έρχεται και η πρώτη απογοήτευση, όταν στους Μεσολυμπιακούς της Αθήνας, τον ίδιο χρόνο, κατετάγη 6ος στο ύψος άνευ φοράς με 1.30 μ, ενώ στο μήκος άνευ φοράς αποκλείστηκε στον προκριματικό.

Σφίγγει τα δόντια, δουλεύει σκληρά και έρχεται η μεγάλη διάκριση στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Λονδίνου, όταν κερδίζει δύο αργυρά μετάλλια: στο ύψος άνευ φοράς με 1.55 μ. και στο μήκος άνευ φοράς με 3.25 μ. Ο Τσικλητήρας ήταν ψηλός (1.92 μ.) με θαυμάσια αλτικότητα, που οφειλόταν στα δυνατά του πόδια και στο εκπληκτικό «σπάσιμο» της μέσης του. Επανάλαβε το κατόρθωμα του Λονδίνου τέσσερα χρόνια αργότερα. Στους Ολυμπιακούς της Στοκχόλμης το 1912 κέρδισε χρυσό μετάλλιο στο μήκος άνευ φοράς με 3.37 μ. (παγκόσμιο ρεκόρ του ίδιου με 3.47 μ. από την 1η Απριλίου) και χάλκινο στο ύψος άνευ φοράς με 1.55 μ., αφού χρειάστηκε να δώσει σκληρή μάχη και στα δύο αγωνίσματα με τους αδελφούς Άνταμς από τις ΗΠΑ. Ο Τσικλητήρας επέστρεψε τροπαιούχος στην Αθήνα, όπου του επιφυλάχθηκε αποθεωτική υποδοχή, ενώ διθυραμβικά ήταν και τα σχόλια του Τύπου.

Δύο μήνες μετά τον θρίαμβο της Στοκχόλμης ξεσπά ο Α' Βαλκανικός Πόλεμος (4 Οκτωβρίου 1912) και ο Τσικλητήρας στρατεύεται. Του προτείνουν να παραμείνει στο Φρουραρχείο Αθηνών, αλλά αυτός αρνείται. Θέλει να πάει στο μέτωπο για να μην κατηγορηθεί για ευνοϊκή μεταχείριση. Εκεί στην πρώτη γραμμή προσβλήθηκε από **μηνιγγίτιδα** και άφησε την τελευταία του πνοή στις 10 Φεβρουαρίου 1913. Ήταν μόλις 25 ετών. Προς τιμήν του, ο Πανελλήνιος διοργανώνει από το 1963 συνάντηση στίβου με την επωνυμία «**Τα Τσικλητήρεια**».

Νίκος Γκάλης

Ο **Νίκος Γκάλης** (Νιου Τζέρσεϊ, 1957 -) θεωρείται η σημαντικότερη μορφή στην ιστορία της καλαθοσφαίρισης στην Ελλάδα και ο **μεγαλύτερος Έλληνας αθλητής** της σύγχρονης εποχής. Είναι 1ος σκόρερ σε όλες τις ευρωπαϊκές διοργανώσεις όλων των εποχών με 4.909 πόντους σε 148 συμμετοχές, ενώ το 2017 έγινε ο **πρώτος Έλληνας** καλαθοσφαιριστής που εντάχθηκε στο **Hall of Fame**, περνώντας έτσι στο "πάνθεον" του παγκόσμιου μπάσκετ.

Γεννήθηκε και μεγάλωσε στις ΗΠΑ. Εκεί ασχολήθηκε αρχικά με την πυγμαχία, αλλά γρήγορα τον κέρδισε η καλαθοσφαίριση. Ξεχώρισε γρήγορα και έγινε ένας από τους καλύτερους καλαθοσφαιριστές του κολλεγιακού πρωταθλήματος. Αγαπημένη του κίνηση το τζαμπ σουτ από μέση απόσταση ή το λεί απ με σπάσιμο στον αέρα. Το 1979 αν και επιλέχθηκε από την ομάδα Boston Celtics στο draft του NBA, τελικά ο ίδιος προτίμησε να ενταχθεί στην ομάδα του Άρη Θεσσαλονίκης. Από την επόμενη χρονιά έγινε ο πρώτος σκόρερ του ελληνικού πρωταθλήματος και συνέχισε να κατακτά την πρώτη θέση για 11 συνεχόμενα έτη συνολικά.

Το 1987 υπήρξε μια από τις πιο σπουδαίες χρονιές στην καριέρα του Γκάλη αλλά και στην ιστορία της ελληνικής καλαθοσφαίρισης. Μετά από την επιτυχημένη σεζόν του με τον Άρη αγωνίστηκε στο Ευρωπαϊκό μπάσκετ 1987 με την Εθνική Ελλάδας. Ο Γκάλης αναδείχθηκε πρώτος σκόρερ (με μ.ο. 37 πόντους) και MVP της διοργάνωσης και η Εθνική Ελλάδας αναδείχθηκε **πρωταθλήτρια Ευρώπης**, πέρα από κάθε προσδοκία. Με κορυφαίο αθλητή μακράν το Νίκο Γκάλη η Εθνική Ελλάδας που δεν είχε έως τότε καμιά διάκριση σε επίπεδο κορυφής, επικράτησε απέναντι σε ομάδες με τεράστια ιστορία στο θεσμό, όπως η Σοβιετική Ένωση και η Γιουγκοσλαβία. Το 1989 ο Γκάλης αναδείχθηκε ξανά πρώτος σκόρερ στο Ευρωπαϊκό μπάσκετ 1989 και οδήγησε την Εθνική Ελλάδας στην κατάκτηση του ασημένιου μεταλλίου. Μετά από αυτές τις επιτυχίες το μπάσκετ μπήκε στη ζωή όλων των Ελλήνων και η Εθνική ομάδα καλαθοσφαίρισης έγινε η αγαπημένη ομάδα. Σε ένδειξη αναγνώρισης της τεράστιας προσφοράς του στον αθλητισμό, στις 14 Ιουνίου 2016 η Ελληνική Πολιτεία μετονόμασε το ΟΑΚΑ σε κλειστό γυμναστήριο "Νίκος Γκάλης".

Χαρακτηριστική έμεινε στην ιστορία η φράση του Κροάτη συναθλητή του Ντράζεν Πέτροβιτς: "Αν εγώ είμαι ο γιος του διαβόλου, τότε ο Nick Galis είναι ο ίδιος ο διάβολος".

Βούλα Πατουλίδου

Η **Παρασκευή "Βούλα" Πατουλίδου** (Τριπόταμος Φλώρινας, 1965 -), είναι Ελληνίδα πρώην αθλήτρια και πολιτικός, **η πρώτη γυναίκα χρυσή ολυμπιονίκης στην Ελλάδα**. Ήταν μέλος της ολυμπιακής ομάδας σε πέντε Ολυμπιάδες (1988, 1992, 1996, 2000, 2004).

Στη πρώτη της συμμετοχή σε Ολυμπιακούς Αγώνες, το 1988 στη Σεούλ, κατέλαβε τη 15η θέση στα 100μ. Στις 5 Αυγούστου του 1992, κατέκτησε το χρυσό ολυμπιακό μετάλλιο στη Βαρκελώνη στα 100 μ. εμπόδια με επίδοση 12.64, φωνάζοντας **Για την Ελλάδα, ρε γαμώτο!**. Επρόκειτο για το πρώτο χρυσό μετάλλιο της Ελλάδας στον στίβο από το 1912. Δύο χρόνια νωρίτερα, στους Βαλκανικούς Αγώνες, πήρε χρυσό μετάλλιο στα 100 μ. και στα 100 μ. με εμπόδια. Στους Μεσογειακούς Αγώνες του 1991 κέρδισε το χρυσό μετάλλιο στα 100 μ. Μετά τη νίκη της στη Βαρκελώνη άλλαξε άθλημα και αγωνίστηκε στο μήκος, όπου έκανε ατομική επίδοση 6.71 το 1995. Το 1996, στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Ατλάντας, η Πατουλίδου ήρθε δέκατη στον τελικό του μήκους. Διακρίθηκε αρκετές φορές στο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Στίβου. Ήταν πρώτη στο Μπρούνο Τζάουλι το 1995 στα 100 μ. εμπόδια, στους Βαλκανικούς το 1990 στα 100 μ. και στα 100 μ. εμπόδια και στους Βαλκανικούς το 1994 στο άλμα εις μήκος.

Λίγο μετά εισήλθε στο στίβο της πολιτικής. Ήταν υποψήφια Νομάρχης στη Θεσσαλονίκη το 2006, όπου πήρε το ποσοστό του 32%. Στις 27 Ιουνίου 2006 παρουσίασε το συνδυασμό της "Για τη Θεσσαλονίκη". Στις περιφερειακές εκλογές, που διεξήχθησαν στις 18 Μαΐου 2014 και στις 25 Μαΐου 2014 εξελέγη Αντιπεριφερειάρχης της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης. Επανεξελέγη το 2019 με περίπου 42.000 ψήφους, πρώτη σε σταυρούς σε όλη την Ελλάδα.

Νίκη Μπακογιάννη

Η **Νίκη Μπακογιάννη** είναι πρώην αθλήτρια του ύψους με μεγάλες επιτυχίες στη καριέρα της. Γεννήθηκε στη Λαμία στις 19 Ιουνίου 1968, και ξεκίνησε από τον Αθλητικό Όμιλο «Αθανάσιος Διάκος» και συνέχισε με τα χρώματα του αθλητικού συλλόγου ΑΣΕ Δούκα και τέλος με τον Ολυμπιακό. Από τα 15 της χρόνια συμμετείχε σε διεθνείς αγώνες.

Το 1985 έλαβε μέρος στο Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα στίβου εφήβων νεανίδων στο Κότμπους της -τότε- Ανατολικής Γερμανίας όπου πέρασε το 1,85 μ. Το 1986 πήρε τη Πέμπτη θέση στο παγκόσμιο πρωτάθλημα της Αθήνας. Το 1992 στη Βαρκελώνη έλαβε για πρώτη φορά μέρος σε Ολυμπιακούς Αγώνες αλλά με 1,88 μ. δεν πέρασε στον τελικό. Το 1996 ήταν δεύτερη στο Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα κλειστού στίβου (1,96 μ.) και το 1997 δεύτερη στους Μεσογειακούς Αγώνες. Έχει κερδίσει 12 το πρωτάθλημα φορές στον ανοικτό στίβο και 11 στο κλειστό στίβο. Ήταν 3 φορές νικήτρια σε βαλκανικούς αγώνες ανοικτού στίβου. Σε μεσογειακούς αγώνες έχει πάρει συνολικά τέσσερα μετάλλια. Έχει κερδίσει 5 φορές το πρωτάθλημα Μπρούνο Ζάουλι. Καλύτερη Ελληνίδα αθλήτρια το 1989 και 1996.

Η μεγαλύτερή της διάκριση είναι το **ασημένιο μετάλλιο** στον τελικό των Ολυμπιακών Αγώνων της Ατλάντα το 1996 με 2,03 μ. επίδοση που αποτελεί πανελλήνιο ρεκόρ. Παράλληλα αυτή η επίδοση της έδωσε και μια θέση στο **ρεκόρ Γκίνεζ**, αφού η διαφορά των **33 εκατοστών** που την χωρίζουν από τα 2,03 μέτρα που πήδηξε είναι η μεγαλύτερη που έχει σημειωθεί. Η Μπακογιάννη, που πήγε στην Ατλάντα με 1.97, είχε ήδη υπερβεί τον εαυτό της περνώντας με τη δεύτερη προσπάθεια το 1.99 και με τη δεύτερη το 2.01, που ήταν πανελλήνιο ρεκόρ, γι' αυτό και όταν η Κωνσταντίνοβα πέρασε το 2.03, όλοι πίστεψαν πως η πρώτη θέση είχε κριθεί. Όμως η Ελληνίδα πρωταθλήτρια δεν είχε πει ακόμη την τελευταία της κουβέντα. Απέτυχε να το περάσει με την πρώτη προσπάθεια, αλλά στη δεύτερη πέρασε πάνω από τον πήχη και έκανε ακόμη πιο συγκλονιστική την αναμέτρηση. Τελικά, η Κωνσταντίνοβα κατάφερε να περάσει και το 2.05 και εκεί κρίθηκαν τα μετάλλια, αφού η Μπακογιάννη απέτυχε να το περάσει.

Πύρρος Δήμας

Ο **Πύρρος Δήμας** (Χειμάρα, 1971 -) είναι Ολυμπιονίκης αθλητής της άρσης βαρών. Είναι **τρεις φορές χρυσός** (Βαρκελώνη 1992, Ατλάντα 1996 και Σίδνεϊ 2000) και **μία φορά χάλκινος** ολυμπιονίκης στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004. Ο πλέον επιτυχημένος αθλητής στην ολυμπιακή ιστορία του ελληνικού αθλητισμού είναι ο μοναδικός έως σήμερα Έλληνας αρσιβαρίστας με τρία χρυσά κι ένα χάλκινο ολυμπιακά μετάλλια. Στην κατοχή του έχει ακόμη τρεις παγκόσμιους τίτλους (1993, 1995 και 1998). Συνολικά κατά τη διάρκεια της καριέρας του σημείωσε 11 παγκόσμια ρεκόρ. Στους Ολυμπιακούς αγώνες της Ατλάντα και της Αθήνας ήταν ο σημαιοφόρος της ελληνικής ολυμπιακής αποστολής.

Για τις διακρίσεις του έχει αναδειχθεί πέντε φορές καλύτερος αθλητής στο ετήσιο δημοψήφισμα των αθλητικών συντακτών Ελλάδας (ΠΣΑΤ) τις χρονιές 1992, 1993, 1995, 1996 και 2000. Το Μάρτιο του 2005, στην Κωνσταντινούπολη, βραβεύτηκε από την Παγκόσμια Ομοσπονδία Άρσης βαρών ως ο καλύτερος αθλητής του αιώνα. Για την προσφορά του στον ελληνικό αθλητισμό έχει τιμηθεί με το Χρυσό Σταυρό του Τάγματος της Τιμής της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Σπύρος Γιαννιώτης

Ο **Σπύρος Γιαννιώτης** (Λίβερπουλ, 1980 -) είναι Έλληνας πρωταθλητής της κολύμβησης. Είναι **ασημένιος ολυμπιονίκης** στα 10 χιλιόμετρα κολύμβησης ανοικτής θαλάσσης στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2016 στο Ρίο ντε Τζανέιρο. Ήταν 5ος και 7ος ολυμπιονίκης (2004) της κολύμβησης, ο μοναδικός Έλληνας με τριπλή παρουσία σε τελικούς Ολυμπιακών Αγώνων. Το 2011 κατέκτησε το παγκόσμιο πρωτάθλημα 10 χλμ σε ανοιχτό νερό και αναδείχθηκε Αθλητής της Χρονιάς από τον ΠΣΑΤ, βραβείο που κέρδισε και τις επόμενες χρονιές 2012 και 2013. Κατόπιν επιλέχθηκε από τη FINA ως υποψήφιος για κορυφαίος αθλητής στον κόσμο για το 2012 στην ανοιχτή θάλασσα. Ο Σπύρος Γιαννιώτης γεννήθηκε στο Λίβερπουλ το 1980, όπου και έμεινε μέχρι το 1983, όταν η οικογένειά του επέστρεψε στην Κέρκυρα. Στο σχολείο αντιμετώπισε μαθησιακές δυσκολίες λόγω της δυσλεξίας που είχε μικρός.

Το 2013 κατέκτησε το χρυσό μετάλλιο στα 10χλμ. ανοιχτής θαλάσσης στο παγκόσμιο πρωτάθλημα της Βαρκελώνης. Έγινε ο μεγαλύτερος σε ηλικία παγκόσμιος πρωταθλητής στην κατηγορία ανοικτής θάλασσας. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2012 στο Λονδίνο τερμάτισε τέταρτος με 1:50:05.3 στον τελικό των 10 χλμ. ανοικτής θαλάσσης. Στο τελικό των 10 χιλιομέτρων ανοικτής θαλάσσης στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2016 στο Ρίο ντε Τζανέιρο, ο Σπύρος Γιαννιώτης κέρδισε το **ασημένιο μετάλλιο**, με χρόνο 1:52:59.8, το ίδιο με τον νικητή Φέρι Βέερτμαν. Αυτό συνέβη επειδή ακούμπησε δεύτερος με το χέρι την οριζόντια επιφάνεια αφής στον τερματισμό, όπως διαπιστώθηκε από τους κριτές.

Πραξιτέλης

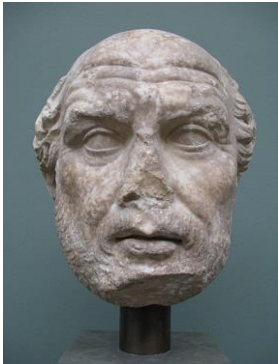
Ο **Πραξιτέλης** ήταν ένας από τους **μεγαλύτερους γλύπτες της αρχαιότητας**. Ο Πραξιτέλης, γεννήθηκε στην Αθήνα στις αρχές του 4ου αιώνα π.Χ. και ήταν γιος ή ανιψιός του ήδη φημισμένου γλύπτη Κηφισοδότου του Πρεσβύτερου. Ίσως, μάλιστα, να επηρεάστηκε σημαντικά από την τεχνοτροπία των γλυπτών του πατέρα του. Ο Πραξιτέλης ήταν ιδιαίτερα παραγωγικός γλύπτης και εργαζόταν κυρίως με το μάρμαρο, αν και μερικά από τα ωραιότερα έργα του, ήταν χάλκινα. Είχε την ιδιότητα να αποτυπώνει στα έργα του την γλυκύτητα και την τρυφερότητα με μοναδικό τρόπο. Ήταν ο πιο διάσημος των αττικών γλυπτών του 4ου αιώνα π.Χ. και ο πρώτος που φιλοτέχνησε τη γυμνή θηλυκή μορφή σε φυσικό μέγεθος.

Ενώ δεν υπάρχουν πολλά έργα που να είναι αναμφίβολα του Πραξιτέλη, έχουν επιζήσει πολυάριθμα αντίγραφα των έργων του. Αρχαίοι Έλληνες και Ρωμαίοι συγγραφείς, όπως ο Πλίνιος ο Πρεσβύτερος, έγραψαν για τα έργα του. Υπάρχουν ακόμα νομίσματα που φέρουν τις σκιαγραφίες των διάφορων διάσημων αγαλμάτων του από την ίδια περίοδο. Μια υποτιθέμενη σχέση μεταξύ του Πραξιτέλη και του όμορφου μοντέλου του, της Θεσπίειας εταίρας Φρόνης, έχει εμπνεύσει μια σειρά έργων τέχνης που κυμαίνονται από τη ζωγραφική (Ζαν-Λεόν Ζερόμ) ως την κωμική όπερα (Καμίγ Σαιν-Σανς) και το θέατρο σκιών (Donnay).

Έργα του θεωρούνται: “**Ο Ερμής και ο νήπιος Διόνυσος**” (Μουσείο Αρχαίας Ολυμπίας), “**Αφροδίτη της Κνίδου**” (το έργο καταστράφηκε από φωτιά στην Κωνσταντινούπολη το 475 μ.Χ.), “**Ερως των Θεσπιών**” (το έργο κήκε στη Ρώμη το 64 μ.Χ.), “**Σάτυρος της οδού Τριπόδων**” (άγαλμα που βρισκόταν στην οδό Τριπόδων στην Αθήνα).

Φειδίας

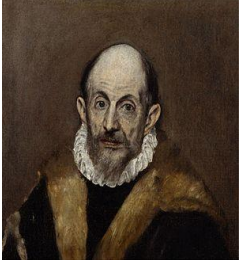
Ο **Φειδίας** ήταν Έλληνας **γλύπτης, ζωγράφος και αρχιτέκτονας**, ο οποίος έζησε τον 5ο αιώνα π.Χ. και θεωρείται ευρέως ως ένας από τους σημαντικότερους γλύπτες της Κλασικής εποχής. Το **Άγαλμα του Ολυμπίου Διός** στην Ολυμπία, το οποίο φιλοτέχνησε ο Φειδίας, ήταν **ένα από τα Επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου**. Ο Φειδίας σχεδίασε επίσης τα αγάλματα της θεάς Αθηνάς που βρίσκονταν στην Ακρόπολη των Αθηνών, δηλαδή την *Αθηνά Παρθένο*, που βρισκόταν μέσα στον Παρθενώνα, και την *Αθηνά Πρόμαχο*, ένα κολοσσιαίο χάλκινο άγαλμα που βρισκόταν ανάμεσα στο Ερεχθείο και τα Προπύλαια.

Ο Φειδίας γεννήθηκε στην Αθήνα στις αρχές του 5ου αιώνα π.Χ. και ήταν γιος του Χαρμίδα. Τα πρώτα έργα του Φειδία ήταν αφιερωμένα εις μνήμην της νίκης των Ελλήνων στον Μαραθώνα εναντίον των Περσών. Αργότερα κατασκεύασε τη χάλκινη *Αθηνά Πρόμαχο* που ήταν ανάθημα της Αθήνας στην Ακρόπολη από τα λάφυρα της νίκης. Μετά την εξορία του Κίμωνα και την ανάληψη της εξουσίας από τον Περικλή, αρχίζει η δεύτερη περίοδος της δράσης του Φειδία, που αποτελεί την ακμή της τέχνης του. Ο Περικλής, χρησιμοποιώντας χρήματα της Δηλιακής Συμμαχίας για την ανοικοδόμηση και τη διακόσμηση της Αθήνας, ανέθεσε στο Φειδία τη γενική επιστοασία της ανοικοδόμησης των ναών της Ακρόπολης και πρωτίστως του Παρθενώνα.

Ο Φειδίας παράλληλα φιλοτέχνησε το περίφημο **χρυσελεφάντινο άγαλμα της Αθηνάς Παρθένου** για το σηκό του Παρθενώνα (446-438 π.Χ.), που είχε κολοσσιαίο μέγεθος και αποτέλεσε καινοτομία στην τεχνική των λατρευτικών αγαλμάτων. Όμως το έργο θα πρέπει να καταστράφηκε από την πυρκαγιά που έπληξε το εσωτερικό του ναού τον 3ο αι. μ.Χ. Ο Φειδίας κατηγορήθηκε για κατάχρηση και αλαζονεία και για να αποφύγει την καταδίκη εγκατέλειψε για πάντα την Αθήνα και πήγε στην Ολυμπία. Το εργαστήριό του βρισκόταν στην Άλτη. Εκεί, με τους τεχνίτες του εργαστηρίου του και συνεργάτη το γλύπτη Κολώτη, φιλοτέχνησε το χρυσελεφάντινο λατρευτικό άγαλμα του Διός, ύψους 11 μ., το διασημότερο έργο του στην αρχαιότητα, ώστε περιελήφθη στα **επτά θαύματα** του κόσμου.

Δομήνικος Θεοτοκόπουλος

Ο **Δομήνικος Θεοτοκόπουλος** (Ηράκλειο, 1541 – Τολέδο, 1614), γνωστός επίσης με το ισπανικό προσωνύμιο *El Greco*, που σημαίνει “Ο Έλληνας”, ήταν **Κρητικός ζωγράφος, γλύπτης και αρχιτέκτονας της ισπανικής Αναγέννησης**. Έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του μακριά από την Ελλάδα, δημιουργώντας τα περισσότερα έργα του στην Ιταλία και στην Ισπανία. Εκπαιδεύτηκε αρχικά ως Αγιογράφος στο Ηράκλειο, που αποτελούσε τότε τμήμα της ενετικής επικράτειας, και αργότερα ταξίδεψε στη Βενετία. Στην Ιταλία επηρεάστηκε από τους μεγαλύτερους δασκάλους της ιταλικής τέχνης, όπως τον Τιντορέττο και τον Τιτσιάνο, του οποίου υπήρξε μαθητής, υιοθετώντας στοιχεία από τον μανιερισμό. Το 1577 εγκαταστάθηκε στο Τολέδο, όπου έζησε μέχρι το τέλος της ζωής του και ολοκλήρωσε ορισμένα από τα πιο γνωστά έργα του.

Ο Θεοτοκόπουλος διακρίθηκε τόσο σε **θρησκευτικές συνθέσεις** όσο και σε **προσωπογραφίες**. Η τέχνη του Θεοτοκόπουλου ήταν αρκετά προσωπική και αυτόνομη, έτσι ώστε να μην ευνοηθεί η «συνέχειά» της. Με την άρση του **εξπρεσιονισμού** κατά τις αρχές του 20ού αιώνα, το έργο του Γκρέκο θεωρήθηκε προδρομικό τού ρεύματος αυτού και σταδιακά επανεξετάστηκε αποκτώντας τελικά την εξέχουσα θέση που διατηρεί ως σήμερα στην ιστορία της τέχνης. Στην απογραφή που συνέταξε ο γιος του μετά το θάνατο τού Γκρέκο, αναφέρονταν 143 ολοκληρωμένοι πίνακες, 45 γύψινα ή πήλινα προπλάσματα, 150 σχέδια, 30 σχέδια για ρετάμπλ καθώς και 200 χαρακτηριστικά έργα. Σημαντικά έργα του θεωρούνται: *Μυστικός Δείπνος* (περ. 1568, Εθνική Πινακοθήκη Μπολόνια), *Εκδίωξη των εμπόρων από το ναό* (1570-75, Ινστιτούτο Καλών Τεχνών Μινεάπολης), *El sorlón* (*Αγόρι που ανάβει κερί*, π. 1570, Μουσείο Καποντιμόντε), *Διαμερισμός των ματιών του Χριστού* (καθεδρικός ναός Τολέδο), *Αγία Τριάδα* (1577-79, Μουσείο Πράδο), *Το μαρτύριο του Αγίου Μαυρίκιου* (1580-82).

Νικηφόρος Λύτρας

Ο **Νικηφόρος Λύτρας** (Τήνος, 1832 – Αθήνα, 1904) ήταν ένας από τους μεγαλύτερους Έλληνες **ζωγράφους και δασκάλους της ζωγραφικής** κατά τον 19ο αιώνα. Θεωρείται από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της Σχολής του Μονάχου και πρωτοπόρος στην διαμόρφωση της διδασκαλίας των Καλών Τεχνών στην Ελλάδα.

Το 1860, με υποτροφία του βασιλιά Όθωνα, πήγε στο Μόναχο για να σπουδάσει στη Βασιλική Ακαδημία των Καλών Τεχνών και έτσι βρέθηκε στην καρδιά της ευρωπαϊκής καλλιτεχνικής ζωής. Εκεί δάσκαλός του ήταν ο Karl von Piloty, ο βασικός εκπρόσωπος της ιστορικής ρεαλιστικής ζωγραφικής στην Γερμανία. Το καλοκαίρι του 1865, λίγο πριν αναχωρήσει για την Ελλάδα, συνάντησε τον φίλο του Νικόλαο Γύζη, που μόλις είχε φθάσει στο Μόναχο για να σπουδάσει και αυτός κοντά στον Πιλότυ. Με την επιστροφή του στην Αθήνα, ο Λύτρας διορίστηκε καθηγητής στο Σχολείο Καλών Τεχνών, στην έδρα της Ζωγραφικής, την οποία κατείχε για 38 ολόκληρα χρόνια διδάσκοντας με υποδειγματική ευσυνειδησία και ζήλο.

Κατά την περίοδο που ήταν μαθητής του Πιλότυ στο Μόναχο, ο Λύτρας ασχολήθηκε με την λεγόμενη «**ιστορική ζωγραφική**» με θέματα παρμένα από την ελληνική μυθολογία και την ελληνική ιστορία. Στην περίοδο του Μονάχου συγκαταλέγονται οι πίνακές του: *Ο απαγχονισμός του Πατριάρχη Γρηγορίου Ε΄, Η Πηνελόπη διαλύει τον ιστό της, Η Αντιγόνη εμπρός στο νεκρό Πολυνείκη*. Με την επιστροφή του στην Ελλάδα, άρχισε να ασχολείται με προσωπογραφίες. Οι ηθογραφίες του Λύτρα, είδος στο οποίο θεωρείται εισηγητής, ανταποκρίνονται στην κυρίαρχη ιδεολογία της αστικής τάξης της εποχής και στο γενικό αίτημα για την απόδειξη της ιστορικής συνέχειας των Ελλήνων. Τα έργα των τελευταίων του χρόνων διαπνέονται από την μελαγχολία των γηρατειών, από θρησκευτικές ανησυχίες και μηνύματα θανάτου. Προς το τέλος της ζωής του, ασκητικές και μαυροντυμένες υπάρξεις με κέρνα πρόσωπα πήραν την θέση των λυγρόκορμων κοριτσιών. Η πολύχρονη θητεία του ως καθηγητή στη Σχολή Καλών Τεχνών έθεσε τα θεμέλια για την ανάπτυξη της σύγχρονης ελληνικής ζωγραφικής.

Νικόλαος Γύζης

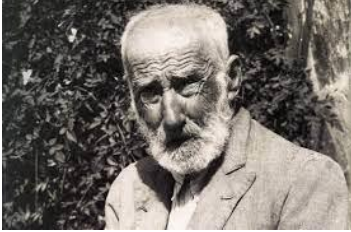
Ο **Νικόλαος Γύζης** (Τήνος, 1842 – Μόναχο, 1900) ήταν ένας από τους πιο σημαντικούς Έλληνες **ζωγράφους** του 19ου αιώνα της λεγόμενης «**Σχολής του Μονάχου**». Διακρίθηκε σε όλα τα χρόνια των σπουδών του και πήρε τα πρώτα βραβεία στην ξυλογραφία, τη ζωγραφική και τη χαλκογραφία.

Με το τέλος των σπουδών του, γνωρίστηκε με τον πλούσιο φιλότεχνο Νικόλαο Νάζο, με τη μεσολάβηση του οποίου έλαβε υποτροφία από το ευαγές ίδρυμα του Ναού της Ευαγγελιστρίας της Τήνου, προκειμένου να συνεχίσει τις σπουδές του στη Βασιλική Ακαδημία Καλών Τεχνών του Μονάχου. Τον Ιούνιο του 1865 ο Γύζης έφθασε στο Μόναχο, όπου συνάντησε τον συνάδελφο και φίλο του Νικηφόρο Λύτρα. Ο τελευταίος τον βοήθησε στο να εγκλιματιστεί γρήγορα στο γερμανικό περιβάλλον. Τον Ιούνιο του 1868 έγινε δεκτός στο εργαστήριο του Karl von Piloty. Ολοκλήρωσε τις σπουδές του στο Μόναχο το 1871 και τον Απρίλιο του 1872 επέστρεψε στην Αθήνα, για να μετατρέψει το πατρικό του σπίτι επί της οδού Θεμιστοκλέους σε ατελιέ.

Ο Νικόλαος Γύζης αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους εκπροσώπους του **ακαδημαϊκού ρεαλισμού** του ύστερου 19ου αιώνα, του **συντηρητικού εικαστικού** κινήματος που είναι γνωστό ως «Σχολή του Μονάχου», τόσο σε ελληνικό όσο και σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Συμμετείχε και βραβεύτηκε σε πάρα πολλές ελληνικές και ευρωπαϊκές εκθέσεις, από το 1870 έως το 1900. Σημαντικά έργα του που αφορούν την περίοδο της Τουρκοκρατίας είναι *Τα αρραβωνιάσματα* (1875) και *Το κρυφό σχολειό* (1885, συλλογή Εμφιετζόγλου). Ατομο βαθιά θρησκευόμενο, στράφηκε αργότερα προς τις αλληγορικές και τις μεταφυσικές παραστάσεις. Τα λεγόμενα «θρησκευτικά» του έργα, με πλέον χαρακτηριστικό τον πίνακα *Ιδού ο Νυμφίος έρχεται* (1895-1900, Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου), αντιπροσωπεύουν τα οράματα του ώριμου πλέον καλλιτέχνη και δηλώνουν απερίφραστα τις υπαρξιακές του αγωνίες. Κυρίαρχο θέμα των ώριμων έργων του ήταν ο αγώνας του εναντίον του Κακού και η τελική νίκη του Καλού. Η σημαντικότερη μορφή σ' αυτά τα έργα του είναι η γυναίκα, που άλλοτε εμφανίζεται ως Τέχνη, άλλοτε ως Μουσική, άλλοτε ως Άνοιξη, άλλοτε ως Δόξα, κ.λπ.

Γιαννούλης Χαλεπάς

Ο **Γιαννούλης Χαλεπάς** (Τήνος, 1851 – Αθήνα, 1938) ήταν ο πιο διακεκριμένος γλύπτης της νεότερης Ελλάδας, με μυθιστορηματική ζωή ανάμεσα στην τρέλα και τον θρίαμβο. Το 1873 έφυγε για το Μόναχο με υποτροφία του Πανελληνίου Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας Τήνου, για να συνεχίσει τις σπουδές του στην Ακαδημία Καλών Τεχνών του Μονάχου με δάσκαλο τον Max von Windmann. Το 1876 επέστρεψε στην Αθήνα, όπου άνοιξε δικό του εργαστήριο. Το 1877 ολοκλήρωσε στο μάρμαρο τον *Σάτυρο που παίζει με τον Έρωτα*, και τον ίδιο χρόνο άρχισε να δουλεύει το πιο διάσημο γλυπτό του, την *Κοιμωμένη* για τον τάφο της Σοφίας Αφεντάκη στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών.

Τον χειμώνα του 1877 προς 1878, ο Χαλεπάς υπέστη νευρικό κλονισμό. Χωρίς κανέναν προφανή λόγο, άρχισε να καταστρέφει έργα του, ενώ επιχείρησε κατ' επανάληψη να αυτοκτονήσει. Σήμερα γνωρίζουμε ότι τα αίτια της ψυχασθένειάς του ήταν η τελειομανία του, η υπερκόπωση από την αδιάκοπη εργασία και ένας ατυχής έρωτας για μία νεαρή συμπατριώτισσά του, που την ζήτησε σε γάμο και οι γονείς της αρνήθηκαν να του την δώσουν. Καθώς η κατάστασή του επιδεινωνόταν συνεχώς, το 1888, οι γιατροί διέγνωσαν «άνοια» και οι δικοί του αποφάσισαν να τον κλείσουν στο Δημόσιο Ψυχιατρείο της Κέρκυρας.

Το 1923, ο Θωμάς Θωμόπουλος, καθηγητής στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και θαυμαστής του Χαλεπά, αντέγραψε σε γύψο πολλά έργα του γλύπτη για να τα παρουσιάσει στην Ακαδημία Αθηνών το 1925. Η έκθεση αυτή είχε ως αποτέλεσμα να βραβευθεί ο γλύπτης το 1927 με το Αριστείο των Τεχνών. Το γνήσιο ταλέντο του αλλά και η φήμη του τρελού γλύπτη που ξαναβρήκε τα λογικά του τον καθιέρωσαν ως τον «Βαν Γκογκ», τον «Ροντέν» ή τον «Πικάσο» των νεωτεριστών καλλιτεχνών. Έζησε τα τελευταία χρόνια της ζωής του κοντά στους δικούς του, πάντα δημιουργικός και «μέσα στην πανελλήνια δόξα».

Θεόφιλος

Ο **Θεόφιλος Κεφαλάς Χατζημιχαήλ** (Λέσβος, 1870 – Λέσβος, 1934), γνωστός απλά και ως **Θεόφιλος**, ήταν Έλληνας **λαϊκός ζωγράφος της νεοελληνικής τέχνης και αιογράφος**. Κυρίαρχο στοιχείο του έργου του είναι η ελληνικότητά του και η εικονογράφηση της **ελληνικής λαϊκής παράδοσης και ιστορίας**.

Η ζωή του ήταν πολύ δύσκολη εξαιτίας του κόσμου που τον χλεύαζε, επειδή κυκλοφορούσε φορώντας την παραδοσιακή φουστανέλα. Τα περισσότερα χρόνια της ζωής του τα πέρασε στο Πήλιο. Προστάτης του εκείνη την περίοδο, στάθηκε ο κτηματίας Γιάννης Κοντός, για λογαριασμό του οποίου, ο Θεόφιλος πραγματοποίησε αρκετά έργα. Η οικία Κοντού αποτελεί σήμερα το Μουσείο Θεόφιλου. Εκτός από την ζωγραφική του δραστηριότητα, ο Θεόφιλος συμμετείχε στην διοργάνωση λαϊκών θεατρικών παραστάσεων στις εθνικές γιορτές και την περίοδο της Αποκριάς, όπου κρατούσε τον πρωταγωνιστικό ρόλο, άλλοτε ντυμένος σαν Μεγαλέξανδρος, με τους μαθητές σε παράταξη μακεδονικής φάλαγγας, και άλλοτε σαν ήρωας της Ελληνικής Επανάστασης, με εξοπλισμό και κουστούμια που έφτιαχνε ο ίδιος.

Στη Μυτιλήνη, παρά τις κοροϊδίες και τα πειράγματα του κόσμου, συνεχίζει να ζωγραφίζει, πραγματοποιώντας αρκετές τοιχογραφίες σε χωριά, έναντι ευτελούς αμοιβής, συνήθως για ένα πιάτο φαγητό και λίγο κρασί. Πολλά από τα έργα του αυτής της περιόδου έχουν χαθεί, είτε από φυσική φθορά είτε εξαιτίας καταστροφής τους από κατόχους τους. Στη Μυτιλήνη, τον συνάντησε ο καταξιωμένος τεχνοκριτικός και εκδότης Στρατής Ελευθεριάδης (Τέτιαδης), ο οποίος διέμενε στο Παρίσι. Στον Ελευθεριάδη οφείλεται σε μεγάλο βαθμό η αναγνώριση της αξίας του έργου του Θεόφιλου αλλά και η διεθνής προβολή του, που ωστόσο σημειώθηκε μετά το θάνατό του.

Τον Ιούνιο του 1961 εγκαινιάστηκε μεγάλη έκθεση με έργα του Θεόφιλου στο Μουσείο του Λούβρου. Το κοσμοπολίτικο Παρίσι υποδέχθηκε τον Έλληνα αυτοδίδακτο καλλιτέχνη, τον "παρθένο μαθητή των αισθήσεων", ο οποίος, κατά τον Οδυσσέα Ελύτη *"έδωσε έκφραση πλαστική στο αληθινό μας πρόσωπο"*. Η έκθεση έγινε εξαιτίας του Τεριάντ, βαθύ πατριώτη και εμπνευστή κορυφαίων δημιουργών του 20ού αιώνα, που ανακάλυψε τον Θεόφιλο και προσέδωσε κύρος στο έργο του, κινώντας το ενδιαφέρον της Ευρώπης, των διανοουμένων της εποχής.

Φώτης Κόντογλου

Ο **Φώτης Κόντογλου** (Αϊβαλί, 1895 – Αθήνα, 1965) ήταν Έλληνας **λογοτέχνης και ζωγράφος**. Αναζήτησε την «ελληνικότητα», δηλαδή μία αυθεντική έκφραση, επιστρέφοντας στην **ελληνική παράδοση**, τόσο στο λογοτεχνικό όσο και στο ζωγραφικό του έργο. Είχε ακόμη σημαντικότερη συμβολή στον χώρο της **βυζαντινής εικονογραφίας**. Σήμερα θεωρείται ως ένας από τους κυριότερους εκπροσώπους της «Γενιάς του '30». Μαθητές του ήταν ο Γιάννης Τσαρούχης, ο Νίκος Εγγονόπουλος, κ.ά.

Στην Ελλάδα του ύστερου 19ου αιώνα στα πλαίσια του κλασικισμού καλλιεργήθηκε ένας ιδιότυπος βυζαντινισμός και ο Κόντογλου θα μεταχειριστεί ένα ιδιότυπο **λαϊκοβυζαντινό στυλ** ελεύθερα. Η τέχνη του Κόντογλου χαρακτηρίζεται από εικονιστική παραμόρφωση, έλλειψη προοπτικής, αντιρρεαλιστικά χρώματα, αφαιρετικότητα. Μορφολογικά αλλά και ως προς την εσωτερική έκφραση θυμίζουν πίνακες του ευρωπαϊκού εξπρεσιονισμού. Ο Κόντογλου καταργεί την προοπτική υπό την επίδραση της πριμιτιβιστικής τέχνης. Ο Κόντογλου θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί σαν ένας από τους τελευταίους υστεροβυζαντινούς ζωγράφους. Όμως δεν έχει μεγάλη σχέση μεταξύ τους: ακόμη και αν τους ακολουθεί σε ορισμένα παραδοσιακά σημεία, ο προγραμματισμός της δουλειάς του φανερώνει ένα ακαδημαϊσμό.

Πολυτάλαντη προσωπικότητα, διφυής καλλιτέχνης: στο ίδιο πρόσωπο συνυπάρχουν ο ζωγράφος που γράφει και ο πεζογράφος που ζωγραφίζει. Ως ζωγράφος πρωτοστάτησε στο κίνημα για τη στροφή της ελληνικής τέχνης του 20ου αιώνα προς την πνευματική ένταση της βυζαντινής παράδοσης και τη δροσιά της λαϊκής ζωγραφικής. Σε σχέση με την λαϊκή τέχνη η προσφορά του Κόντογλου εντοπίζεται «στην όχι πλέον μουσειακή αντιμετώπιση, αλλά στην ένταξη μορφών της λαϊκής τέχνης ή διδαγμάτων της λαϊκής ζωγραφικής στη σύγχρονη δημιουργία». Ως προς το αγιογραφικό έργο του συνέβαλε στην ανανέωση της θρησκευτικής εικονογραφίας, στον εμπλουτισμό των εκκλησιών με έργα νέας αντίληψης. Ο ρόλος του στη μεσοπολεμική πεζογραφία δεν είναι επίσης μικρός, καθώς ήταν «φορέας μιας ιδιότυπης γραφής και [...] εκφραστής ενός περιβάλλοντος όπου τα όρια μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίας δεν είναι διακριτά». ¹ Ο Κόντογλου συμβάλλει σε σημαντικό βαθμό στη διατήρηση ενός ξεχασμένου σήμερα πλέον λεξιλογίου θαλασσινών λέξεων και ναυτικών όρων, από τις οποίες βρίθουν τα έργα του.

Νίκος Εγγονόπουλος

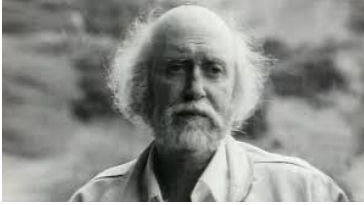
Ο **Νίκος Εγγονόπουλος** (Αθήνα, 1907 – Αθήνα, 1985) ήταν Έλληνας καθηγητής του Ε.Μ. Πολυτεχνείου, **ζωγράφος, σκηνογράφος και ποιητής**. Θεωρείται ένας από τους μείζονες εκπροσώπους της γενιάς του '30, ενώ αποτέλεσε και έναν από τους κύριους εκφραστές του **υπερρεαλιστικού κινήματος** στην Ελλάδα. Το έργο του περιλαμβάνει ακόμα μεταφράσεις, κριτικές μελέτες και δοκίμια.

Το 1932 γράφτηκε στην Σχολή Καλών Τεχνών, όπου μαθήτευσε κοντά στον Κωνσταντίνο Παρθένη, ενώ παράλληλα παρακολουθούσε μαθήματα βυζαντινής τέχνης στο εργαστήριο των Φώτη Κόντογλου και Α. Ξυγγόπουλου, μαζί με το Γιάννη Τσαρούχη. Έκανε ελεύθερες σπουδές σε Παρίσι, Βιέννη, Μόναχο και Ιταλία. Δίδαξε στη Σχολή Αρχιτεκτόνων του Ε.Μ.Π., ζωγραφική, ιστορία της τέχνης και σκηνογραφία από το 1938, διαδοχικά ως επιμελητής, έκτακτος, μόνιμος και τακτικός καθηγητής. Την ίδια περίοδο γνωρίστηκε με άλλους σημαντικούς καλλιτέχνες, μεταξύ των οποίων ο Ανδρέας Εμπειρίκος, ο Γιάννης Μόραλης και ο Τζόρτζιο ντε Κίρικο.

Το 1938 σημειώθηκε η είσοδός του στα ελληνικά γράμματα με την κυκλοφορία της πρώτης του ποιητικής συλλογής με τον τίτλο *Μην ομιλείτε εις τον οδηγόν*. Το 1949 συμμετείχε στην ίδρυση του καλλιτεχνικού ομίλου *Αρμός* με σκοπό την προώθηση μιας σύγχρονης αισθητικής πρότασης στον ελληνικό χώρο, μαζί με άλλα μέλη στα οποία περιλαμβάνονταν οι ζωγράφοι Χατζηκυριάκος-Γκίκας, Μόραλης και Τσαρούχης. Τα επόμενα χρόνια συμμετείχε σε αρκετές ομαδικές εκθέσεις, ενώ το 1954 εκπροσώπησε την Ελλάδα στην 27η Μπιενάλε της Βενετίας με συνολικά 72 έργα του. Το 1958 του απονεμήθηκε το Πρώτο Κρατικό Βραβείο Ποίησης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας για την ποιητική συλλογή *Εν Ανθρώπῳ Ἑλληνι Λόγω*, ενώ το 1966 τιμήθηκε για το ζωγραφικό του έργο από το βασιλιά Κωνσταντίνο Β΄ με το παράσημο του *Χρυσού Σταυρού* του Γεωργίου Α΄. Το κρατικό βραβείο ποίησης θα του απονεμηθεί αργότερα για δεύτερη φορά το 1979, καθώς και το παράσημο του Ταξιάρχη του Φοίνικος. Ποιήματα του Εγγονόπουλου έχουν μεταφραστεί στα γαλλικά, αγγλικά, ιταλικά, ισπανικά, δανικά, πολωνικά, ουγγρικά και τη βενετική διάλεκτο. Επιπλέον έχουν μελοποιηθεί από το Νίκο Μαμαγκάκη και τον Αργύρη Κουνάδη, ο οποίος έγραψε τη μουσική υπόκρουση στο ποίημα *Μπολιβάρ* για το δίσκο της εταιρίας *Διώνυσος*, σε απαγγελία του ίδιου του Εγγονόπουλου.

Γιάννης Τσαρούχης

Ο **Γιάννης Τσαρούχης** (Πειραιάς, 1910 – Αθήνα, 1989) ήταν Έλληνας **ζωγράφος και σκηνογράφος**. Τα πρώτα του έργα τα εξέθεσε το 1929 στο Άσυλο Τέχνης. Η επιτυχία που σημείωσε τον οδήγησε στη συνέχεια να φοιτήσει στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών του Μετσόβιου Πολυτεχνείου κατά τα έτη 1929–1935, με καθηγητές τους Ιακωβίδη, Βικάτο και Παρθένη. Παράλληλα, κατά το διάστημα 1931–1934, μαθήτευσε κοντά στον Φώτη Κόντογλου, ο οποίος τον μύησε στη βυζαντινή αιογραφία, ενώ μελέτησε την λαϊκή αρχιτεκτονική και ενδυμασία. Μαζί με τους Δημήτρη Πικιώνη, Φώτη Κόντογλου και Αγγελική Χατζημιγάλη πρωτοστάτησε στο αίτημα της εποχής για την ελληνικότητα της τέχνης.

Παρότι η οικογένεια Τσαρούχη μετακόμισε το 1927 στην Αθήνα, ο Πειραιάς ρίζωσε βαθιά μέσα στον καλλιτέχνη, τόσο για το μεγαλοαστικό περιβάλλον στο οποίο ανατράφηκε και τον επηρέασε καλλιτεχνικά, όσο και για τις φτωχές λαϊκές συνοικίες όπου συχνά πραγματοποιούσε αποδράσεις κατά τα παιδικά του χρόνια. Παράλληλα με τη ζωγραφική ο Γιάννης Τσαρούχης ασχολήθηκε και με τη θεατρική σκηνοθεσία και μάλιστα από το 1928.

Στο έργο του Γιάννη Τσαρούχη εκφράζεται κυρίως η χαρά και το θαύμα της ζωής. Προσπάθησε να ισορροπήσει τις **μεγάλες παραδόσεις** και να συλλάβει τις **αιώνιες καλλιτεχνικές αξίες**. Οι πίνακές του περιλαμβάνουν αφομοιωμένα πολλά λαϊκά και λαογραφικά στοιχεία, ιδιαίτερα του λιμένος του Πειραιά. Θεωρείται από τους **μεγαλύτερους σύγχρονους Έλληνες ζωγράφους με διεθνή προβολή** και ιδιαίτερα στη Γαλλία. Παράλληλα όμως εργάστηκε και ως σκηνογράφος τόσο σε ελληνικά όσο και σε ξένα θέατρα με μεγάλη πάντα επιτυχία. Σ' αυτόν οφείλεται η καθιέρωση, σχεδόν σε όλες τις σκηνές του ελληνικού κινηματογράφου που γυρίστηκαν σε λαϊκά κέντρα, της παρουσίας του ναύτη είτε σε χορό είτε όχι, θεωρούμενη μάλιστα και απαραίτητη.

Γιάννης Μόραλης

Ο ζωγράφος **Γιάννης Μόραλης** (Αρτα, 1916 – Αθήνα, 2009) υπήρξε ένας από τους **επιφανέστερους Έλληνες καλλιτέχνες** του 20ού αιώνα. Η εκλογή του στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών και το διδακτικό του έργο εκεί για 35 συνεχή χρόνια αποδείχτηκε οπωσδήποτε αποφασιστικής σημασίας σε σχέση με μια σειρά από επιλογές και κατευθύνσεις της εικαστικής παραγωγής στην Ελλάδα τα χρόνια που ακολούθησαν.

Από την ΑΣΚΤ θα αποφοιτήσει το 1936 και θα ταξιδέψει στην Ιταλία όπου και θα μείνει μέχρι τον Νοέμβριο του 1937, οπότε και εγκαθίσταται στο Παρίσι. Παρακολουθεί μαθήματα ζωγραφικής κοντά στον Charles Guérin και τοιχογραφίας στο εργαστήριο του Ducos de la Haille. Παράλληλα, στη Σχολή Τεχνών και Επαγγελμάτων (Arts et Métiers) διδάσκεται ψηφοθετική κοντά στον Henri-Marcel Magne, σύμφωνα με τους όρους της υποτροφίας του. Με την κήρυξη του Πολέμου αναγκάζεται, όπως οι περισσότεροι σπουδαστές, να εγκαταλείψει τις σπουδές του στο Παρίσι και να επιστρέψει εσπευσμένα στην Ελλάδα. Το 1949 ιδρύεται η ομάδα «Αρμός» και συσπειρώνει καλλιτέχνες όπως οι Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας (πρόεδρος), Γιάννης Τσαρούχης και Γιάννης Μόραλης (αντιπρόεδροι).

Είναι εντυπωσιακό ότι η πρώτη ατομική έκθεση του Μόραλη οργανώνεται μόλις το 1959, ενώ η επαγγελματική του σταδιοδρομία έχει ήδη σημαντικά εξελιχθεί. Λαμβάνει χώρα στην αίθουσα εκθέσεων *Αρμός*. Τα έργα που εκτίθενται είναι σε σημαντικό βαθμό εκείνα με τα οποία τον προηγούμενο χρόνο ο Μόραλης συμμετείχε στην **Μπιενάλε της Βενετίας**. Μέσα στο 1959 θα του ανατεθεί η μελέτη για τη διακόσμηση των εξωτερικών τοίχων της ΒΔ και ΝΑ πλευράς του ξενοδοχείου Χίλτον στην Αθήνα. Τότε φιλοτεχνεί και την **προμετωπίδα της ποιητικής σύνθεσης** του Οδυσσέα Ελύτη, *Άξιον Εστί*, για τον εκδοτικό οίκο Ίκαρος. Το 1965 του απονέμεται από τον Βασιλιά Κωνσταντίνο ο Ταξιάρχης του Φοίνικα, ενώ είναι και η χρονιά στη διάρκεια της οποίας φιλοτεχνεί δέκα συνθέσεις που παρεμβάλλονται μεταξύ των ποιημάτων, στη συλλογή *Ποιήματα* του Γιώργου Σεφέρη, των εκδόσεων Ίκαρος. Το 1979 του απονέμεται το Αριστείο Τεχνών από την Ακαδημία Αθηνών. Το 2001 πραγματοποιείται έκθεση έργων του στο Μουσείο Μπενάκη με τίτλο, *Γιάννης Μόραλης. Άγγελοι, μουσική, ποίηση*. Σημαντικά έργα του θεωρούνται: *Στον υπαίθριο φωτογράφο, Δύο φίλες, Έγκκος γυναίκα, Ανάμνηση*.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου

Η **Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου** (Αϊδίνιο Μικράς Ασίας, 1896 - Αθήνα, 1972) έχει κατακτήσει την δική της ξεχωριστή θέση στην ιστορία του **λαϊκού τραγουδιού**. Διέπρεψε ως **στιχουργός** κυρίως την δεκαετία του '50, υπογράφοντας τους στίχους αξέχαστων τραγουδιών, που είχαν μελοποιήσει συνθέτες σαν τον Βασίλη Τσιτσάνη, τον Μανώλη Χιώτη και τον Απόστολο Καλδάρα. Στην προσωπική της ζωή ήταν μια συναρπαστική και αντιφατική γυναίκα, με τα πάθη και τις αδυναμίες της, που δεν συμμορφώθηκε με τους κανόνες. Ήταν η πρώτη Ελληνίδα στιχουργός και η σημαντικότερη του ελληνικού λαϊκού τραγουδιού.

Φοίτησε στο Γυμνάσιο της Σμύρνης και απέκτησε πτυχίο δασκάλας. Μετά την Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, όπου, αντί για δασκάλα, δούλεψε ως ηθοποιός (1926-1942). Μέσα της είχε το «μικρόβιο» της ηθοποιού και ήταν αυτό, που την οδήγησε κάποια στιγμή να παρατήσει τα πάντα, να διαλύσει τον πρώτο γάμο της και να γίνει θεατρίνα. Δούλεψε σε μπουλούκια και θεατρικές σκηνές, για καιρό μάλιστα και στο θέατρο της Μαρίκας Κοτοπούλη. Στα τέλη της δεκαετίας του '40, σε μεγάλη ηλικία πλέον, άρχισε να γράφει στίχους, συνεργαζόμενη με λαϊκούς συνθέτες της εποχής. Η Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου δεν ενδιαφέρθηκε για την υστεροφημία της και ούτε επεδίωξε την κατοχύρωση των στίχων στο όνομά της. Το μόνο που την ενδιέφερε ήταν να τα πουλάει με το κομμάτι και να διοχετεύει τα έσοδά της από την στιχουργική στο μεγάλο της πάθος που ήταν η χαρτοπαιξία. Για αυτό τον λόγο δεν έχει βεβαιωθεί, πόσα από τα πολλά τραγούδια της που μελοποιήθηκαν της ανήκουν.

Το 2003, η εγγονή της Ρέα Μανέλη εξέδωσε το βιβλίο «Η γιαγιά μου η Ευτυχία», στο οποίο αποτυπώνεται, με εξαιρετικά γλαφυρό τρόπο, η πολυτάραχη ζωή και η δυνατή προσωπικότητα της, έτσι όπως την έζησε η εγγονή της από τα παιδικά της χρόνια. Το 2007, ο Πέτρος Ζούλιας με βάση το βιβλίο της Μανέλη έγραψε και σκηνοθέτησε τον θεατρικό μονόλογο «Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου», τον οποίο ερμήνευσε επί σκηνής η Νένα Μεντή. Το 2019, ο σκηνοθέτης Άγγελος Φραντζής γύρισε σε ταινία τον πολυκύμαντο βίο της με τίτλο «Ευτυχία» με πρωταγωνίστριες την Κάτια Γκουλιώνη και την Καρυοφυλλιά Καραμπέτη, οι οποίες υποδύθηκαν την Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου σε διαφορετικές περιόδους της ζωής της.

Δημήτρης Μητρόπουλος

Ο **Δημήτρης Μητρόπουλος** (Αθήνα, 1896 - Μιλάνο, 1960) ήταν Έλληνας **διευθυντής ορχήστρας**, **πιανίστας** και **συνθέτης** που έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Σπούδασε διεύθυνση χορωδίας και σύνθεση, αρχικά στο Ωδείο Αθηνών και αργότερα στο Βερολίνο. Πήρε χρυσό μετάλλιο για την ικανότητά του στο πιάνο από το Ωδείο Αθηνών, διάκριση που δόθηκε μόνο πέντε φορές στην ιστορία του Ωδείου. Διηύθυνε στην Ευρώπη και την Αμερική 45 ορχήστρες, ανέβηκε στο πόντιουμ πάνω από 2.500 φορές για να διευθύνει συμφωνικές συναυλίες και παραστάσεις όπερας. Ορισμένα από τα έργα που συνέθεσε θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικά και αποτελούν σταθμό στη σύγχρονη ελληνική μουσική. Γύρω στα 1930 σταμάτησε ουσιαστικά τη σύνθεση και ασχολήθηκε αποκλειστικά με τη διεύθυνση ορχήστρας, πρώτα στην Αθήνα και μετά το 1937 στις ΗΠΑ. Υπό την ιδιότητα του μαέστρου, γνώρισε διεθνή φήμη, αναλαμβάνοντας μάλιστα τη διεύθυνση της Φιλαρμονικής Ορχήστρας της Νέας Υόρκης, θέση από την οποία παραιτήθηκε το 1958 για να παραμείνει σ' αυτήν ως μαέστρος.

Ήταν απόλυτα δοσμένος στη μουσική και εργαζόταν εξαντλητικά, με ακούραστο πάθος, ζώντας συχνά μοναχική και λιτή ζωή. Ανέπτυξε μια απόλυτα προσωπική τεχνική, που οπτικοποιούσε τη μουσική, αναπλήρωνε τη δεδομένη ανεπάρκεια της σημειογραφίας, ανταποκρινόταν στις εκάστοτε ειδικές απαιτήσεις έργων διαφορετικού στυλ, γινόταν αντιληπτή από τους μουσικούς όλων των ορχηστρών. Θαυμάστηκε ιδιαίτερος και για τη δύναμη και την πρωτοτυπία των ερμηνειών του, ενώ η διεθυντική του τεχνική, κυρίως χωρίς χρήση μαγκέτας, υπήρξε απόλυτα προσωπική και παραστατική, με εκφραστική χειρονομία. Ήταν φημισμένος για τη μοναδική του μνήμη -διηύθυνε πάντοτε, ακόμη και στις δοκιμές, χωρίς παρτιτούρα το ευρύτατο ρεπερτόριό του.

Νίκος Σκαλκώτας

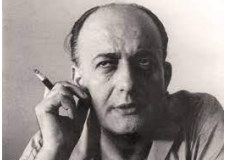
Ο **Νίκος Σκαλκώτας** (Χαλκίδα, 1904 - Αθήνα, 1949) ήταν κορυφαίος Έλληνας μουσουργός με επιρροές τόσο από την **κλασική μουσική** όσο και από την **ελληνική παραδοσιακή μουσική**, με πρωτότυπο έργο και διεθνή απήχηση. Η πιο γνωστή σύνθεσή του είναι οι «36 ελληνικοί χοροί για Ορχήστρα» (1934-1936).

Το 1910 η οικογένειά του μετακόμισε στην Αθήνα για να του προσφέρει την ευκαιρία πληρέστερης μουσικής μόρφωσης. Γράφτηκε στο Ωδείο Αθηνών και το 1918 αποφοίτησε με την ανώτατη διάκριση («Χρυσό Μετάλλιο») για την ερμηνεία του στο «Κοντσέρτο για βιολί» του Μπετόβεν. Το 1921 λαμβάνει υποτροφία από το Ίδρυμα Αβέρωφ για ανώτερες σπουδές βιολιού στο Βερολίνο. Γρήγορα, όμως, θα προσανατολιστεί στη σύνθεση. Στα μουσικά πράγματα της Ελλάδας κυριαρχούσαν άνθρωποι συντηρητικών αντιλήψεων, που σχετίζονταν με τη λεγόμενη «Εθνική Σχολή» και δεν μπορούσαν ή δεν ήθελαν να κατανοήσουν τις νέες μουσικές προτάσεις του Σκαλκώτα. Όλες οι πόρτες ήταν κλειστές για τον Σκαλκώτα, όταν αυτός επέστρεψε. Για να ζήσει δέχεται να παίξει βιολί σε ένα από τα τελευταία αναλόγια της Κρατικής Ορχήστρας. Κλεισμένος στον δικό του κόσμο και αποκομμένος εντελώς από τις ευρωπαϊκές τάσεις ανέπτυξε ένα δικό του, εντελώς προσωπικό ύφος.

Ο Σκαλκώτας ανακαλύφθηκε ως συνθέτης μετά τον θάνατό του, χάρη στην πρωτοβουλία φίλων και θαυμαστών του που ίδρυσαν την «Εταιρεία Φίλων Σκαλκώτα» για να διαφυλάξουν και να διαδώσουν το έργο του, που περιλαμβάνει πάνω από 170 έργα (κοντσέρτα, συμφωνικές σουίτες, μουσική δωματίου, χορούς και τραγούδια). Ο Σκαλκώτας επεδίωκε να συλλάβει την ουσία της και δεν ήθελε μόνο να αξιοποιήσει την εθνική μας κληρονομιά. Σήμερα, ο Νίκος Σκαλκώτας θεωρείται ένας από τους σημαντικούς συνθέτες του 20ου αιώνα. Ο Αυστροβρετανός μουσικολόγος και κριτικός Χανς Κέλερ πλειοδοτεί και σε ένα κείμενό του αναφέρει ως κορυφαίους συνθέτες του 20ου αιώνα τα τέσσερα «Σ»: Σένπεργκ, Στραβίνσκι, Σκαλκώτας και Σοστακόβιτς.

Νίκος Γκάτσος

Ο **Νίκος Γκάτσος** (Ασέα Αρκαδίας, 1911 - Αθήνα, 1992) παραμένει μία ξεχωριστή περίπτωση για τα ελληνικά γράμματα με την ιδιότητα του **ποιητή, του στιχουργού και του μεταφραστή**. Τελείωσε το Δημοτικό στο χωριό του και το Γυμνάσιο στην Τρίπολη, όπου μυήθηκε στη λογοτεχνία και έμαθε μόνος του ξένες γλώσσες. Στη συνέχεια μετακόμισε με την οικογένειά του στην Αθήνα, όπου σπούδασε φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Στις αρχές της δεκαετίας του '30 δημοσίευσε τα πρώτα του ποιήματα στα περιοδικά «Νέα Εστία» (1931) και «Ρυθμός» (1933). Γνώριζε ήδη αρκετά καλά Αγγλικά και Γαλλικά και είχε μελετήσει τον Παλαμά, το Σολωμό, το δημοτικό τραγούδι, όπως και τις νεωτερικότερες τάσεις της ευρωπαϊκής ποίησης. Το 1943 κυκλοφόρησε την ποιητική του σύνθεση «Αμοργός», που προκάλεσε έντονο ενδιαφέρον και του χάρισε περίοπτη θέση στο Πάνθεον των ελλήνων ποιητών. Λέγεται ότι το μακρύ αυτό ποίημα γράφτηκε μέσα σε μια νύχτα με το σύστημα της «αυτόματης γραφής», που χρησιμοποιούν οι σουρεαλιστές δημιουργοί. Με την «**Αμοργό**» κλείνει και ολοκληρώνεται ο πρώτος κύκλος του ελληνικού υπερρεαλισμού, που είχε ανοίξει με τον Νικήτα Ράντο, τον πρώιμο Ελύτη, τον Εμπειρικό και τον Εγγονόπουλο.

Από τότε έως τον θάνατό του, ο Γκάτσος δημοσίευσε μόνο τρία ποιήματα, ενώ τη λυρική του φλέβα τη διοχέτευσε στους στίχους τραγουδιών, καταργώντας συχνά τα όρια ποίησης και στιχουργίας. Το έργο του είναι εντυπωσιακό σε ποσότητα και ποιότητα. Ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Μάνος Χατζιδάκις, ο Σταύρος Ξαρχάκος και άλλοι συνθέτες μελοποίησαν στίχους του, που τραγουδήθηκαν από δημοφιλείς καλλιτέχνες και έγιναν μεγάλες επιτυχίες («Αθανασία», «Της γης το χρυσάφι», «Ρεμπέτικο», «Αρχιπέλαγος», «Πήρες το μεγάλο δρόμο», «Πορνογραφία», «Λαϊκή Αγορά», «Η Μικρή Ραλλού», «Μια γλώσσα, μια πατρίδα», «Αν θυμηθείς τ' ονειρό μου», «Η νύχτα», «Στον Σείριο υπάρχουνε παιδιά», «Αντικατοπτρισμοί», «Το κατά Μάρκον», «America, America», «Χάρτινο το Φεγγαράκι», «Πάει ο καιρός» κ.ά.

Σπουδαίο είναι και το μεταφραστικό του έργο, το οποίο δοκιμάστηκε επί σκηνής. Μετέφρασε για λογαριασμό του Εθνικού Θεάτρου, του Θεάτρου Τέχνης και του Λαϊκού Θεάτρου, Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα («Ματωμένος Γάμος», «Το Σπίτι της Μπερνάρντα Άλμπα»), Αύγουστο Στρίνπεργκ («Ο Πατέρας»), Ευγένιο Ο' Νηλ («Ταξίδι μακριάς ημέρας μέσα στη νύχτα»), Λόπε ντε Βέγκα («Φούντε Οβεχούνα») και Τενεσί Ουίλιαμς («Λεωφορείο ο Πόθος»).

Βασίλης Τσιτσάνης

Ο **Βασίλης Τσιτσάνης** (Τρίκαλα, 1915 – Λονδίνο, 1984) ως **συνθέτης, στιχουργός, δεξιότηχης του μπουζουκιού και τραγουδιστής** ήταν από τις σημαντικότερες φυσιογνωμίες του **ρεμπέτικου** και γενικά της ελληνικής λαϊκής μουσικής του 20ου αιώνα. Ο Βασίλης Τσιτσάνης έβαλε τη δική του ανεξίτηλη σφραγίδα στην ελληνική λαϊκή μουσική. Μπόλιασε το ρεμπέτικο με δυτικά μελωδικά στοιχεία και το έβγαλε από το περιθώριο, που το είχαν κατατάξει τα «αντικοινωνικά» και ανατολίτικα στοιχεία του. Εμπλούτισε τη λαϊκή ορχήστρα με νέα ηχοχρώματα, προσθέτοντας το πιάνο κι επιβάλλοντας το ακορντεόν ως όργανο της κομπανίας. Καινοτόμησε στο στίχο, με την απομάκρυνσή του από τις παραδοσιακές φόρμες του δίστιχου και της ομοιοκαταληξίας και επισημοποίησε και γενίκευσε το ρόλο του ρεφρέν.

Αν και δεν είχε εμφανιστεί ακόμα δημοσίως με το μπουζούκι, καθώς ήταν απαγορευμένο και χωρίς καμία κοινωνική καταξίωση, έγραψε τα πρώτα του τραγούδια πάνω σ' αυτό, σε ηλικία μόλις 15 ετών. Το φθινόπωρο του 1936 κατέβηκε στην Αθήνα και τον επόμενο χρόνο γνώρισε τον τραγουδιστή Δημήτρη Περδικόπουλο, ο οποίος τον πήγε στη δισκογραφική εταιρεία «Οντεόν», όπου ηχογράφησε το πρώτο του τραγούδι «Σ' έναν τεκέ μπουκάρανε» (1937). Η «Αρχόντισσα», από τα σπουδαιότερα τραγούδια στην ιστορία της ελληνικής μουσικής, ήταν ένα από τα δεκάδες που ακολούθησαν. Τα χρόνια της Κατοχής τα περνά στη Θεσσαλονίκη, όπου γράφει ορισμένες από τις μεγάλες επιτυχίες του («Μπαζέ τσιφίκι», «Νύχτες μαγικές», «**Συννεφιασμένη Κυριακή**», «Όμορφη Θεσσαλονίκη»), που θα ηχογραφήσει μετά τον πόλεμο, όταν θα ανοίξουν και πάλι τα εργοστάσια δίσκων. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '50 μεσουρανεί στο μουσικό στερέωμα. Φέρνει στο προσκήνιο νέες φωνές, που δένονται μαζί του όπως η Μαρίκα Νίνου, η Σωτηρία Μπέλλου, ο Στέλιος Καζαντζίδης, ο Γρηγόρης Μπιθικώτσης, ο Πάνος Γαβαλάς, ο Μανώλης Αγγελόπουλος κ.ά.

Το 1980, με πρωτοβουλία της UNESCO, ηχογραφείται ένας διπλός δίσκος με τίτλο «Χάραμα», όπως λεγόταν το μαγαζί στο οποίο ο Τσιτσάνης εμφανιζόταν τα τελευταία 14 χρόνια της καριέρας και της ζωής του. Σ' αυτό το δίσκο παίζει μία σειρά από κλασικά του τραγούδια, αλλά και πολλά αυτοσχεδιαστικά κομμάτια στο μπουζούκι. Με την έκδοσή του στη Γαλλία, το 1985, παίρνει το βραβείο της Μουσικής Ακαδημίας «Σαρλ Γκρο». Όμως, στο μεταξύ, ο κορυφαίος δημιουργός έχει φύγει για πάντα...

Γρηγόρης Μπιθικώτσης

Ο **Γρηγόρης Μπιθικώτσης** (Περιστέρι Αττικής, 1922 - Αθήνα, 2005) υπήρξε ένας **σπουδαίος τραγουδιστής**, που χάρισε στο ελληνικό τραγούδι μερικές από τις συγκλονιστικότερες στιγμές του. Ο «σερ» του ελληνικού πενταγράμμου με την «δωρική» φωνή του αγκάλιασε τη μεταπολεμική Ελλάδα, έδωσε το δικό της βάρος και τη δική της λαϊκότητα στα μεγάλα έργα του **Μίκη Θεοδωράκη** και έγινε ο καταλύτης για να φτάσουν οι στίχοι του Σεφέρη, του Ελύτη, του Ρίτσου και του Λειβαδίτη στις πιο απόμερες γωνιές της Ελλάδας. Οι ερμηνείες του στα έργα του Μίκη Θεοδωράκη «Ο Επιτάφιος» («Πού πέταξε τ' αγόρι μου», «Μέρα Μαγιού μου Μίσεψες»), «Ρωμοσύνη» («Θα Σημάνουν οι Καμπάνες»), σε ποίηση Γιάννη Ρίτσου και «Αξίον Εστί» («Της Δικαιοσύνης ήλιε νοητέ», «Ένα το χελιδόνι»), σε ποίηση Οδυσσέα Ελύτη, σφράγισαν την παρουσία του στο ελληνικό τραγούδι του και θεωρούνται αζεπέραστες.

Σημαντική στιγμή στη σπουδαία καριέρα του ήταν και η συνεργασία του με τον Μάνο Χατζιδάκη και με συνθέτες, όπως οι Σταύρος Ξαρχάκος, Απόστολος Καλδάρας, Μάρκος Βαμβακάρης, Βασίλης Τσιτσάνης κ.ά. Έγραψε και ο ίδιος τραγούδια που έγιναν επιτυχίες («Ένα αμάξι με δυο άλογα», «Του Βοτανικού ο μάγκας» κ.ά.). Για πολλά χρόνια εμφανιζόταν στα πιο γνωστά κοσμικά κέντρα της Αθήνας και ένωσε τη χαρά της ανακάλυψης νέων, πολλά υποσχόμενων φωνών, ανάμεσά τους η Βίκυ Μοσχολιού και η Πόλυ Πάνου.

Τον Ιανουάριο του 2003, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κωστής Στεφανόπουλος του απένειμε τον Χρυσό Σταυρό του Τάγματος του Φοίνικα. Τιμώντας το λαϊκό βάρδο, ο Κωστής Στεφανόπουλος είχε δηλώσει ότι ο Γρηγόρης Μπιθικώτσης ήταν «ένας σπουδαίος μουσικός που εξέφρασε τη δυστυχία και την ευτυχία, τον πόνο και τα βάσανα του ελληνικού λαού».

Μαρία Κάλλας

Η **Μαρία Κάλλας** (Νέα Υόρκη, 1923 - Παρίσι, 1977) ήταν κορυφαία Ελληνίδα υψίφωνος και η πλέον γνωστή **παγκοσμίως ντίβα της όπερας**. Με τα μοναδικά φωνητικά και υποκριτικά της προσόντα ανανέωσε την όπερα και το ρεπερτόριό της. Αποτελεί σημείο αναφοράς για κάθε τραγουδίστρια της όπερας, που φιλοδοξεί να κερδίσει από τους ειδικούς και το κοινό τον τίτλο της «νέας Κάλλας».

Οι γονείς της είχαν μετακομίσει στην αμερικανική μεγαλούπολη προς αναζήτηση καλύτερη τύχης. Από νωρίς άρχισε να ασχολείται με τη μουσική, παίρνοντας τα πρώτα μαθήματα πιάνου-σολφέζ και σε ηλικία 11 ετών κέρδισε το πρώτο βραβείο σε διαγωνισμό παιδικών φωνών. Το 1937 εγκαταστάθηκε με τη μητέρα της και τη μεγάλη αδελφή της στην Αθήνα, μετά το διαζύγιο των γονιών της και εγγράφηκε στο Εθνικό Ωδείο όπου και γνώρισε την υψηλή τεχνική των ρόλων του ιταλικού ρομαντικού ρεπερτορίου. Από το 1940 έως το 1945 εμφανίστηκε στη Λυρική Σκηνή του τότε Βασιλικού Θεάτρου.

Το 1947 παντρεύτηκε τον βιομήχανο Τζιανπατίστα Μενεγκίνι, που τη λάτρευε, όχι μόνο ως καλλιτέχνη, αλλά και ως γυναίκα. Με τη βοήθεια του η καριέρα της Κάλλας απογειώθηκε σε ρόλους δραματικής υψίφωνου. Το 1951 εκπόρθησε και τη «**Σκάλα**» του Μιλάνου, ενώ σειρά είχε η Μητροπολιτική Όπερα της Νέας Υόρκης (MET) να υποκλιθεί στο φαινόμενο Μαρία Κάλλας το 1956. Ο μύθος της είχε αρχίσει να δημιουργείται, βοηθώντας και του Τύπου. Οι εμφανίσεις της από το 1960 άρχισαν να αραιώνουν. Στη συνέχεια προσπαθεί να βάλει μια τάξη στα προσωπικά της. Αφού χωρίζει από τον πρώτο της σύζυγο, ελπίζει ότι ο Αριστοτέλης Ωνάσης θα της ζητήσει να παντρευτούν, κάτι που τελικά δεν συμβαίνει, καθώς αυτός παντρεύεται τη χήρα του Αμερικανού Προέδρου Κένεντι, Τζάκι. Αυτή του η πράξη βυθίζει σε κατάθλιψη την κορυφαία υψίφωνο. Η τελευταία της εμφάνιση έγινε στην πόλη Σαπόρο της Ιαπωνίας το 1974. Έκτοτε, η Μαρία Κάλλας κλείστηκε στο διαμέρισμά της στο Παρίσι και τον εαυτό της. Η μεγάλη ντίβα έφυγε από τη ζωή το 1977 από καρδιακή προσβολή, σε ηλικία 54 ετών.

Μίκης Θεοδωράκης

Ο **Μιχαήλ (Μίκης) Θεοδωράκης** (Χίος, 1925 – Αθήνα, 2021) είναι **σπουδαίος συνθέτης**, πολιτικός και συγγραφέας, από τις **σημαντικότερες και πιο πολυσυζητημένες προσωπικότητες της νεότερης Ελλάδας**. Λόγω της επαγγελματικής ιδιότητας του πατέρα του (ανώτερος δημόσιος υπάλληλος) πέρασε τα παιδικά του χρόνια μετακινούμενος σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας: Μυτιλήνη (1925-1928), Σύρο και Αθήνα (1929), Ιωάννινα (1930-1932) Αργοστόλι (1933-1936), Πάτρα (1937-1938), **Πύργο (1938-1939)** και Τρίπολη (1939-1943).

Έχει ασχοληθεί με όλα τα είδη της μουσικής, ενώ έχει συνθέσει τον ίσως πιο αναγνωρίσιμο ελληνικό ρυθμό διεθνώς, το συρτάκι “**Ζορμπάς**” (1964), βασισμένο σε παραδοσιακή κρητική μουσική. Επίσης έχει ασχοληθεί με τη κλασική μουσική γράφοντας συμφωνίες, ορατόρια, μπαλέτα, όπερες και μουσική δωματίου. Συνθέσεις του έχουν ερμηνευτεί από καλλιτέχνες παγκοσμίου φήμης, όπως οι Beatles, η Σίρλεϊ Μπάσει, η Τζόαν Μπαέζ και η Εντίθ Πιάφ, ενώ έχει γράψει μουσική για γνωστές ταινίες όπως: “Φαίδρα” (1962), “Αλέξης Ζορμπάς” (1964), “Z” (1969) και “Serpico” (1973).

Το πιο σημαντικό του έργο θεωρείται η **μελοποιημένη ποίηση**, χρησιμοποιώντας ως στίχους ποιήματα βραβευμένων ποιητών ελληνικής και ξένης καταγωγής, όπως οι Γιάννης Ρίτσος (Βραβείο Ειρήνης Λένιν 1976), Γιώργος Σεφέρης (Νόμπελ 1963), Πάμπλο Νερούδα (Νόμπελ 1971), Οδυσσέας Ελύτης (Νόμπελ 1979). «Παντρεύει» τους λαϊκούς ρυθμούς, τα λαϊκά όργανα, τους λαϊκούς τραγουδιστές και την ποίηση των κορυφαίων εκπροσώπων της γενιάς του '30. Κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου (1946-1949) θα εξοριστεί πρώτα στην Ικαρία και στη συνέχεια στη Μακρόνησο.

Με την επιβολή της δικτατορίας το 1967 θα αρχίσει ένας νέος κύκλος διώξεων και εξοριών για τον συνθέτη, που θα τελειώσει το 1970 με την αμνηστία που θα του χορηγηθεί, ύστερα από διεθνή κατακραυγή. Θα φύγει στο εξωτερικό και θα δώσει δεκάδες συναυλίες εναντίον των συνταγματαρχών, που θα τον κάνουν παντού γνωστό ως σύμβολο του αντιδικτατορικού αγώνα. Την περίοδο της Μεταπολίτευσης θα γνωρίσει ευρεία αποδοχή και η μουσική του, που θα ακουστεί πάλι ελεύθερα. Θα γίνει σημείο αναφοράς μιας νέας περιόδου για την Ελλάδα, θα ασχοληθεί ενεργά με την πολιτική και ταυτόχρονα θα παραμείνει σύμβολο για τους αγωνιστές πολλών χωρών ενάντια σε ολοκληρωτικά καθεστάτα.

Μάνος Χατζιδάκις

Ο Μάνος (Εμμανουήλ) Χατζιδάκις (Ξάνθη, 1925 – Αθήνα, 1994) ήταν **κορυφαίος συνθέτης**, ποιητής, τραγουδοποιός, μαέστρος και πιανίστας. Θεωρείται ο πρώτος που συνέδεσε μεταπολεμικά, με το θεωρητικό και συνθετικό έργο του, τη λόγια μουσική με τη λαϊκή μουσική παράδοση. Πολλά από τα εκατοντάδες έργα του αναγνωρίζονται σήμερα ως κλασικά. Είναι βραβευμένος για τη μουσική του με **Όσκαρ**.

Την περίοδο 1940-43 συνδέθηκε με καλλιτέχνες και διανοούμενους, ηλικιακά μεγαλύτερους από αυτόν, μεταξύ των οποίων ήταν οι ποιητές Νίκος Γκάτσος (με τον οποίο θα παραμείνουν φίλοι και συνεργάτες ως το τέλος της ζωής του), Γιώργος Σεφέρης, Οδυσσέας Ελύτης, Άγγελος Σικελιανός και ο ζωγράφος Γιάννης Τσαρούχης, ενώ γνώρισε τον επίσης κορυφαίο μουσικοσυνθέτη Μίκη Θεοδωράκη, με τον οποίον σύνομο ανέπτυξε ισχυρή φιλία. Η συνεργασία του με το Θέατρο Τέχνης αποδείχθηκε ιδιαίτερα παραγωγική και διήρκεσε περίπου δεκαπέντε χρόνια. Την περίοδο της Κατοχής ο Χατζιδάκις ανακάλυψε το ρεμπέτικο τραγούδι και έγινε ένας από τους πρώτους που το μελέτησαν και κατανόησαν την αξία του.

Το 1955 ξεκίνησε μία περίοδος έντονης δημιουργικής δράσης. Ο Χατζιδάκις συνθέτει ασταμάτητα για το θέατρο και τον κινηματογράφο, όπου γνώρισε μεγάλη δημοφιλία με ταινίες όπως η «Στέλλα» (1955) του Μιχάλη Κακογιάννη, το «Λατέρνα, φτώχεια και φιλότιμο» (1955) του Αλέκου Σακελάριου και «Ο Δράκος» (1956) του Νίκου Κούνδουρου. Το 1961 κέρδισε το **Όσκαρ Καλύτερου Τραγουδιού** για «**Τα παιδιά του Πειραιά**» για το φιλμ «Ποτέ την Κυριακή» του Ζυλ Ντασέν. Κατά την εξαστη παραμονή του στην Αμερική ήρθε σε επαφή με την ποπ και ροκ αμερικανική μουσική σκηνή, γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα την ηχογράφιση του κύκλου τραγουδιών *Reflections* (1970) σε συνεργασία με το συγκρότημα «New York Rock and Roll Ensemble».

Η λαμπρή θητεία του στο Τρίτο Πρόγραμμα (1975-1982) αποτελεί μέχρι σήμερα σημείο αναφοράς στην ελληνική ραδιοφωνία για την υψηλή ποιότητα και την ποικιλία των εκπομπών, αλλά και των πολιτιστικών εκδηλώσεων που διοργανώθηκαν στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις. Το 1985 επίσης δημιούργησε την ανεξάρτητη δισκογραφική εταιρεία «Σείριος» με σκοπό την ανάδειξη καλλιτεχνών και μουσικών δημιουργιών επί τη βάση μη εμπορικών κριτηρίων. Το 1989, ίδρυσε την **Ορχήστρα των Χρωμάτων** προκειμένου να παρουσιάζει με πρωτότυπο τρόπο έργα κλασικών και σύγχρονων συνθετών.

Δόμνα Σαμίου

Η **Δόμνα Σαμίου** (Αθήνα, 1928 - Αθήνα, 2012) ήταν τραγουδίστρια και μουσικολόγος που συνετέλεσε στη διάσωση και διάδοση του **παραδοσιακού τραγουδιού**. Το έργο της ξεπερνά τα ελληνικά σύνορα και την ελληνική γλώσσα. Παρουσιάζοταν σε πολλές χώρες της Ευρώπης, της αμερικανικής ηπείρου και σε πόλεις της Αυστραλίας, όπου και έδινε συναυλίες. Η εμπειριστατωμένη γνώση της πάνω στο αντικείμενο της δημοτικής παράδοσης του ελληνικού τραγουδιού, η πρωτοπορία της θεματολογίας της, η πολύχρονη πείρα της και η ακρίβεια στην απόδοση των λεκτικών ιδιομορφιών και του ύφους του τραγουδιού, της κάθε περιοχής, την καθιστούσαν μοναδική στον τομέα της.

Οι γονείς της ήταν πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία. Η μητέρα της ήρθε στην Ελλάδα το 1922 με την Μικρασιατική Καταστροφή, ενώ ο πατέρας της το 1924 με την ανταλλαγή των πληθυσμών. Από εκεί έχει τα πρώτα ακούσματα της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής, όπως η ίδια είπε σε συνέντευξή της. Έτσι μεγάλωσε και αγάπησε το δημοτικό τραγούδι. Το 1954 άρχισε μία μακρά σχέση με το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας (Ε.Ι.Ρ.) που τερματίστηκε το 1971. Παράλληλα συνεργάστηκε με την Ελληνική Τηλεόραση (Ε.Ρ.Τ.) για μία σειρά μουσικών ντοκιμαντέρ με το τίτλο "Μουσικό Οδοιπορικό". Αυτή η προεργασία την βοήθησε να αποκτήσει ένα πλούσιο μουσικό υλικό, που αποδείχθηκε σημαντικό, με απώτερο στόχο την διαφύλαξη της ελληνικής μουσικής παράδοσης. Το 1971, χρονιά ορόσημο για την μετέπειτα πορεία της, παρουσιάστηκε δίπλα στον Διονύση Σαββόπουλο συνερμηνεύοντας παραδοσιακά τραγούδια επί σκηνής. Ήδη όμως κυκλοφορούσαν δίσκοι της σε Ελλάδα, Γαλλία και Σουηδία, που σηματοδοτούσαν την απήχισή του έργου της στον κυρίως ελληνοισμό και στην ελληνική ομογένεια.

Αντιστρατευόμενη την εμπορική εκμετάλλευση και εκλαϊκευση της ελληνικής παράδοσης, άρχισε να παρουσιάζει επί σειρά ετών την όσο πιο αυθεντική εκτέλεσή της. Έτσι έκανε αμέτρητες συναυλίες στις οποίες τραγουδούσε η ίδια, αλλά και παρουσίαζε αυθεντικούς καλλιτέχνες και δημιουργούς του δημοτικού τραγουδιού. Η άκρως χαρακτηριστική φωνή της την καθιστά με πολλούς άλλους μία εκ των αυθεντικότερων μεγαλύτερων ελληνικών φωνών όλων των εποχών.

Νανά Μούσχουρη

Η **Ιωάννα (Νανά) Μούσχουρη** (Χανιά, 1934 -) είναι διεθνούς φήμης **Ελληνίδα αοιδός**. Με πωλήσεις που ξεπερνούν τα 300 εκατομμύρια δίσκους, θεωρείται **η πιο εμπορική τραγουδίστρια όλων των εποχών** σε παγκόσμιο επίπεδο και η μόνη που συναγωνίζεται επί ίσοις όροις τους Beatles και τον Έλβις Πρίσλεϊ. Η χαρακτηριστική σοπράνο φωνή της (γεννήθηκε με μόνο μία φωνητική χορδή), η ικανότητά της να τραγουδά πειστικά σε πολλές γλώσσες και η ποικιλία του ρεπερτορίου της, τη βοήθησε να χτίσει την αξιομνημόνευτη διεθνή καριέρα της.

Το 1958 ήταν σημαδιακό για τη Μούσχουρη. Η γνωριμία της με τον Μάνο Χατζιδάκι, ο οποίος έγινε ο μέντοράς της στη μουσική, της άνοιξε το δρόμο για τη μεγάλη καριέρα που ακολούθησε. Τον επόμενο χρόνο εμφανίζεται στο Α΄ Φεστιβάλ Ελληνικού Τραγουδιού και κυριαρχεί με δύο τραγούδια, το «Κάπου υπάρχει η αγάπη μου» του Μάνου Χατζιδάκι και το «Ξέρω κάποιο αστέρι» του Μίμη Πλέσσα, τα οποία κερδίζουν το πρώτο και το δεύτερο βραβείο αντίστοιχα. Το 1960 ανοίγει τα φτερά της στο εξωτερικό. Συμμετέχει στο Φεστιβάλ Μεσογειακού Τραγουδιού στη Βαρκελώνη και κερδίζει το πρώτο βραβείο με το τραγούδι του Κώστα Γιαννίδη «Ξύπνα Αγάπη Μου», που αποτέλεσε το μουσικό διαβατήριο για τη διεθνή καριέρα της. Η Μούσχουρη πέρασε το μεγαλύτερο μέρος της δεκαετίας του '70 «στο δρόμο», δίνοντας συναυλίες σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του κόσμου και αυξάνοντας τη δημοτικότητα της. Η δημοτικότητα της στις αγγλόφωνες χώρες θα αυξηθεί ακόμη πιο πολύ, όταν το BBC θα της εμπιστευθεί την τριετία 1971-1974 την παρουσίαση μιας σειράς μουσικών εκπομπών με τίτλο «Nana with Guests».

Αφού πρώτα επιστρέψει στην Ελλάδα για να συνεργαστεί ξανά με τον Μάνο Χατζιδάκι και τον Νίκο Γκάτσο, τη δεκαετία του '90 εξακολουθεί να δίνει συναυλίες σε όλο τον κόσμο και να ηχογραφεί τακτικά στα Αγγλικά, τα Γερμανικά, τα Ελληνικά, τα Γαλλικά και τα Ισπανικά. Το 1993 έγινε πρέσβειρα καλής θελήσεως της Unicef. Από τη θέση της αυτή συναντά κρατικούς αξιωματούχους και αρχηγούς κρατών και προβάλλει τα δικαιώματα των παιδιών. Μεταξύ άλλων βραβείων, το Γαλλικό Κράτος της έχει απονεμίσει την τιμητική διάκριση του Αξιωματούχου της Λεγεώνας της Τιμής.

Νίκος Ξυλούρης

Ο **Νίκος Ξυλούρης** ή αλλιώς γνωστός ως ο «Αρχάγγελος της Κρήτης» (Ανώγεια Ρεθύμνου, 1936 - Πειραιάς, 1980) ήταν μόλις πέντε ετών, όταν στις 13 Αυγούστου του 1941 οι Γερμανοί κατακτητές εισέβαλαν στο χωριό του, τα Ανώγεια, και το έκαψαν. Το 1953 ο 17χρονος Νίκος αφήνει πίσω το χωριό του, για να εγκατασταθεί στο Ηράκλειο. Σκοπός του είναι να μάθει ο κόσμος τα τραγούδια της Κρήτης έξω από τα σύνορά της. Το 1966 το κράτος επιλέγει και στέλνει τον Νίκο Ξυλούρη σ' ένα διαγωνισμό δημοτικής μουσικής στο **Σαν Ρέμο της Ιταλίας**, όπου ανάμεσα σε δεκάδες συγκροτήματα απ' όλο τον κόσμο παίρνει το **πρώτο βραβείο** για την ερμηνεία του στο συρτάκι που έπαιξε με τη λύρα. Ο διάσημος για την Κρήτη **λυράρης**, ύστερα από πολύ κόπο και προσπάθεια, ανοίγει τα φτερά του και γίνεται γνωστός σ' όλη την Ελλάδα.

Ο ερχομός του στην Αθήνα το 1969 συνδυάζεται με συνεργασία με τον μουσικοσυνθέτη Γιάννη Μαρκόπουλο στο «Χρονικό», μία ενότητα τραγουδιών που θέτει σε νέα βάση τη σχέση της παράδοσης με το παρόν. Έξι μήνες αργότερα κυκλοφορεί ο δίσκος - αναφορά στα «Ριζίτικα» της Κρήτης. Μέσα στην καρδιά της δικτατορίας, η φωνή του Ξυλούρη, είτε λέει τα τραγούδια του Μαρκόπουλου είτε παραδοσιακά τραγούδια της Κρήτης, γίνεται σημαία αντίστασης... «Πότε θα κάνει ξαστεριά», «Αγρίμια κι αγριμάκια μου». Το καλοκαίρι του 1973 ο Νίκος Ξυλούρης κάνει το ντεμπούτο του στο σανίδι. Κρατά τον καθοριστικό ρόλο του τραγουδιστή στην παράσταση «Το μεγάλο μας τσίρκο» που ανεβάζουν η Τζένη Καρέζη και ο Κώστας Καζάκος στο θέατρο «Αθήναιον», με αντικείμενο την ιστορική διαδρομή της Ελλάδας στα νεότερα χρόνια.

Το 1979 είναι μια δύσκολη χρονιά για τον Νίκο Ξυλούρη. Αν και η καριέρα του βρίσκεται στο απόγειό της, ο ίδιος υποφέρει από έντονους πόνους στο κεφάλι και στο θώρακα. Διαπιστώνεται ότι πάσχει από καρκίνο, η κατάσταση της υγείας του επιδεινώνεται και οι γιατροί μάταια προσπαθούν να τον κρατήσουν στη ζωή. Πεθαίνει σε ηλικία μόλις 43 ετών το Φεβρουάριο του 1980 προκαλώντας θλίψη στο ευρύ κοινό που τόσο τον αγάπησε και ταυτίστηκε μαζί του σε δύσκολες συγκυρίες.

Σταύρος Ξαρχάκος

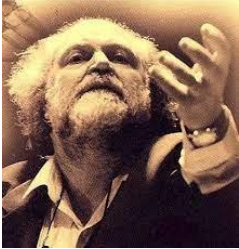
Ο συνθέτης **Σταύρος Ξαρχάκος** (Αθήνα, 1936 -) είναι ένας από τους στυλοβάτες της **έντεχνης λαϊκής** μουσικής, μαζί με τον Μίκη Θεοδωράκη και τον Μάνο Χατζιδάκι. Από πολύ νέος έγραψε μουσική και τραγούδια για το **θέατρο και τον κινηματογράφο** που θεωρούνται πλέον κλασικά στο είδος τους, γνωρίζοντας επιτυχία στις αρχές της δεκαετίας του '60. Στο προσωπικό του μουσικό ύφος, η κριτική αναγνωρίζει κάτι από τον δυναμισμό του Θεοδωράκη και την μελωδικότητα του Χατζιδάκι. Έχει γράψει τραγούδια για περισσότερους από 42 δίσκους, μουσική για 21 ταινίες και 15 τηλεοπτικές παραγωγές. Ακόμα, έχει συνθέσει μουσική για αρχαία τραγούδια, δράματα και διεθνή μπαλέτα.

Πρώτη του μεγάλη επιτυχία είναι η μουσική το 1963 για την κινηματογραφική ταινία του Βασίλη Γεωργιάδη «Κόκκινα Φανάρια»: τα τραγούδια «Απονη ζωή», «Φτωχολογιά», που τα ερμήνευσε ο Γρηγόρης Μπιθικώτσης. Τα τραγούδια αυτά έγιναν πολύ σύντομα επιτυχίες και ήταν τα πρώτα τραγούδια, που ηχογράφησαν ο Σταύρος Ξαρχάκος ως συνθέτης, όπως κι ο Λευτέρης Παπαδόπουλος ως στιχουργός. Συνέχισε να γράφει μουσική για το θέατρο και τον κινηματογράφο, παραμένοντας ιδιαίτερα ενεργός στην δισκογραφία έως τα τέλη της δεκαετίας του '70. Την ίδια περίοδο συνέθεσε την μουσική της θρυλικής παράστασης των Καζάκου/Καρέζη «Το μεγάλο μας τσίρκο» (1973) στα χρόνια της χούντας. Από την δεκαετία του '80 και εντεύθεν η παρουσία του στην δισκογραφία είναι αραιή, αλλά περιλαμβάνει μια κορυφαία στιγμή: την μουσική και τα τραγούδια που έγραψε για την ταινία του Κώστα Φέρρη «Ρεμπέτικο» (1983).

Την ίδια περίοδο δοκιμάστηκε και στον στίβο της πολιτικής αλλά σύντομα υπέβαλε την παραίτησή του, επειδή δεν μπορούσε να εξυπηρετήσει συμφέροντα και να υπηρετήσει το δημόσιο αγαθό, όπως είχε δηλώσει. Στις αρχές του 1995 ανέλαβε την καλλιτεχνική διεύθυνση της νεοσύστατης Κρατικής Ορχήστρας Ελληνικής Μουσικής (ΚΟΕΜ), της μοναδικής ορχήστρας της Ελλάδας με αποκλειστικά ελληνικό ρεπερτόριο από όλο το φάσμα της μουσικής.

Γιάννης Μαρκόπουλος

Ο **Γιάννης Μαρκόπουλος** (Ηράκλειο, 1939 -) είναι ένας από τους **σημαντικότερους Έλληνες συνθέτες**. Το μουσικό του έργο εκτείνεται από το **έντεχνο τραγούδι** έως τις συνθέσεις για **συμφωνική ορχήστρα** και από την **κινηματογραφική και θεατρική μουσική** έως την **όπερα και τα ορατόριο**. Σε ηλικία 17 ετών ήρθε στην Αθήνα για να συνεχίσει τις μουσικές του σπουδές στο Ωδείο Αθηνών. Το μεγαλύτερο μέρος της δουλειάς του στη δεκαετία του '60 αφορούσε μουσικές για το θέατρο και τον κινηματογράφο. Το 1963 βραβεύτηκε στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Θεσσαλονίκης για τη μουσική της ταινίας του Νίκου Κούνδουρου «Μικρές Αφροδίτες». Με την επιβολή της δικτατορίας στην Ελλάδα, ο Γιάννης Μαρκόπουλος μετέβη στο Λονδίνο.

Το 1970 κυκλοφόρησε ο δίσκος του «Χρονικό», σε ποίηση Κ. Χ. Μύρη (Κώστα Γεωργουσόπουλου), με ερμηνευτές τον Νίκο Ξυλούρη, τον οποίο συνέστησε στο ελληνικό κοινό και την Τάνια Τσανακλίδου. Με τα έργα του «Ιθαγένεια» (1970) σε στίχους Κ. Χ. Μύρη και «Ριζίτικα» (1971) με ερμηνευτή τον Νίκο Ξυλούρη, εδραιώνει τις αντιλήψεις του για την ελληνική μουσική, που συνοψίζονται στο σύνθημα «επιστροφή στις ρίζες». Με τη μουσική του πρόταση δημιούργησε μία δική του σχολή στο ελληνικό τραγούδι, ενώ τα συμφωνικά του έργα – όπου συναντώνται ελληνικά παραδοσιακά όργανα, όπως η λύρα και το σαντούρι με εκείνα της συμφωνικής ορχήστρας – αποτέλεσαν νέα πρόταση για την παγκόσμια μουσική σκηνή. Από του δίσκους αυτούς ξεχωρίζουν τραγούδια όπως τα «Τα Λόγια Και Τα Χρόνια», «Μαλαματένια Λόγια».

Το 1976 συνέθεσε τη μουσική για την τηλεοπτική σειρά του BBC «Ποιος πληρώνει τον βαρκάρη» («**Who pays the Ferryman?**»), το μουσικό θέμα της οποίας γνώρισε μεγάλη επιτυχία και παρέμεινε στην κορυφή του βρετανικού πίνακα επιτυχιών για μήνες, ενώ έκανε γνωστό διεθνώς τον συνθέτη. Το 1977 μελοποίησε τους «Ελεύθεροι Πολιορκημένους» του Διονυσίου Σολωμού, ένα από τα σπουδαιότερα και πιο απαιτητικά έργα του συνθέτη. Το 1994 παρουσίασε τη «Λειτουργία του Ορφέα», μελοποιώντας ορφικούς ύμνους, μία δουλειά που επαινέθηκε και στο εξωτερικό.

Ελένη Καραϊνδρου

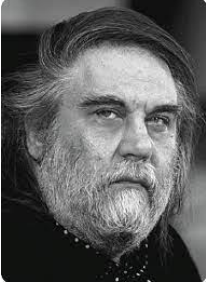
Η **Ελένη Καραϊνδρου** (Φοκίδα, 1941 -) έχει ξεπεράσει προ πολλού τα ελληνικά σύνορα με την **κινηματογραφική της μουσική**. Έχει ταυτιστεί με τον **Θόδωρο Αγγελόπουλο**, αλλά έχει συνεργαστεί και με σκηνοθέτες του επιπέδου του Ζιλ Ντασέν, του Κρις Μαρκέρ και της Μαργκαρέτε φον Τρότα. Το συνθετικό της έργο περιλαμβάνει κυρίως μουσική για το θέατρο και τον κινηματογράφο. Έχει επαινεθεί από την κριτική και αγαπηθεί από το κοινό για την **χαμηλόφωνη μουσική** της που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της φιλμικής εικόνας και τον τρόπο με τον οποίο συνταιριάζει την λόγια με την παραδοσιακή μουσική.

Σε ηλικία επτά ετών εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, όπου το νέο της σπίτι ήταν πίσω από ένα θερινό κινηματογράφο και συχνά παρακολουθούσε το πρόγραμμά του από το παράθυρο του δωματίου της. Από μικρή άρχισε να μαθαίνει πιάνο και συνέχισε τις μουσικές της σπουδές στο Ελληνικό Ωδείο. Κατά την διάρκεια της δικτατορίας εγκαταστάθηκε στο Παρίσι, όπου συνέχισε τις σπουδές της στην εθνομουσικολογία και στην ενορχήστρωση. Παρόλες τις πολύχρονες σπουδές της στην μουσική, η ίδια θεωρεί τον εαυτό ως αυτοδίδακτη συνθέτρια. Το 1982, ήταν η χρονιά της γνωριμίας της με τον Θόδωρο Αγγελόπουλο. Ο σπουδαίος σκηνοθέτης ήταν πρόεδρος της κριτικής επιτροπής του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, που βράβευσε την ταινία του Χριστόφορου Χριστοφί «Ρόζα» της οποίας την μουσική έγραψε η Ελένη Καραϊνδρου. Η πρώτη συνεργασία τους ήταν στην ταινία του «Ταξίδι στα Κύθηρα» (1984) και ακολούθησε «Ο Μελισσοκόμος» (1986) με το σαξόφωνο του Γιαν Γκαρμπάρεκ να σημαδεύει την μουσική της ταινίας. Η συνεργασία τους συνεχίστηκε με την ταινία «Τοπίο στην Ομίχλη» (1988).

Το 1995, συνέθεσε την μουσική για την ταινία του Αγγελόπουλου «Το βλέμμα του Οδυσσέα» και συνεργάστηκε με την διάσημη βιολίστρια Κιμ Κασκασιάν. Με πρωταγωνιστή τον Χάρβεϊ Καϊτέλ η ταινία ήταν η πρώτη του Αγγελόπουλου με μεγάλη διανομή στις ΗΠΑ και βοήθησε την γνωριμία της με το αμερικάνικο κοινό. Τρία χρόνια αργότερα ξανασυνεργάστηκε με τον Αγγελόπουλο στην ταινία του «Αιωνιότητα και Μία Μέρα», η οποία κέρδισε τον «Χρυσό Φοίνικα» του Φεστιβάλ των Κανών.

Βαγγέλης Παπαθανασίου

Ο **Βαγγέλης Παπαθανασίου** (Αγριά Μαγνησίας, 1943 -), ευρύτερα γνωστός Vangelis, είναι Έλληνας μουσικός και συνθέτης της ηλεκτρονικής, progressive, ambient, τζαζ και ορχηστρικής μουσικής. Έχει επηρεάσει την ανάπτυξη διαφορετικών μουσικών ειδών, ενώ θεωρείται πρωτεργάτης του **ηλεκτρονικού ήχου**. Στις αρχές της δεκαετίας του 60' κάνει τα πρώτα του βήματα στη μουσική με τη συμμετοχή του στο συγκρότημα Forminx. Το όχημα για την επιτυχία του συγκροτήματος ήταν το τραγούδι *Jerónimo Yanka* που σημείωσε τεράστια επιτυχία καθώς το 45άρι άλμπουμ έγινε χρυσό την πρώτη εβδομάδα κυκλοφορίας του. Το 1968 μετακόμισε στο Παρίσι και μαζί με τον Έλληνα καλλιτέχνη Ντέμη Ρούσο δημιούργησε τους Aphrodite's Child. Το 1975 αποχώρησε τους Aphrodite's Child για να εγκατασταθεί στο Λονδίνο. Εκεί ίδρυσε υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις μουσικών ηχογραφήσεων, τα Nemo studios. Το 1978 συνεργάστηκε με την Ελληνίδα ηθοποιό Ειρήνη Παππά στο άλμπουμ με τίτλο *Ωδές*, που περιέχει παραδοσιακά ελληνικά τραγούδια, ενώ το 1986 συνεργάστηκαν ξανά στο άλμπουμ *Ραψωδίες*.

Ένα μεγάλο μέρος των συνθέσεων του Παπαθανασίου δημιουργήθηκαν για να πλαισιώσουν κινηματογραφικές παραγωγές ως σάουντρακ. Κορυφαίο σάουντρακ θεωρείται το *Οι Αρόμοι της Φωτιάς* (Chariots of Fire) για την ομώνυμη ταινία του 1981 η οποία απέσπασε το **Όσκαρ Καλύτερης Πρωτότυπης Μουσικής** το 1982. Το καλοκαίρι του 2001 παρουσίασε το έργο *Μυθωδία* στους στύλους του Ολυμπίου Διός. Η μουσική του έργου δημιουργήθηκε ώστε να συνοδεύσει τη διαστημική αποστολή της ΝΑΣΑ *2001: Οδύσσεια στον Άρη*. Δύο χρόνια αργότερα η ΝΑΣΑ του απένευσε το μετάλλιο δημόσιας συνεισφοράς σε αναγνώριση εξαιρετικής συνεισφοράς στο όραμα της. Το βραβείο αποτελεί την υψηλότερη τιμή από τον Αμερικανικό οργανισμό για μη κυβερνητικά πρόσωπα.

Ηλίας Ανδριόπουλος

Ο **Ηλίας Ανδριόπουλος** (**Λατζόι Ηλείας**, 1950 -) είναι **σημαντικός Έλληνας συνθέτης**. Ανήκει στο νεότερο ρεύμα της ελληνικής μουσικής με έργο πολύπλευρο, αναγνωρίσιμο και αγαπητό από το ευρύ κοινό. Μόλις τελείωσε το Γυμνάσιο, εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, όπου παράλληλα με τις μουσικές σπουδές του στο Ελληνικό Ωδείο Αθηνών εργαζόταν για να να εξασφαλίσει τα προς το ζην. Το 1975 στο θέατρο «Ακροπόλ» ο Μάνος Κατράκης παρουσιάζει τον νέο συνθέτη Ηλία Ανδριόπουλο στο αθηναϊκό κοινό, στην πρώτη του συναυλία. Το Νοέμβριο του 1976 κυκλοφόρησε ο 1ος δίσκος του με τον τίτλο Κύκλος Σεφέρη, με τραγούδια σε ποίηση Γιώργου Σεφέρη με τον Νίκο Ξυλούρη και την Άλκηστις Πρωτοψάλτη. Μεγάλο βήμα για την κατιέρωσή του αποτέλεσαν οι τρεις συναυλίες που έδωσε, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών, τον Αύγουστο του 1978, στο Θέατρο Λυκαβηττού. Γύρω στα Χριστούγεννα του 1979 κυκλοφόρησε ο 3ος δίσκος του με τίτλο **Γράμματα στο Μακρυγιάννη** και άλλα λαϊκά, ο οποίος έκανε πάταγο.

Την μουσική του διαδρομή αποτυπώνουν 20 δίσκοι-CD. Μεταξύ αυτών είναι τα «Γράμματα στο Μακρυγιάννη», οι «Ξένες Πόρτες», τα « Λαϊκά Προάστια», οι «Προσανατολισμοί», οι «Αργοναύτες», η «Μουσική για σαντούρι & ορχήστρα», «Ωδαί», «Μικρή Επίδαυρος» (ζωντανή ηχογράφηση), «Ο Πρώτος Ύμνος», «Ο Φιλόπατρις» κ.α. Ανέκδοτα έργα του, η «Μουσική για βιολοντσέλο και ορχήστρα», η σονάτα «Ελληνικό Καλοκαίρι», τα «Επιθαλάμια». Έχει συνεργαστεί με σημαντικότερους ερμηνευτές και καλλιτέχνες όπως Μπέλλου, Ξυλούρη, Μητσιά, Πρωτοψάλτη, Μοσχολιού, Βενετσάνου, Χριστογιαννόπουλο, Θεοδωρίδου, Καλογιάννη, Δημητριάδη κ.α., ενώ σημαντικές ορχήστρες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό έχουν παρουσιάσει το έργο του.

Υπήρξε Καλλιτεχνικός Διευθυντής της Ορχήστρας Σύγχρονης Μουσικής της ΕΡΤ(1994-1997), Καλλιτεχνικός Διευθυντής του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας (1997-1999), και πρόεδρος της Στέγης Ελληνικών Χορωδιών 2010-2013).

Κατίνα Παξινού

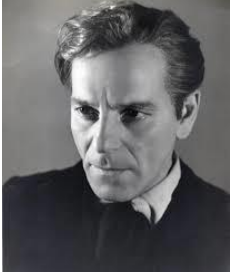

Η **Κατίνα Κωνσταντοπούλου - Παξινού** (Πειραιάς, 1900 - Αθήνα, 1973) ήταν **Ελληνίδα ηθοποιός**, κυρίως δραματικού ρεπερτορίου, παγκοσμίου φήμης. Κόρη μεγαλοαστικής οικογένειας λόγω του ζωηρού της χαρακτήρα φοίτησε εσώκλειστη σε σχολείο της Ελβετίας. Σπούδασε μουσική και τραγούδι στο Ωδείο της Γενεύης καθώς και σε άλλες αντίστοιχες σχολές στη Βιέννη και στο Βερολίνο. Αρχισε από πολύ νωρίς την καλλιτεχνική σταδιοδρομία της και γρήγορα διακρίθηκε για το αληθινό ταλέντο της και την αγάπη στην τέχνη της. Γενικά, η Κατίνα Παξινού είχε πολύ πλούσιες εκφραστικές δυνατότητες που της επέτρεπαν να ερμηνεύει όχι με δυσκολία δραματικούς ρόλους κάθε θεατρικού ύφους. Επίσης, η μουσική της καλλιέργεια της επέτρεπε να χρωματίζει τη φωνή της ώστε ν' αναδεικνύεται η εκφραστικότητα και η ευαισθησία έντονα καθώς και ο μελωδικός ρυθμός του ποιητικού λόγου. Ο πρώτος της σημαντικός ρόλος ήταν της Βεατρίκης, στην ομώνυμη όπερα *Αδελφή Βεατρίκη*, που την έγραψε ειδικά γι' αυτήν ο Δημήτρης Μητρόπουλος και η οποία ανέβηκε το 1920 στο Δημοτικό θέατρο Πειραιά.

Κατά την περίοδο της κατοχής εγκαταστάθηκε στις ΗΠΑ με τον δεύτερο σύζυγό της, Αλέξη Μινωτή, όπου και εμφανίσθηκε στο Μπρόντγουεϊ της Νέας Υόρκης. Όμως, το έργο που την επέβαλε σε διεθνή κλίμακα και που της χάρισε στις 2 Μαρτίου του 1944 το **Όσκαρ Β΄ γυναικείου ρόλου**, από την Αμερικανική Ακαδημία Κινηματογράφου, ήταν το **«Για ποιον χτυπά η καμπάνα»**, όπου υποδύοταν το ρόλο της φλογερής πατριώτισσας της Ισπανίας, Πιλάρ. Ήταν **η πρώτη μη Αμερικανίδα ηθοποιός που τιμήθηκε με Όσκαρ**, όπως και η πρώτη από την Ελλάδα. Επέστρεψε στην Ελλάδα το 1952 και άρχισε ξανά τις εμφανίσεις της στο Εθνικό Θέατρο με τον Αλέξη Μινωτή, όπου ανέβασε Ίψεν και Λόρκα, αλλά με κύριο πλέον ενδιαφέρον στις παραστάσεις αρχαίων θεατρικών έργων. Επίσης, έλαβε μέρος στα διάφορα Φεστιβάλ της δεκαετίας του '50 στις παραστάσεις αρχαίας τραγωδίας στο Ηρώδειο και στην Επίδαυρο. Η τελευταία της παράσταση στο θέατρο ήταν στο ρόλο της μάνας στο έργο του Μπρεχτ *"Μάνα κουράγιο"* και στον κινηματογράφο *"Το νησί της Αφροδίτης"* (1969).

Αλέξης Μινωτής

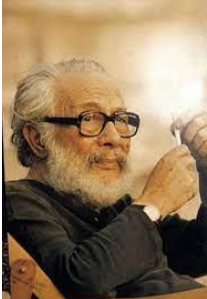

Ο Αλέξης Μινωτής (Χανιά, 1900 - Αθήνα, 1990) ήταν ένας από τους κορυφαίους δραματικούς ηθοποιούς και σκηνοθέτες του ελληνικού θεάτρου. Μετά τις εγκύκλιες σπουδές του στο γυμνάσιο διορίστηκε υπάλληλος στην Τράπεζα Αθηνών, μετέπειτα Εθνική Τράπεζα, των Χανίων. Το 1921 ήλθε στην Αθήνα και άρχισε ως ερασιτέχνης ηθοποιός να εμφανίζεται "επί σκηνής" με διάφορα θεατρικά συγκροτήματα - θιάσους. Αργότερα προσλήφθηκε από τον θίασο της Μαρίκας Κοτοπούλη με το θίασο της οποίας και σημείωσε την πρώτη του μεγάλη επιτυχία. Στη συνέχεια αναγνωρίστηκε από τους καλύτερους πρωταγωνιστές του Εθνικού Θεάτρου, στις παραστάσεις του οποίου στην Αγγλία (1939) με τον "Άμλετ" του Σαίξπηρ κρίθηκε από τους Άγγλους κριτικούς ως Παγκόσμιος καλύτερος Άμλετ των τελευταίων 50 ετών.

Ο Αλέξης Μινωτής υποδύθηκε σχεδόν όλους τους ρόλους σε όλα τα θεατρικά είδη, από φάρσες μέχρι μελοδράματα (όπερες) και από κωμωδία μέχρι τραγωδία, δημιουργώντας μια καριέρα διεθνούς ακτινοβολίας. Το 1940 νυμφεύτηκε την Κατίνα Παξινού και μαζί εμφανίζονταν στο Βασιλικό Θέατρο που δημιούργησαν. Στην περίοδο όμως της κατοχής κατέφυγε στις ΗΠΑ, όπου το 1946 εισήλθε στο Χόλυγουντ και έλαβε μέρος στη κινηματογραφική ταινία του Αλφρεντ Χίτσκοκ *Υπόθεση Νοτόριους* (*Notorious*) μαζί με τον Κάρι Γκραντ και την Ίνγκριντ Μπέργκμαν. Ανταποκρινόμενος στο αίτημα της Βασίλισσας Φρειδερίκης για γύρισμα χολιγουντιανής ταινίας στην Ελλάδα συμμετείχε στο *Παιδί και το Δελφίνι* με την Σοφία Λόρεν που γυρίστηκε στην Ύδρα. Επίσης, σκηνοθέτησε στη συνέχεια τις τραγωδίες *Εκάβη* (1955) και *Μήδεια* (1956) του Ευριπίδη στις οποίες πρωταγωνίστησε η Κατίνα Παξινού, καθώς και τις τραγωδίες *Αντιγόνη* (1956), με πρωταγωνίστρια την Άννα Συνοδινού και *Οιδίππος επί Κολωνώ*, με πρωταγωνιστή τον ίδιο. Το 1958 ανέβασε στο Κόβεντ Γκάρντεν στο Λονδίνο την όπερα του Κερουμπίνι *Μήδεια* με πρωταγωνίστρια τη **Μαρία Κάλλας**. Η παράσταση εκείνη κρίθηκε ως βάση υψηλού υποδείγματος σύγχρονης σκηνοθεσίας μελοδράματος (όπερας).

Κάρολος Κουν

Ο **Κάρολος Κουν** (Προύσα, 1908 - Αθήνα, 1987) ήταν Έλληνας **θεατρικός σκηνοθέτης**, εβραϊκής καταγωγής. Φοίτησε στη Ροβέρτειο Σχολή της Κωνσταντινούπολης και σπούδασε αισθητική στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης. Το 1929 διορίστηκε καθηγητής αγγλικών στο Κολλέγιο Αθηνών. Η πρώτη του εμφάνιση ως σκηνοθέτης ήταν στο *Τέλος του ταξιδιού του Σέριφ* και με μαθητές του, από το Κολλέγιο, παρουσίασε έργα του Αριστοφάνη (Ορνιθες, Βάτραχοι, Πλούτος) και του Σαίξπηρ (Ονειρο Θερινής Νυκτός). Ίδρυσε τη Λαϊκή Σκηνή (1934-36) και συνεργάστηκε με διάφορους θιάσους (Κατερίνας, Κοτοπούλη, κ.ά.).

Το 1942 ίδρυσε το **Θέατρο Τέχνης** όπου και ανέβασε Ίψεν, Τζορτζ Μπέρναρντ Σω, Πιραντέλλο και μετά την απελευθέρωση για πρώτη φορά στην Ελλάδα Λόρκα, Τένεσι Ουίλιαμς, Μίλερ κ.ά. Επίσης το ίδιο έτος (1942) ίδρυσε τη Δραματική Σχολή του θεάτρου του, στην οποία μαθήτευσαν οι σημαντικότεροι σκηνοθέτες και ηθοποιοί της μεταπολεμικής γενιάς. Με μαθητές της Δραματικής Σχολής του εκτός τους παλαιούς συγγραφείς ο Κουν παρουσίασε τα καινούργια ρεύματα του ξένου μεταπολεμικού θεάτρου (Μπρεχτ, Ιονέσκο, Μπέκετ, Πίντερ, Ντάριο Φο, Αραμπάλ κ.ά.) και παράλληλα παρουσίασε έργα πολλών νέων Ελλήνων προικισμένων συγγραφέων - Σεβαστίκογλου, Καμπανέλλη, Κεχαΐδη, Σκούρτη, Αναγνωστάκη και Ευθυμιάδη επιστρέφοντας σε έργα των αρχαίων τραγικών και του Αριστοφάνη.

Από το 1957 ανεβάζει αρχαίο δράμα, αρχικά στο θέατρό του παρουσίασε τον Πλούτο και το 1959 τους **Όρνιθες του Αριστοφάνη**, που θεωρήθηκε παράσταση-σκάνδαλο λόγω της πρωτοποριακής της μορφής, και στη συνέχεια στο Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου. Το Θέατρο Τέχνης συμμετείχε σε πολλά ελληνικά (Αθηνών, Επιδαύρου, Φιλίππων κ.ά.) και ξένα (Λονδίνου, Παρισιού, Μονάχου, Βιέννης κ.ά.) φεστιβάλ. Προς τιμήν του θεσμοθετήθηκαν τα Βραβεία Κάρολος Κουν.

Δημήτρης Χορν

Ο Δημήτρης Χορν (Αθήνα, 1921 – 1988) ήταν ένας από τους μεγαλύτερους Έλληνες ηθοποιούς. Πατέρας του ήταν ο γνωστός θεατρικός συγγραφέας Παντελής Χορν. Σπούδασε στη Δραματική Σχολή του Βασιλικού Θεάτρου (νυν Εθνικού), όπου έκανε το ντεμπούτο του το 1940, στην οπερέτα του Στράους «Η Νυχτερίδα».

Συνεργάστηκε στο θέατρο με γνωστές Ελληνίδες ηθοποιούς όπως η Μαίρη Αρώνη, η Βάσω Μανωλίδου και η Μελίνα Μερκούρη. Η επαγγελματική συνεργασία του με την Έλλη Λαμπέτη περιλαμβάνει τη δημιουργία δικού τους θιάσου, αλλά και την κοινή τους εμφάνιση σε ταινίες που άφησαν εποχή. Πρωταγωνίστησε μόνο σε 10 ταινίες, δίνοντας όμως ανεπανάληπτες ερμηνείες, όπως στην «Κάλπικη λίρα» (1954), στο «Μια ζωή την έχουμε» (1955) και «Το κορίτσι με τα μαύρα» (1956). Έντονη ήταν και η ραδιοφωνική παρουσία του. Εκτός από τις μαγνητοφωνήσεις δεκάδων θεατρικών έργων, είχε «περάσει» στον κόσμο με ιδιαίτερο κέφι και φινέτσα ένα «αεράκι» εβδομαδιαίων πεντάλεπτων εκπομπών, που έγραφε ο Κώστας Πρετεντέρης. Με μια σουρεαλιστική ειρωνεία στη φωνή του, διάβαζε φανταστικά γράμματα ακροατών στην εκπομπή «Ο Ταχυδρόμος έφτασε». Διετέλεσε γενικός διευθυντής της ΕΡΤ την περίοδο 1974 -1975, ενώ το 1980 ίδρυσε με τη σύζυγό του Άννα Γουλανδρή το Ίδρυμα Γουλανδρή - Χορν, σκοπός του οποίου είναι η μελέτη του ελληνικού πολιτισμού. Η Πολιτεία του απένειμε το Χρυσό Σταυρό Γεωργίου Α'. Το 2000 καθιερώθηκε στη μνήμη του το **Βραβείο Χορν**, το οποίο απονέμεται στους καλύτερους πρωτοεμφανιζόμενους άνδρες ηθοποιούς κάθε χρονιάς.

Μιχάλης Κακογιάννης

Ο **Μιχάλης Κακογιάννης** (Λεμεσός Κύπρου, 1921- Αθήνα, 2011) ήταν **Ελληνοκύπριος ηθοποιός και σκηνοθέτης** της αγγλικής σκηνής την περίοδο 1941 με 1951, ενώ ήταν διευθυντής της “*Κυπριακής Ωρας*” στο BBC την ίδια περίοδο και ηθοποιός στο αγγλικό θέατρο από το 1945 έως το 1951. Από το 1951, που εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, αφιερώθηκε στη σκηνοθεσία θεατρικών παραστάσεων και, από το 1952, στον ελληνικό κινηματογράφο. Τιμήθηκε με πολλά βραβεία σκηνοθεσίας. Μιλούσε αγγλικά, γαλλικά και ιταλικά και ήταν μόνιμος κάτοικος της Πλάκας.

Το 1954, με την κινηματογραφική ταινία «Κυριακάτικο ξύπνημα», ο Μιχάλης Κακογιάννης έκανε την αρχή της διεθνούς σκηνοθετικής του καριέρας. Η «Στέλλα», το «Κορίτσι με τα μαύρα», το «Τελευταίο ψέμα» η τριλογία του: «Ηλέκτρα», «Τρωάδες» και «Ιφιγένεια» και ο «**Αλέξης Ζορμπάς**» είναι μερικές μόνο από τις ταινίες του που διαγωνίστηκαν και προβλήθηκαν στα εγκυρότερα φεστιβάλ παγκοσμίως και απέσπασαν πολλά βραβεία και τιμητικές διακρίσεις. Στις ταινίες του συνεργάστηκε με μεγάλους Έλληνες ηθοποιούς, αλλά και με γνωστούς και καταξιωμένους ηθοποιούς της Αμερικής και της Ευρώπης. Πέρα από τη σκηνοθεσία στον κινηματογράφο, σε εγχώριες αλλά και διεθνείς συμπαραγωγές, ο Μιχάλης Κακογιάννης έχει επίσης σκηνοθετήσει πολλές θεατρικές παραστάσεις και παραστάσεις όπερας στην Ελλάδα, τις Η.Π.Α., τη Γαλλία και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Έχει, επίσης, γράψει και έχουν εκδοθεί σενάρια και μεταφράσεις κινηματογραφικών και θεατρικών έργων, ενώ έχει γράψει και στίχους γνωστών ελληνικών τραγουδιών. Αξιοσημείωτο είναι το ντοκιμαντέρ μεγάλου μήκους που γύρισε στην πατρίδα του, τη μαρτυρική Κύπρο σχετικά με τη βίαιη τουρκική εισβολή "Αττίλας '74". Με θάρρος και υπομονή, κατόρθωσε να αποτυπώσει όλα σχεδόν τα γεγονότα που οδήγησαν στην τραγωδία της Κύπρου. Το ντοκιμαντέρ "**Αττίλας '74**" βραβεύθηκε στη Φλωρεντία ως το καλύτερο Ντοκιμαντέρ μεγάλου μήκους για το έτος 1974.

Έργο του Μιχάλη Κακογιάννη είναι και ο νυχτερινός φωτισμός των μνημείων της Ακροπόλεως, τον οποίο εκείνος πρώτος οραματίστηκε και για την επίτευξη του οποίου ίδρυσε το σύλλογο «Οι Φίλοι της Αθήνας», εξασφαλίζοντας τις υπηρεσίες του διάσημου Γάλλου φωτιστή Πιερ Μπιντώ και αναλαμβάνοντας τη χρηματοδότηση όλων των απαραίτητων μελετών. Για την προσφορά και το έργο του, ο Μιχάλης Κακογιάννης έχει τιμηθεί με πολλές διακρίσεις στην Ελλάδα, την Κύπρο και το εξωτερικό.

Έλλη Λαμπέτη

Η Έλλη Λαμπέτη (Βίλια Αττικής, 1926 – Αθήνα, 1983) υπήρξε **κορυφαία ηθοποιός του θεάτρου και του κινηματογράφου**. Αρχικά έδωσε εξετάσεις στη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου, αλλά απορρίφθηκε. Ωστόσο, το ταλέντο της αναγνωρίστηκε από τη Μαρίκα Κοτοπούλη, που την πήρε κοντά της και σύντομα έγινε η αγαπημένη της μαθήτρια. Πολύ σύντομα, το 1942, έκανε την πρώτη επίσημη θεατρική της εμφάνιση, στο έργο «Η Χάννελε πάει στον Παράδεισο» του Χάουπτμαν. Τέσσερα χρόνια αργότερα καθιερώθηκε ως ηθοποιός εξαιρετικής εσωτερικότητας, με τον «Γυάλινο Κόσμο» στο Θέατρο Τέχνης του Καρόλου Κουν.

Την ίδια χρονιά έκανε και το κινηματογραφικό της ντεμπούτο, στην ταινία «Αδούλωτοι Σκλάβοι». Το 1950 παντρεύτηκε με τον Μάριο Πλωρίτη. Ο γάμος τους, όμως, δεν άντεξε για πολύ... Χώρισαν τρία χρόνια αργότερα, όταν η Έλλη γνώρισε τον **Δημήτρη Χορν**. Μαζί έγραψαν μία από τις πιο αστραφτερές σελίδες στην υποκριτική τέχνη. Συγκρότησαν δικό τους θίασο, μαζί με τον Γιώργο Παππά, ανεβάζοντας έργα όπως: «Ο βροχοποιός», «Νυφικό Κρεβάτι», «Το παιχνίδι της Μοναξιάς», κ.α. Στη μεγάλη οθόνη, υπήρξαν συμπρωταγωνιστές στην «Κάλπη Λίρα» (1956) του Γιώργου Τζαβέλα. Άλλες κινηματογραφικές επιτυχίες της Έλλης Λαμπέτη, αυτής της περιόδου, είναι το «Κυριακάτικο Ξύπνημα» (1954), «Το κορίτσι με τα μαύρα» (1956) και «Το τελευταίο ψέμα» (1957) του Μιχάλη Κακογιάννη.

Παρότι η Έλλη Λαμπέτη και ο Δημήτρης Χορν υπήρξαν αγαπημένο ζευγάρι στη ζωή και στο σανίδι, η σχέση τους έφτασε στο τέλος της το 1959. Δήλωσαν ότι θα ξανασυνεργαστούν σύντομα, κάτι όμως που δεν έγινε ποτέ. Η δεκαετία του '70 ήταν εξίσου σκληρή για την Έλλη Λαμπέτη. Εξαιτίας της λαχτάρας της για την απόκτηση ενός παιδιού, ενεπλάκη σε μία δικαστική περιπέτεια, που κράτησε τέσσερα χρόνια. Τα επόμενα χρόνια ήταν μία μάχη με την **επύρατο νόσο**, από την οποία είχε προσβληθεί από το 1967. Δεν το έβαλε κάτω και συνέχισε να παίζει στο θέατρο, αποσπώντας εντυπωσιακές κριτικές. Η τελευταία της εμφάνιση ήταν το 1981, στο έργο «Σάρα - Τα παιδιά ενός κατώτερου θεού», όπου έπαιξε θαυμαστά το ρόλο της κωφάλαλης Σάρας. Λίγο αργότερα, η υγεία της επιδεινώθηκε. Έχασε τη φωνή της και τελικά άφησε την τελευταία της πνοή στις 3 Σεπτεμβρίου του 1983, στο αμερικάνικο νοσοκομείο όπου νοσηλευόταν.

Θανάσης Βέγγος

Ο **Θανάσης Βέγγος** (Πειραιάς, 1927- Αθήνα, 2011) ήταν **κωμικός ηθοποιός του κινηματογράφου και του θεάτρου, σκηνοθέτης και παραγωγός**. Έχει παίξει σε 126 ταινίες, σε 52 από τις οποίες ως πρωταγωνιστής και έχει σκηνοθετήσει (πρωταγωνιστώντας ταυτόχρονα) ακόμη επτά ταινίες. Θεωρείται ένας από τους πιο δημοφιλείς κωμικούς του ελληνικού κινηματογράφου, ενώ μέχρι και το τέλος της ζωής του συνέχιζε να εμφανίζεται σε ταινίες, στην τηλεόραση και το θέατρο. Θα μείνει πάντα γνωστός ως «**ο καλός μας άνθρωπος**».

Ο Θανάσης Βέγγος, ο **λαϊκός ήρωας** που απέδωσε με την μεγαλύτερη ευκρίνεια τον «φουκαρά» Έλληνα, τον «**πολυτεχνίτη και ερημοσπίτη**», τον γκαφατζή, τον άνθρωπο για όλες τις δουλειές και της «καρπαζιάς», που εξέπεμπε την καλοσύνη, ένα κράμα των κορυφαίων κωμικών παγκοσμίως, έχει μείνει ως «ο άνθρωπος που έτρεχε πολύ». Το σωστό θα ήταν ο άνθρωπος που πάντα έτρεχε. Κι αυτό γιατί έτρεχε, αρχικά, για να ξεφύγει από τις διώξεις, το σκληρό κράτος της μετεμφυλιακής Ελλάδας, τη Μακρόνησο, στη συνέχεια για το μεροκάματο και να ξεφύγει από την καταραμένη φτώχεια, την πείνα. Μπαίνοντας στον χώρο του κινηματογράφου, έτρεχε για να προλάβει, να δουλέψει, να ξεφύγει από την υποτίμηση των συναδέλφων του, να καταφέρει αυτό που είχε στο μυαλό του, να φτιάξει τις δικές του ταινίες, καλύτερες απ' αυτές που του έδιναν, και μετά για να ξεπληρώσει τα χρέη του.

Από τις αμέτρητες ταινίες του ξεχωρίζει η αντιπολεμική ταινία που γυρίστηκε την περίοδο της δικτατορίας «**Τι έκανες στον πόλεμο Θανάση;**» με σκηνοθέτη τον Ντίνο Κατσουρίδη για την οποία γνώρισε την αποθέωση από τον κόσμο στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης του 1971 και απέσπασε το **Α΄ βραβείο ανδρικού ρόλου**. Για το σύνολο του έργου του και της προσφοράς του τιμήθηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με τον τίτλο του Ταξίαρχη του Τάγματος του Φοίνικα.

Με σχόλια [Θεοδοσία 1]: Καλησπέρα, Νίκο

Με σχόλια [Nikos Dim2]: Καλησπέρα Λία

Ειρήνη Παπά

Η **Ειρήνη Παπά** (Κόρινθος, 1929 -) είναι **Ελληνίδα ηθοποιός με διεθνή σταδιοδρομία**. Γεννήθηκε σε οικογένεια δασκάλων, όπως ο παππούς της, οι γονείς της και η θεία της που την επηρέασαν στην μόρφωσή της. Ξεκίνησε από την ηλικία των 15 ετών ως ραδιοφωνική παραγωγός, τραγουδίστρια και χορεύτρια σε διάφορες εκδηλώσεις. Παρακολούθησε μαθήματα υποκριτικής στη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου, ενώ στο θέατρο πρωτοεμφανίστηκε το 1948, στην επιθεώρηση των Σακελλάριου-Γιαννακόπουλου «Άνθρωποι... Άνθρωποι».

Το 1951 έγινε γνωστή διεθνώς με την κοινωνική δραματική ταινία *Νεκρή Πολιτεία* της Φίνος Φιλμ, η οποία διαδραματίστηκε στον Μυστρά, και προβλήθηκε, αντιπροσωπεύοντας την Ελλάδα, στο Φεστιβάλ των Καννών. Τρεις από τις ταινίες στις οποίες η Ειρήνη Παπά πρωταγωνίστησε προτάθηκαν για Όσκαρ Ξενογλωσσης Ταινίας, με την γαλλόφωνη Ζ του Κώστα Γαβρά να το κατακτά, ενώ υποψήφιες υπήρξαν επίσης και δύο ελληνικές ταινίες, μεταφορές στην μεγάλη οθόνη αρχαίων τραγωδιών, η Ηλέκτρα και η Ιφιγένεια. Η Ειρήνη Παπά συμμετείχε σε πολλές **χολιγουντιανές παραγωγές**, ενώ πρωταγωνίστησε και στο θέατρο Μπρόντγουεϊ το 1967. Ο Πορτογάλος σκηνοθέτης Μανουέλ Ντε Ολιβείρα, είχε πει γι' αυτήν ότι είναι «η πανέμορφη και μεγαλοπρεπή φιγούρα που ενσαρκώνει τη γυναικεία ψυχή στη βαθύτερη έκφραση της και η εικόνα της Ελλάδας όλων των εποχών».

Συνολικά έλαβε περισσότερες από 24 τιμητικές διακρίσεις και βραβεία. Στην Ελλάδα τιμήθηκε με το Παράσημο του Ταξίαρχου του Τάγματος του Φοίνικος από τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας το 1995. Το 2008, η Ιταλία την τίμησε με το «Βραβείο Ρώμη» στο αρχαίο θέατρο της «Όστια Αντίκα». Στην Ιταλία συνεργάστηκε με πολλούς Ιταλούς σκηνοθέτες και οι Ιταλοί την αγάπησαν, λέγοντας *Bella Greca* και *Irene Nostra* (δηλ. «η δικιά μας Ειρήνη»). Το 2000, τιμήθηκε με τον τίτλο «Γυναίκα της Ευρώπης» και το 2009 με τον Χρυσό Λέοντα Μπιενάλε του Θεάτρου της Βενετίας.

Θεόδωρος Αγγελόπουλος

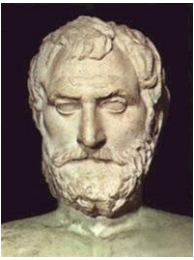
Ο **Θεόδωρος Αγγελόπουλος** (Αθήνα, 1935 – Αθήνα, 2012) ήταν **σκηνοθέτης, σεναριογράφος και παραγωγός κινηματογράφου**. Έχει τιμηθεί με βραβεία στην Ελλάδα και το εξωτερικό για την προσφορά του στον κινηματογράφο, με σπουδαιότερο της καλύτερης ταινίας με τον **Χρυσό Φοίνικα στο Φεστιβάλ των Καννών** το 1998 για την ταινία **“Μία αιωνιότητα και μια μέρα”**. Θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους σκηνοθέτες όλων των εποχών. Ανάμεσα στις πιο γνωστές ταινίες του είναι: **“Τοπίο στην ομίχλη”**, **“Ο θίασος”**, **“Το βλέμμα του Οδυσσέα”** και **“Ο Μεγαλέξανδρος”**.

Το 1961 έφυγε στο Παρίσι, όπου αρχικά παρακολούθησε στη Σορβόνη μαθήματα γαλλικής φιλολογίας και φιλμογραφίας, καθώς και μαθήματα εθνολογίας και στη συνέχεια μαθήματα κινηματογράφου στη Σχολή Κινηματογράφου IDHE και στο *Musée de l' homme*. Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα το 1964 και μέχρι το 1967 εργάστηκε ως κριτικός κινηματογράφου στην εφημερίδα **«Δημοκρατική Αλλαγή»**. Με τον κινηματογράφο άρχισε να ασχολείται το 1965 και το 1968 παρουσίασε την πρώτη του μικρού μήκους ταινία, **“Εκπομπή”**, στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. Το 1970, η πρώτη μεγάλου μήκους ταινία του, **“Αναπαράσταση”**, κέρδισε το πρώτο βραβείο στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, καθώς και άλλες διακρίσεις στο εξωτερικό, και σηματοδότησε την αγωγή του σύγχρονου ελληνικού κινηματογράφου. Έκτοτε, οι ταινίες του έχουν συμμετάσχει σε πολλά διεθνή φεστιβάλ και έχει κερδίσει πολλά βραβεία, τα οποία τον καθιέρωσαν παγκοσμίως ως έναν από τους σπουδαιότερους σκηνοθέτες του σύγχρονου κινηματογράφου.

Το υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού και το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης καθιέρωσαν το 2012 **Διεθνές Βραβείο «Θεόδωρος Αγγελόπουλος»** ως ελάχιστο φόρο τιμής στη μνήμη του σπουδαίου Έλληνα δημιουργού. Το βραβείο θα απονέμεται κάθε Νοέμβριο στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης. Ο Αγγελόπουλος και οι ταινίες του χαίρουν βαθύτατης εκτίμησης από μεγάλους σκηνοθέτες του κινηματογράφου.

Θαλής

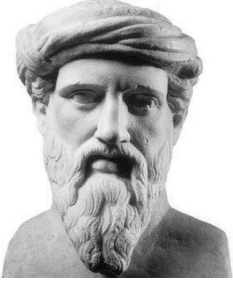
Ο **Θαλής ο Μιλήσιος** γεννήθηκε στην Μίλητο (624 π.Χ – 543 π.Χ), στο δεύτερο μισό του 7ου αιώνα π.Χ., και ξεκίνησε από πολύ μικρός να ασχολείται με την μελέτη των φυσικών φαινομένων. Για να μπορέσει να ενισχύσει τις γνώσεις του, πραγματοποίησε πολλά και μεγάλα ταξίδια, ειδικά για τα δεδομένα της εποχής. Ανάμεσα σε όλα, επισκέφτηκε την Αίγυπτο και την Μεσοποταμία, φροντίζοντας να συλλέξει πολύ χρήσιμες γνώσεις γύρω από την γεωμετρία και την αστρονομία. Κατά την διάρκεια του μεγάλου ταξιδιού του, ο Θαλής φρόντισε να μεταδώσει και κάποιες από τις γνώσεις του στους γειτονικούς λαούς. Μάλιστα όταν βρισκόταν στην Αίγυπτο, φρόντισε να πραγματοποιήσει τη μέτρηση της μεγάλης πυραμίδας της Γκίζας μέσω της σκιάς της.

Γυρίζοντας στην Μίλητο, ο Θαλής δημιούργησε την Ιωνική Σχολή της Φυσικής Φιλοσοφίας. Σημαντικές φιλοσοφικές ιδέες, μοναδικές γεωμετρικές αποδείξεις αλλά και θεωρήματα γύρω από κάθε φυσική επιστήμη, ήταν γεννήματα του σημαντικού επιστήμονα από την Ιωνία. Ειδικά στον τομέα της **Γεωμετρίας**, ο Θαλής ήταν μια πραγματική ιδιοφυΐα. Χρησιμοποιώντας για πρώτη φορά μια περίεργη μορφή «απαγωγής», έφτασε σε πολύ σημαντικά συμπεράσματα με δημοφιλέστερο όλων το γνωστό και ως «Θεώρημα του Θαλή». Το έργο του Θαλή δεν περιορίστηκε καθαρά στον μαθηματικό κλάδο. Όπως οι περισσότεροι επιστήμονες της εποχής, έτσι και αυτός ασχολήθηκε με πολλά ζητήματα, που είχαν κύριο άξονα την κοσμολογία.

Ο Αριστοτέλης, ο Πλάτωνας αλλά και αρκετοί ακόμα φιλόσοφοι θεωρούν τον Θαλή τον πρώτο φιλόσοφο της ιστορίας. Άλλωστε το όνομα του βρίσκεται ανάμεσα σε αυτά των «**7 σοφών της αρχαιότητας**». Εφαρμόζοντας πρώτος την «αρχή της απαγωγής», έδωσε στα χέρια των μεταγενέστερων επιστημόνων ένα πανίσχυρο εργαλείο. Παράλληλα, μπορεί να μην άφησε σαν κληρονομιά κάποιο βαρυσήμαντο θεώρημα, όμως μέσω των αποδείξεων του αλλά και την Ιωνικής Σχολής ενίσχυσε τις γνώσεις των μαθηματικών της εποχής. Ήταν ο άνθρωπος που αφιέρωσε την ζωή του στην επιστήμη, ρίσκαρε ταξιδεύοντας μίλια μακριά και εν τέλει κατάφερε να συνδυάσει τις γνώσεις πολλών λαών, ώστε να δημιουργηθεί μια θαυματουργή γενιά αρχαίων μαθηματικών και επιστημόνων.

Πυθαγόρας ο Σάμιος

Ο **Πυθαγόρας**, γιος του Μνήσαρχου και της Πυθαΐδας, γεννήθηκε στη Σάμο το 580 π.Χ. (580 π.Χ.- 496 π.Χ.). Το όνομα του το έδωσαν οι γονείς του προς τιμήν της Πυθίας που προφήτευσε την γέννηση του. Ο Πυθαγόρας, υπήρξε σημαντικός Έλληνας **φιλόσοφος, μαθηματικός, γεωμέτρης, θεωρητικός της μουσικής και ιδρυτής της πυθαγόρειας σχολής**. Είναι ο κατεξοχήν θεμελιωτής των ελληνικών μαθηματικών και δημιούργησε ένα άρτιο σύστημα για την επιστήμη των ουρανίων σωμάτων, που κατοχύρωσε με όλες τις σχετικές αριθμητικές και γεωμετρικές αποδείξεις. Ο Πυθαγόρας είναι ο πρώτος που ονόμασε τον εαυτό του "φιλόσοφο" και ο πρώτος που ανακάλυψε τα μουσικά διαστήματα από μία χορδή.

Ο Πυθαγόρας με τη διδασκαλία του, αποσκοπούσε από τη μια στο να οδηγήσει τον άνθρωπο στην κατανόηση των νόμων της φύσης και από την άλλη στο να βελτιώσει και να αναπτύξει τις ικανότητές του. Για τον Πυθαγόρα και τους υποστηρικτές του, τους πυθαγόρειους η ουσία των πραγμάτων βρίσκεται στους αριθμούς και στις μαθηματικές σχέσεις. Όπου οι αριθμοί και οι μαθηματικές σχέσεις είναι οι νόμοι που διέπουν τον φυσικό αλλά και τον πνευματικό μας κόσμο. Ο Πυθαγόρας δεν έγραψε κανένα έργο, έτσι το βάρος της διάσωσης της διδασκαλίας του έπεσε στους μαθητές του. Οι μαθητές του επί πέντε χρόνια παρέμεναν σιωπηλοί και άκουγαν μόνο τις ομιλίες του Πυθαγόρα χωρίς ποτέ να βλέπουν τον ίδιο. Μετά το τέλος αυτής της δοκιμασίας, οι μαθητές του, γίνονταν μέλη του σπιτιού του και είχαν δικαίωμα να τον βλέπουν. Η εισδοχή των νέων μαθητών στη σχολή του Πυθαγόρα, γινόταν μετά από αυστηρή και πολύχρονη άσκηση.

Μολονότι η προσωπικότητα και το έργο του Πυθαγόρα υπήρξαν τόσο σημαντικά στην αρχαία Ελλάδα, εξαιτίας της μυστικότητας με την οποία περιβαλλόταν η διδασκαλία του, δεν υπάρχουν συγκεκριμένες πληροφορίες για τη ζωή του. Ο Πυθαγόρας χρήζει παγκόσμιας αναγνώρισης. Το όνομα του είναι σήμερα ταυτισμένο με το **Πυθαγόρειο Θεώρημα**. Σε ολόκληρο τον κόσμο γνωρίζουν τον μεγάλο αυτόν φιλόσοφο και μαθηματικό από το θεώρημά του και τον τιμούν ιδιαίτερα. Αγάλματα και μεγάλοι πίνακες ζωγραφικής αναφέρονται στον Πυθαγόρα και τη θεωρία του. Επίσης πολλά βιβλία και μελέτες σύγχρονων μαθηματικών έχουν γραφτεί για τη μεγάλη αυτή φυσιογνωμία των μαθηματικών.

Ιππίας

Ο **Ιππίας ο Ηλείος** ήταν **σοφιστής** των χρόνων του Σωκράτη, σύγχρονος του Πρωταγόρα (5ος π.Χ. αι.). Δίδαξε στην Αθήνα. Έργα του, "Τρωικός λόγος", "Ολυμπιονικών αναγραφή" και "Εθνών ονομασίες". Σημαντικές πληροφορίες για τον Ιππία παρέχονται από τους διαλόγους του Πλάτωνα "Ιππίας μείζων" και "Ιππίας ελάσσων". Η αυθεντικότητα του δεύτερου έργου αμφισβητείται.

Ο Ιππίας ασχολήθηκε επίσης με τα **μαθηματικά**. Ο Πρόκλος αναφέρει στα "Σχόλια στο 1ο βιβλίο των Στοιχείων του Ευκλείδη" ότι ο Ιππίας ασχολήθηκε με τη **Γεωμετρία** και δοξάστηκε από αυτή. Στον Ιππία αποδίδεται η λύση της διαιρέσης μιας γωνίας σε αυθαίρετο αριθμό ίσων μεταξύ τους γωνιών. Το γενικό αυτό πρόβλημα έχει τη ρίζα του σε ένα πιο συγκεκριμένο, αυτό της τριχοτόμησης μιας γωνίας. Η διχοτόμηση μιας γωνίας είχε στην αρχαιότητα γνωστή γεωμετρική λύση με γνώμονα και διαβήτη, πλην όμως η τριχοτόμηση της όχι. Ο σοφιστής Ιππίας έδειξε πως το πρόβλημα μπορεί να λυθεί με τη χρήση μιας καμπύλης γραμμής, της επονομαζόμενης τετραγωνίζουσας που φέρει το όνομα του Ιππία (και του Δεινοστράτου επίσης). Μέσω της τετραγωνίζουσας, μπορεί να τετραγωνίσει κανείς και τον κύκλο. Οι σύγχρονοι του Ιππία συγκαταλέγουν τη λύση μαζί με άλλες "σοφιστείες", αφού χρησιμοποιεί ένα τέχνασμα, μέσω μιας μηχανικής κατασκευής, προκειμένου να λύσει ένα γεωμετρικό πρόβλημα (στο οποίο αρμόζει λύση με γεωμετρικά όργανα, δηλαδή γνώμονα και διαβήτη, και όχι μηχανικά τεχνάσματα). Η τετραγωνίζουσα είναι μια καμπύλη η οποία μπορεί να διαγραφεί χρησιμοποιώντας το συνδιασμό δύο ανεξάρτητων μεταξύ τους κινήσεων: της ομαλής κυκλικής και της ευθύγραμμης ομαλής.

Ευκλείδης

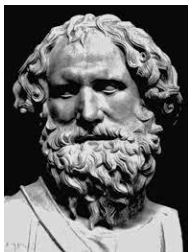
Ο **Ευκλείδης** (περ. 330 π.Χ- περ. 270 π.Χ) ήταν Έλληνας **μαθηματικός** που έζησε σε αυτήν την τόσο σπουδαία για την επιστήμη Ελληνιστική εποχή. Γεννήθηκε περίπου το 330 π.Χ. και πέθανε το 275 π.Χ. ή το 270 π.Χ. . Για τη ζωή του Ευκλείδη ελάχιστα είναι γνωστά και από αυτά λίγα είναι εξακριβωμένα.

Ορισμένοι αναφέρουν ότι γεννήθηκε στη Σικελία και άλλοι στην Τύρο. Σπούδασε στην Αθήνα, στην Ακαδημία του Πλάτωνα, όπου και διακρίθηκε για τις μαθηματικές του εργασίες. Για τον λόγο αυτό ο βασιλιάς της Αιγύπτου Πτολεμαίος Α΄ τον προσκάλεσε στην Αλεξάνδρεια, για να διδάξει Αριθμητική και Γεωμετρία στο ονομαστό εκπαιδευτικό ίδρυμα, που λεγόταν «Μουσεϊον». Το έργο του μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο Ευκλείδης ήταν εξαιρετικός δάσκαλος. Παρουσίασε τις αρχές των μαθηματικών με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι κατανοητές από τους σύγχρονούς του και τους μεταγενέστερους μαθητές-μελετητές. Το μεγαλύτερο μέρος του έργου του δεν ήταν πρωτότυπο, αλλά περιείχε εργασίες προγενέστερων μαθηματικών, τις οποίες όμως συστηματοποίησε κατά τρόπο επιστημονικό. Λέγεται, χωρίς να είναι απόλυτα εξακριβωμένο, ότι όταν ο Πτολεμαίος του ζήτησε ένα πιο εύκολο τρόπο για να μάθει Γεωμετρία, ο Ευκλείδης του απάντησε ότι «δεν υπάρχει βασιλική οδός για τη Γεωμετρία».

Ο Ευκλείδης είναι γνωστός ως ο **πατέρας της Γεωμετρίας** καθώς είναι ο πρώτος που έδωσε στη Γεωμετρία μια ανυπέρβλητη λογική αυστηρότητα με την εισαγωγή της αξιωματικής μεθόδου (βασική αρχή κατασκευής μιας αποδεικτικής επιστήμης). Το γνωστότερο και αξιολογότερο έργο του Ευκλείδη είναι τα «**Στοιχεία**» που επηρέασαν βαθύτατα την ανθρώπινη σκέψη. Πολλοί θεωρούν ότι μετά την Αγία Γραφή και τον Αίσωπο είναι το πιο πολύ διαβασμένο έργο μέχρι τις μέρες μας. Το πρωτότυπο έργο έχει χαθεί, αλλά έχουν γίνει πολλές αντιγραφές του και μάλιστα πολλοί μεταγενέστεροι συγγραφείς έκαναν αλλαγές. Μέχρι σήμερα έχουν γίνει πάνω από 1.000 εκδόσεις των Στοιχείων. Στη Δυτική Ευρώπη τα «Στοιχεία» έγιναν γνωστά από τους Άραβες και τους Μαυριτανούς. Άλλα έργα του είναι: η Οπτική, η Κατοπτρική, τα Δεδομένα και τα Φαινόμενα.

Αρχιμήδης

Ο **Αρχιμήδης** (287 π.Χ.-212 π.Χ.) ήταν ένας από τους μεγάλους **μαθηματικούς, μηχανικούς και φυσικούς** του αρχαίου Ελληνικού χώρου και μία από τις μεγαλύτερες μαθηματικές ευφυΐες του κόσμου. Γεννήθηκε, έζησε και πέθανε στις Συρακούσες, την μεγάλη Ελληνική αποικία της Σικελίας. Πιθανότατα ήταν γιος του αστρονόμου Φειδία. Στην ευγένειά του όφειλε το σύνδεσμό του με την αυλή του τυράννου των Συρακουσών Ιέρωνα, με τον οποίο είχε και προσωπική φιλία, και στον πλούτο του το ότι κατόρθωσε να ταξιδέψει στην Αλεξάνδρεια.

Διασώθηκαν αρκετά συγγράμματά του, μερικά αποσπασματικά, «Περί σφαίρας και κυλίνδρου», «Κύκλου μέτρησης», «Περί πολυέδρων», «Περί σφαιροειδέων και κωνοειδέων», «Περί ελίκων», «Κέντρα βάρους επιπέδων», «Τετραγωνισμός παραβολής», «Κατοπτρικά», «Μηχανικά» κ.ά. Το όνομα του Αρχιμήδη έχει συσχετιστεί με διάφορους **θρύλους**, π.χ. ότι πετάχτηκε από τη μηχανέρα του, μόλις αξιοποίησε πειραματιζόμενος την άνοση που εξασκεί το νερό και τρέχοντας γυμνός στους δρόμους, αναφώνουσε «**Εύρηκα!**», ότι έκαψε με συγκεντρωτικά κάτοπτρα πλοία των Ρωμαίων που πολιορκούσαν τις Συρακούσες, συγκεντρώνοντας πάνω τους την ηλιακή ακτινοβολία, ότι είπε σε Ρωμαίο στρατιώτη, ο οποίος τελικά και τον σκότωσε μετά την κατάληψη της πόλης το 212 π.Χ., «**Μη μου τους κύκλους τάραττε!**» κ.ά.

Ενώ συχνά θεωρείται ως σχεδιαστής μηχανικών συσκευών, ο Αρχιμήδης έκανε επίσης συνεισφορές στον τομέα των μαθηματικών. Ο Αρχιμήδης χρησιμοποίησε το Πυθαγόρειο θεώρημα για να υπολογίσει την πλευρά του 12-γωνου από αυτή του εξαγώνου και για κάθε επακόλουθο διπλασιασμό των πλευρών του κανονικού πολυγώνου. Μπορούσε να χρησιμοποιήσει τα απειροελάχιστα με τρόπο παρόμοιο με τον Ολοκληρωτικό Λογισμό. Μέσω της «εις άτοπον απαγωγή» απόδειξη μπορούσε να δώσει απαντήσεις σε προβλήματα έως ένα αυθαίρετο βαθμό ακρίβειας, προσδιορίζοντας τα όρια μέσα στα οποία ίσχυε η απάντηση. Αυτή η μέθοδος είναι γνωστή ως η Μέθοδος της εξάντλησης και την εφάρμοσε για να προσεγγίσει την τιμή του αριθμού π . Τα έργα του Αρχιμήδη είχαν γραφτεί στη δωρική διάλεκτο, τη διάλεκτο των αρχαίων Συρακουσών. Τα γραπτά έργα του δεν έχουν διασωθεί όπως αυτά του Ευκλείδη, κι επτά από τις πραγματείες του είναι γνωστό ότι υπήρχαν μόνο μέσα από αναφορές που γίνονται σε αυτές από άλλους συγγραφείς.

Υπατία

Η **μαθηματικός και φιλόσοφος Υπατία** (περ. 370 μ.Χ- περ. 415 μ.Χ) έζησε στην Αλεξάνδρεια από τα μέσα του 4ου αι. μ.Χ. μέχρι τον βίαιο θάνατό της από έναν χριστιανικό όχλο το 415. Ήταν αγνή και άξια σεβασμού, καθηγήτρια μαθηματικών και της νεοπλατωνικής φιλοσοφίας στην Αλεξάνδρεια. Φορώντας την κλασική χλαμύδα των φιλόσοφων δίδασκε δημόσια σε κοινό αποτελούμενο από εθνικούς και χριστιανούς. Η καταγωγή της Υπατίας αποτελεί αντικείμενο αντιπαραθέσεων. Ήταν κόρη του μαθηματικού και αστρονόμου Θέωνα, ο οποίος της παρείχε μια πολύ καλή εκπαίδευση και την έστειλε στην Αθήνα και την Ιταλία.

Με την επιστροφή της στην Αλεξάνδρεια από τα ταξίδια της, τέθηκε επικεφαλής της εκεί σχολής των Πλατωνιστών (400 μ.Χ.), δίδαξε φιλοσοφία και μαθηματικά και αποτέλεσε πόλο έλξης για τους διανοούμενους της εποχής ενώ έκανε και εκτενή και ουσιώδη σχόλια στα μαθηματικά έργα του Διόφαντου και του Απολλώνιου. Δυστυχώς παρότι η ίδια η Υπατία υπήρξε πολυγραφότατη κανένα από τα έργα της δεν σώζεται. Σύμφωνα με πηγές, εκτός από φιλόσοφος, μαθηματικός και αστρονόμος, κατείχε και την προεδρία της Νεοπλατωνικής Σχολής της Αλεξάνδρειας και ήταν ένα άτομο άξιο σεβασμού, που ασκούσε επιρροή στους σημαντικούς άρχοντες της Αλεξάνδρειας αλλά και της Μεσογείου. Η Υπατία δίδασκε δημόσια για τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, αποδεικνύοντας την εκπαίδευσή της στη φιλοσοφία και στη ρητορική.

Ό,τι γνωρίζουμε για τα Μαθηματικά της είναι μόνο ένα μικρό υποσύνολο του έργου της. Σε μεγάλο βαθμό θεωρείται ως δάσκαλος και λόγιος. Επιμελήθηκε έργα **Γεωμετρίας, Άλγεβρας και Αστρονομίας** και ήξερε πώς να κάνει αστρολάβους και υγροσκόπια. Αν και το έργο της χάθηκε, η παράδοση στην οποία εργάστηκε και τα κείμενα που σχολίασε αποδείχτηκε ότι ήταν η ακριβής βάση για το επόμενο βήμα στην ιστορία των μαθηματικών. Μία άλλη πηγή πληροφοριών για τις μαθηματικές δραστηριότητες της Υπατίας είναι η αλληλογραφία του Συνέσιου που αποκαλύπτει ότι σπούδασε φιλοσοφία και αστρονομία κάτω από την καθοδήγηση της Υπατίας και αναφέρει τη δημιουργία κάποιων επιστημονικών οργάνων, όπως ο αστρολάβος και το υγρόμετρο.

Καραθεοδωρή Κωνσταντίνος

Πολυμαθής, δραστήριος και ακάματος ο **κορυφαίος Έλληνας μαθηματικός Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή** (Βερολίνο, 1873 - Μόναχο, 1949) παρήγαγε σπουδαίο έργο σημαδεύοντας την επιστήμη των μαθηματικών αλλά και συνεισφέροντας σε άλλα πεδία με τα συγγράμματά του.

Γιος διπλωμάτη, μεγάλωσε σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες και σπούδασε σε Βρυξέλλες, Ριβιέρα και το Σαν Ρέμο. Στο Βέλγιο βραβεύτηκε δις σε διαγωνισμούς μαθηματικών. Το 1898 μεταβαίνει στην Αίγυπτο ως μηχανικός στην βρετανική εταιρεία που κατασκεύαζε το φράγμα στο Ασουάν. Εκεί συνεχίζει να μελετά μαθηματικά συγγράμματα, ενώ έκανε και μετρήσεις στην κεντρική είσοδο της πυραμίδας του Χέοπα, τις οποίες και δημοσίευσε. Στην Αίγυπτο αποφάσισε ότι τα Μαθηματικά ήταν η επιστήμη που ασκούσε τη μεγαλύτερη γοητεία και στα 27 του μεταβαίνει στη Γερμανία για να σπουδάσει για δυο χρόνια μαθηματικά. Σπουδάζει κοντά στους κορυφαίους δασκάλους της εποχής Herman Schwarz, Georg Frobenius, Erhard Schmidt, Lazarus Fuchs και Hermann Minkowski.

Το 1920, αναλαμβάνει κατ' εντολή του Ελευθέριου Βενιζέλου να οργανώσει το υπό ίδρυση Πανεπιστήμιο της Ιωνίας στη Σμύρνη και μάλιστα κατορθώνει να διασώσει τη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Σμύρνης από την Καταστροφή, το 1922, μεταφέροντας τους τόμους της στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το διάστημα 1922-1924 είναι καθηγητής μαθηματικών και μηχανικής στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Το 1924, αναλαμβάνει καθηγητική θέση στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου, το 1928, αποδέχεται πρόσκληση από το Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ και την Αμερικανική Μαθηματική Εταιρεία, και επισκέπτεται τις ΗΠΑ μαζί με την γυναίκα του για έναν σχεδόν χρόνο, για να δώσει διαλέξεις σε διάφορα πανεπιστήμια. Το 1932 επέστρεψε ξανά στο Μόναχο και παρέμεινε ακόμα και κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Τον Δεκέμβριο του 1949 έδωσε την τελευταία του διάλεξη στο Μόναχο και δυο μήνες αργότερα, στις 2 Φεβρουαρίου πέθανε.

Μέσα από αυτή τη λαμπρή επιστημονική καριέρα ξεχωρίζει και η σχέση του με τον **Αϊνστάιν**, όπου μέσα από την αλληλογραφία των δύο αυτών ανδρών που αρχίζει τον Σεπτέμβρη του 1916 προκύπτει η μεγάλη συμβολή του Κ. Καραθεοδωρή σε δυσκολίες που συνάντησε στη διατύπωση της **γενικής θεωρίας της σχετικότητας**. Ο Αϊνστάιν αναγνώρισε την βοήθεια που δέχτηκε από τον Κ. Καραθεοδωρή, όπως προκύπτει από την αλληλογραφία των δύο επιστημόνων.

Φωκάς Αθανάσιος

Ο **Φωκάς Αθανάσιος** γεννήθηκε το 1952 και μεγάλωσε στο Αργοστόλι. Ο διάσημος πλέον καθηγητής έφυγε στα δεκαοχτώ του χρόνια για τη Μεγάλη Βρετανία μιας και για διάφορους λόγους **δεν είχε μπει** στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο... παρόλα αυτά σήμερα είναι πλέον επίτιμος διδάκτορας Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών του Ε.Μ.Π - έχει αναγορευτεί επίτιμος Διδάκτωρ και στα πολυτεχνεία Κρήτης και Πατρών.

Ξεκίνησε στο Λονδίνο σπουδάζοντας αεροναυπηγική, με μόνο σκοπό την επαγγελματική αποκατάσταση μιας και πάντα η μεγάλη του αγάπη ήταν τα μαθηματικά. Στη σχολή αυτή τελείωσε πρώτος και τότε ήταν που πήρε και το πρώτο του βραβείο. Αμέσως μετά κατάφερε να κάνει διδακτορικό στα εφαρμοσμένα μαθηματικά. Αργότερα του κίνησε το ενδιαφέρον ο χώρος της ιατρικής και έτσι επάξια αποφοίτησε και από ιατρική σχολή στις Η.Π.Α. Καθηγητής **στην έδρα του Γαλιλαίου**, Μη Γραμμικής Μαθηματικής Επιστήμης, στο Πανεπιστήμιο του Cambridge (2002), αλλά και στην Έδρα Εφαρμοσμένων Μαθηματικών του Imperial College του Λονδίνου (1996), Αεροναυπηγός, Διακεκριμένος Μαθηματικός, Φυσικός και Γιατρός. Έχει δώσει περισσότερες από 220 διαλέξεις σε σεμινάρια και σε διεθνή συνέδρια.

Το 2000 τιμήθηκε με το βραβείο «Nylon» από τη Μαθηματική Εταιρεία του Λονδίνου (London Mathematical Society). Το πρακτορείο Ειδήσεων «Associated Press» και το Πανεπιστήμιο Imperial College χαρακτήρισαν το βραβείο αυτό ως το **αντίστοιχο του βραβείου Νόμπελ** στον κλάδο των Εφαρμοσμένων Μαθηματικών. Το 2004 τιμήθηκε με «Αριστείον» από την Ακαδημία Αθηνών της οποίας αποτελεί και τακτικό μέλος. Τον Ιανουάριο του 2005 του απενεμήθη η διάκριση του Ταξιάρχου του Τάγματος του Φοίνικος από τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας. Επίσης το 2005 εξελέγη Professional Fellow του Clare Hall College του Cambridge. Το Πανεπιστήμιο Clarkson για να τιμήσει την επιστημονική του προσφορά καθιέρωσε σειρά διαλέξεων με τίτλο «The Fokas Distinguished Lecture Series». Από το 2006 είναι επίτιμος διδάκτορας του Πανεπιστημίου Αθηνών και πρόσφατα του απονεμήθηκε το αριστείο του ιδρύματος Μποδοσάκη, μαζί με τον Δ. Χριστοδούλου. Παράλληλα, αποτελεί μέλος πολλών επιστημονικών επιτροπών, αλλά και συν-εκδότης και μέλος εκδοτικής επιτροπής πολλών έγκριτων επιστημονικών περιοδικών. Στα άξια αναφοράς αποτελεί και η θέση του ως πρόεδρος του εφορευτικού συμβουλίου της Εθνικής Βιβλιοθήκης.

Δασκαλάκης Κωνσταντίνος

Ο **Κωνσταντίνος Δασκαλάκης**, επίκουρος καθηγητής στο MIT, είναι ο επιστήμονας που έλυσε, μέσα σε έναν χρόνο, τον **γρίφο του Ναζ** (John Forbes Nash), την εξίσωση που επί 60 χρόνια προσπαθούσαν να λύσουν όλοι οι μαθηματικοί του κόσμου χωρίς αποτέλεσμα. Ο Κωνσταντίνος Δασκαλάκης γεννήθηκε το 1981, στην Αθήνα, όπου και μεγάλωσε με τους Κρητικούς γονείς του.

Σπούδασε στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Εθνικού Μετσόβου Πολυτεχνείου, από όπου αποφοίτησε με βαθμό 9,98, ενώ ακολούθησαν μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϊ, όπου και ξεκίνησε η ζωή του στην Αμερική. Τότε ήταν που τον προσέλαβε και η Microsoft, από όπου όμως παραιτήθηκε για να γίνει, σε ηλικία 27 ετών, επίκουρος καθηγητής στο MIT. Το γεγονός που τον κατέταξε στα πιο ιδιοφυή μυαλά και τράβηξε την προσοχή της επιστημονικής κοινότητας και όλου του κόσμου ήταν πως στα 27 του χρόνια -κι ενώ έκανε ακόμα το μεταπτυχιακό του- πήρε την απόφαση να σταθεί **απέναντι στην αήτητη «ισορροπία των παιγνίων»**, λύοντας τον γρίφο του Ναζ μέσα σε έναν χρόνο, **ένα μυστήριο που παρέμεινε άλυτο για έξι δεκαετίες**. Για τη διατριβή του αυτή έχει τιμηθεί από τη Διεθνή Ένωση Θεωρίας Παιγνίων, με το βραβείο Πληροφορικής και Θεωρίας Παιγνίων.

Ο Έλληνας επιστήμονας σήμερα είναι καθηγητής της Επιστήμης των Υπολογιστών στο MIT, ενώ η έρευνά του επικεντρώνεται στη θεωρητική πληροφορική και τη διεπαφή της με τα Οικονομικά, τη Στατιστική και την Τεχνητή Νοημοσύνη. Αυτόν τον καιρό, με τα όσα έχει κάνει, με το μυαλό του και τις συγκλονιστικές του διαλέξεις, έχει αφήσει το στίγμα του στους Έλληνες, οι οποίοι αναδημοσιεύουν στα μέσα δικτύωσης, και κυρίως στο **Facebook**, τις ομιλίες του. Του έχουν απονεμηθεί πολλά άλλα βραβεία και διακρίσεις, όπως το Career Award από το Ίδρυμα Επιστημών των ΗΠΑ, το βραβείο Πληροφορικής του Ιδρύματος Sloan, το βραβείο εξαιρετικής δημοσίευσης από τη διεθνή ένωση εφαρμοσμένων μαθηματικών SIAM, την ερευνητική υποτροφία της Microsoft και το βραβείο έρευνας από το ίδρυμα Giuseppe Sciaccia του Βατικανού.

Ιπποκράτης

Ο **Ιπποκράτης** (Κως, 460 π.Χ. – 377 π.Χ.) είναι ο θεμελιωτής της **ιατρικής επιστήμης** και παγκοσμίως αναγνωρίζεται ως ο διασημότερος ιατρός της αρχαιότητας.

Θεωρείται ένας από τους ευφύστερους Έλληνες, τόσο διανοητικά, όσο και συναισθηματικά, που διέθετε εξαιρετική παρατηρητικότητα, ικανότητα συγκέντρωσης και προσοχής, μεγάλη εργατικότητα και ιδιαίτερη ικανότητα στο γράψιμο. Ήταν άριστος γνώστης και χειριστής της Ελληνικής γλώσσας, πράγμα που τον βοήθησε να γράψει τα περίφημα ιατρικά του συγγράμματα, χρησιμοποιώντας την ιατρική ορολογία των παλαιότερων από αυτόν ιατρών, αλλά και επινόώντας νέους ιατρικούς όρους, οι περισσότεροι από τους οποίους χρησιμοποιούνται και σήμερα από τους σύγχρονους ιατρούς.

Πρώτος αυτός εφάρμοσε στην έρευνα τους αιώνιους φυσικούς νόμους και πρώτος δίδαξε ότι ή πείρα, ή παρατήρηση και το πείραμα είναι οι ασφαλέστεροι οδηγοί του ιατρού στη διεκπεραίωση του έργου του. Έτσι μετέτρεψε την ιατρική από απλή εμπειρική τέχνη σε μεθοδική επιστήμη που στηρίζεται στον κοινό νοου και τη λογική, αλλά και το συναίσθημα. Ο Ιπποκράτης κατόρθωσε να διαχωρίσει τις δεισιδαιμονίες από την επιστημονική αλήθεια. Μπόρεσε να μεταδώσει στους συγχρόνους αντί της μαγικής, την επιστημονική σκέψη. Διακήρυξε ότι οι ασθένειες δεν είναι τιμωρίες των Θεών: **«Ουκ ἔστιν, ὁ Θεός αἴτιος ουδενός»** και αποκάλυψε ότι οι αρρώστιες είναι το αποτέλεσμα κάποιας ανθρώπινης ή φυσικής αιτίας, η οποία μπορεί να διερευνηθεί και να αντιμετωπιστεί από το γιατρό.

Ο Ιπποκράτης συνέγραψε θαυμάσια έργα, η μελέτη των οποίων και σήμερα ακόμη προξενεί αληθινή κατάπληξη στους σοφούς ιατρούς και επιστήμονες της ανθρωπότητας. Από τα 59 έργα της Ιπποκρατικής συλλογής ο LITTRE που θεμελίωσε τις Ιπποκρατικές έρευνες το 1839 απέδιδε στον Ιπποκράτη δώδεκα. Αυτά είναι: «Ὀρκος». «Νόμος». «Περίαρχαίης Ιητρικής», «Περί Ιητρού», «Επιδημιών. Ι. Β», «Περί αέρων, υδάτων, τόπων», «Περί διαίτης», «Περί των εν κεφαλή τρωμάτων». «Περί αγμών», «Περί άρθρων», «Προγνωστικόν». και μέρος του έργου «Αφορισμοί».

Γεώργιος Παπανικολάου

Ο **Γεώργιος Παπανικολάου** (Κύμη Ευβοίας, 1883 – Μαϊάμι, 1962) Έλληνας γιατρός και ερευνητής με **παγκόσμια αναγνώριση**. Είναι περισσότερο γνωστός για τη μέθοδο πρώιμης διάγνωσης του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας, που φέρει το όνομά του («Τεστ Παπανικολάου» ή «**Τεστ Παπ**») και έχει σώσει τη ζωή χιλιάδων γυναικών.

Το 1898, σε ηλικία 15 ετών, γράφτηκε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, από την οποία αποφοίτησε το 1904 με άριστα. Ανήσυχο πνεύμα, μελέτησε φιλοσοφία (Νίτσε, Σοπενχάουερ), μύηθηκε στη μουσική και την ποίηση, έμαθε Γαλλικά και Γερμανικά, και γενικά απέκτησε μια πολύπλευρη μόρφωση και εσωτερική καλλιέργεια. Το 1907 μετέβη στη Γερμανία για μετεκπαίδευση, και τρία χρόνια αργότερα ανακηρύχθηκε διδάκτωρ Φυσικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου με την εργασία «Περί των συνθηκών της διαφοροποιήσεως του φύλου των δαφνιδών».

Το 1917 μελέτησε το κολπικό επίχρισμα των κατώτερων θηλαστικών και συσχέτισε τη μορφολογία του με τον ορμονικό κύκλο και τις ανάλογες μεταβολές στη μήτρα και τις ωοθήκες των ζώων. Στη συνέχεια πραγματοποίησε κλινικές και εργαστηριακές μελέτες για τη διαγνωστική αξία της εξέτασης των κυττάρων του κολπικού επιχρίσματος στον άνθρωπο, με πρώτο «πειραματόζωο» τη γυναίκα του. Παρότι δεν τιμήθηκε με βραβείο Νόμπελ, για το οποίο είχε προταθεί δύο φορές, του απονεμήθηκαν πολλά αμερικάνικα ιατρικά βραβεία και μεταθανατίως το Βραβείο του ΟΗΕ. Το 1932 έγινε το πρώτο επίτιμο μέλος της Ακαδημίας Αθηνών και το 1949 η Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών τον ονόμασε επίτιμο διδάκτορα. Το 1954 εξέδωσε τον «Ατλάντα της Αποφολιδωτικής Κυτταρολογίας», που αποτελεί την ολοκλήρωση και την επισφράγιση του έργου του.

Σήμερα το «Τεστ Παπ» χρησιμοποιείται παγκοσμίως για τη διάγνωση του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας, επί της προκαρκινικής δυσπλασίας και άλλων κυτταρολογικών ασθενειών του γυναικείου αναπαραγωγικού συστήματος.

Αμαλία Φλέμινγκ

Η **Αμαλία Κουτσούρη-Φλέμινγκ** (Κωνσταντινούπολη, 1912 – Αθήνα, 1986) γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη τον Ιούνιο του 1912. Με την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η οικογένεια της Αμαλίας ήρθε να μείνει στην Ελλάδα.

Η Αμαλία ως κόρη γιατρού, η Αμαλία έλαβε πολυσχιδή μόρφωση. Φοίτησε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και συνέχισε τις σπουδές της σε Παρίσι και Λονδίνο. Η δράση της κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο της χάρισε μια υποτροφία στο εξωτερικό και έναν μεγάλο έρωτα. Κατά τη διάρκεια της κατοχής στην Ελλάδα, η Αμαλία Κουτσούρη συμμετείχε ενεργά στην Εθνική Αντίσταση. Στο τέλος του πολέμου, πήρε την πολυπόθητη υποτροφία για να εργαστεί ως ερευνήτρια στο εξωτερικό και στην αίτηση που έπρεπε να συμπληρώσει με ποιον καθηγητή επιθυμούσε να εργαστεί, δήλωσε το όνομα του Αλεξάντερ Φλέμινγκ. Η φήμη του Σκοτσέζου επιστήμονα είχε τότε διαδοθεί, καθώς η ανακάλυψη της **πενικιλίνης**, του είχε χάρισει το Νόμπελ Ιατρικής το 1945. Οι δυο τους ανέπτυξαν μια ιδιαίτερη σχέση.

Έπειτα από 8 χρόνια συνεργασίας η Αμαλία γύρισε στην Ελλάδα για να αναλάβει τη θέση της Διευθύντριας του μικροβιολογικού και αιματολογικού εργαστηρίου του Ευαγγελισμού και το 1953 ο Αλεξάντερ Φλέμινγκ παντρεύτηκε την αγαπημένη του Αμαλία Κουτσούρη, η οποία από τότε έμεινε γνωστή ως Αμαλία Φλέμινγκ. Παρά τη μεγάλη διαφορά ηλικίας φάνηκε ότι ταιρίαζαν πολύ. Δύο χρόνια όμως αργότερα ο Φλέμινγκ πέθανε. Έκτοτε η Αμαλία προς τιμήν του συζύγου της, αφοσιώθηκε στη δημιουργία του Ιδρύματος Βασικής Βιοϊατρικής Έρευνας «Αλέξανδρος Φλέμινγκ». Στις 26 Φεβρουαρίου του 1986 άφησε την τελευταία της πνοή, χωρίς να προλάβει να δει ολοκληρωμένο το έργο της.

Φώτης Καφάτος

Ο **Φώτης Καφάτος** (Ηράκλειο, 1940 – Αθήνα, 2017) ήταν Έλληνας βιολόγος με διεθνή καριέρα και θεωρείται ο θεμελιωτής της **Μοριακής Βιολογίας** στην Ελλάδα. Το επιστημονικό του έργο αφορά στην καταπολέμηση της ελονοσίας και αριθμεί περισσότερες από 350 δημοσιευμένες εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά, ενώ τιμήθηκε με πολυάριθμα βραβεία και υπήρξε μέλος σημαντικών επιστημονικών ακαδημιών. Χρησιμοποίησε την τεχνολογία του **ανασυνδυσμένου DNA** για την χαρτογράφηση του γονιδιώματος εντόμων οικονομικής σημασίας. Καθιέρωσε, το μοναδικό στο είδος του, διεθνές ετήσιο συνέδριο μοριακής και πληθυσμιακής Βιολογίας φορέων λοιμωδών ασθενειών στο Κολυμπάρι (Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης).

Σπούδασε ζωολογία στο Cornell το 1961 και βιολογία στο Harvard το 1962. Έλαβε το διδακτορικό του στο πανεπιστήμιο του Harvard στη βιολογία το 1965. Ήταν βοηθός καθηγητής στο Harvard από το 1965 μέχρι το 1969, όταν και ανακηρύχθηκε καθηγητής στο ίδιο πανεπιστήμιο, θέση που διατήρησε μέχρι το 1994. Το 1972 μέχρι το 1982 ήταν καθηγητής βιολογίας στο πανεπιστήμιο Αθηνών και από το 1982 καθηγητής βιολογίας στο πανεπιστήμιο Κρήτης. Το 1982 ίδρυσε το Ινστιτούτο Μοριακής Βιολογίας και Βιοτεχνολογίας, του οποίου ήταν πρόεδρος μέχρι το 1993, στο Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας στο Ηράκλειο Κρήτης. Την περίοδο 1993-2005 ήταν γενικός διευθυντής του Ευρωπαϊκού Εργαστηρίου Μοριακής Βιολογίας (**EMBL**). Από το 2005 μέχρι τον θάνατό του ήταν καθηγητής στο Imperial College (Λονδίνο), ενώ την ίδια διετέλεσε ως ο πρώτος πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας και στη συνέχεια επίτιμος πρόεδρός του και μέλος του επιστημονικού του συμβουλίου.

Προς τιμήν του η Πανελλήνια Ένωση Βιοεπιστημών (ΠΕΒ) έχει θεσμοθετήσει το θεσμό "Βραβείο Αριστείας στη Βιολογία - Φώτης Καφάτος" ως συμβολική τιμή στον Καφάτο για το επιστημονικό του έργο. Το βραβείο απονέμεται κάθε δύο χρόνια και τελεί υπό την αιγίδα της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας.

Αργύρης Ευστρατιάδης

Ο **Αργύρης Ευστρατιάδης** (Λέσβος, 1941 -) έλαβε πτυχίο Ιατρικής από την Ιατρική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών το 1966 και το 1971 ολοκλήρωσε διδακτορική διατριβή στο ίδιο Πανεπιστήμιο. Το 1976 έλαβε διδακτορικό δίπλωμα στη Βιολογία από το Πανεπιστήμιο Harvard. Διετέλεσε Επίκουρος Καθηγητής (1978-1980) και μετά Αναπληρωτής Καθηγητής (1980-1982) του Τμήματος Βιολογικής Χημείας της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Harvard, και το 1982 εξελέγη Καθηγητής του Πανεπιστημίου Columbia, όπου συνέχισε το ερευνητικό του έργο ως το τέλος του 2008. Επιστημονικός Διευθυντής Ιδρύματος Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών

Το επιστημονικό/ερευνητικό έργο του Αργύρη Ευστρατιάδη (περισσότερες από 100 δημοσιεύσεις) έχει αναγνωρισθεί διεθνώς ως πρωτοποριακό σχετικά με την ανάπτυξη της **Βιοτεχνολογίας του ανασυνδυασμένου DNA** (recombinant DNA) και την κατανόηση της δομής, έκφρασης και μοριακής εξέλιξης των γονιδίων των ευκαρυωτικών οργανισμών. Εκείνος και οι συνεργάτες του ανέπτυξαν πρώτοι την τεχνολογία **κλωνοποίησης cDNA**. Αυτό το πρωτοποριακό έργο δημιούργησε τις απαραίτητες συνθήκες για την ταυτοποίηση και χαρτογράφηση ευκαρυωτικών γονιδίων και την ικανότητα σύνθεσης ανθρώπινων πρωτεϊνών με θεραπευτική σημασία σε βακτηρίδια (ο Ευστρατιάδης ήταν μέλος της ομάδας που δημιούργησε για πρώτη φορά ένα βακτήριο που είχε τη δυνατότητα να παράγει ινσουλίνη). Πιο πρόσφατα, το εργαστήριό του, χρησιμοποιώντας προηγμένες γενετικές μεθόδους γονιδιακής στόχευσης σε ποντίκια, εστίασε τις ερευνητικές του δραστηριότητες στη δημιουργία ζωικών μοντέλων ανθρώπινων ασθενειών, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση σε διάφορες μορφές καρκίνου.

Λεύκιππος

Ο **Λεύκιππος ο Αβδηρίτης** ήταν Έλληνας φιλόσοφος του 5ου αι. π.Χ. (480/470 π.Χ.- 400 π.Χ.) από τα Αβδηρα (κάποιοι λένε από τη Μίλητο) μαθητής του Ζήνωνα του Ελεάτη. Υπήρξε δάσκαλος του Δημόκριτου και πατέρας της **ατομικής θεωρίας**, την οποία πρόβαλε και εξέλιξε ο πιο χαρισματικός, πιθανότατα, μαθητής του.

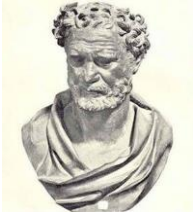
Διατύπωσε πρώτος την υπόθεση ότι η ύλη αποτελείται από άτομα. Η σχολή του Επικούρου αμφισβητούσε την ιστορικότητά του. Ο Αριστοτέλης ανέφερε πως δεν υπήρχαν βασικές διαφορές στις διδασκαλίες του και του μαθητή του Δημόκριτου. Φαίνεται πως η ισχυρή προσωπικότητα του δεύτερου επισκίασε τον πρώτο και ο μαθητής ξεπέρασε το δάσκαλο. Ήταν σύγχρονος με τον Εμπεδοκλή και τον Αναξαγόρα. Του αποδίδονται δύο συγγράμματα, ο «Μέγας διάκοσμος», το βασικό σύγγραμμα της ατομιστικής σχολής, και το «Περί νου». Από το πρώτο υπάρχει μια σύντομη περίληψη, για το δεύτερο δεν ξέρουμε τίποτε βέβαιο. Τη ζωή του περιβάλλουν αναπάντητα ερωτήματα, ενώ το έργο περιπλέκεται με τα όσα φέρεται να διατύπωσε ο Δημόκριτος.

Η ύλη κατά τον Λεύκιππο και το Δημόκριτο, αποτελείται από μικροσκοπικά, αόρατα, αιώνια, άφθαρτα, αμετάβλητα, αδιαίρετα σωμάτια, τα άτομα, τα οποία γεννήθηκαν αυτόματα και τυχαία. Τα άτομα δεν έχουν καμία ποιοτική διαφορά μεταξύ τους, παρά μόνο στο μέγεθος και στο σχήμα τους. Μεταξύ των ατόμων υπάρχει το κενό, ή το μη ον ή μανόν, το οποίο όμως έχει υλική υπόσταση. Λόγω της ύπαρξης του κενού, τα άτομα έχουν την ιδιότητα της κίνησης. Από τις συγκρούσεις των ατόμων δημιουργείται η ύλη. Οι δύο φιλόσοφοι πιστεύουν πως μέσω διαφόρων συνδυασμών, τα όμοια άτομα έλκονται, σχηματίζοντας σώματα.

Όπως αναφέρει ο Διογένης Λαέρτιος, ο Λεύκιππος και ο Δημόκριτος υποστηρίζουν πως οι συγκρούσεις των ατόμων δημιουργούν νέα σώματα αλλά και νέους Κόσμους. Πιστεύουν ότι υπάρχουν άπειροι Κόσμοι που δημιουργούνται από άπειρα σε πλήθος άτομα, με τυχαία μορφή. Για τη Γη, ο Αριστοτέλης αναφέρει πως ο Λεύκιππος τη θεωρεί ακίνητη και στο κέντρο του Κόσμου, ενώ έχει σχήμα τυμπανώδες.

Δημόκριτος

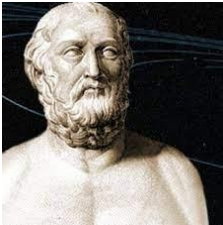

Ο **Δημόκριτος ο Αβδηρίτης** (470 π.Χ. – 370 π.Χ.) ήταν ο πρώτος που επινόησε την **ατομική θεωρία**, ή την δέχτηκε από το δάσκαλό του Λεύκιππο, για να τη διαμορφώσει και να την επεκτείνει σε όλα τα φυσικά φαινόμενα, θεμελιώνοντας τη θεωρία επιστημονικά, και ανοίγοντας τις πύλες στις Φυσικές επιστήμες. Γεννήθηκε στα Αβδηρα από πλουσιότατο πατέρα. Το μερίδιο της πατρικής περιουσίας (100 τάλαντα, ποσό τεράστιο), το δαπάνησε σε μακρά ταξίδια, για να ικανοποιήσει την επιστημονική του περιέργεια. Επισκέφθηκε, ανάμεσα στις άλλες χώρες, την Αίγυπτο, τη Βαβυλωνία, την Αραβία, την Αιθιοπία. Επέστρεψε στα Αβδηρα, όπου έζησε βίο ερημίτη, συγγράφοντας, ερευνώντας και διδάσκοντας.

Τα συγγράμματά του τα έγραψε στην ιωνική διάλεκτο, και περιλαμβάνουν όλους τους κλάδους της ανθρώπινης γνώσης: μαθηματικά, φυσική, ιατρική, γεωπονία, ηθική, ποίηση, μουσική, ζωγραφική, γραμματική, αισθητική, φωνητική και πολεμική τέχνη. Ο Δημόκριτος υποστήριξε ότι το «ον» (το σύμπαν), είναι μεν αιώνιο, αναλλοίωτο και άφθαρτο, ωστόσο δεν είναι «απλούν» όπως πίστευαν οι Ελεάτες φιλόσοφοι, αλλά «πολλαπλούν». Ο βίος του σοφού Αβδηρίτη περιβάλλεται από την αχλή του θρύλου και του μυστηρίου, πολλά δε θαυμάσια αναφέρονται, γύρω από τα τελευταία ιδίως χρόνια της ζωής του, από διάφορους συγγραφείς, όπως η συνάντησή του με τον Ιπποκράτη και ο διάλογος που έλαβε χώρα μεταξύ τους. Όμως, τη γνησιότητα όλων αυτών των βιογραφικών στοιχείων, την αμφισβητεί η κριτική. Πάντως, ένα από τα γνωρίσματα του Δημόκριτου που δεν αμφισβητείται, είναι ότι γελούσε πολύ, και κάθε στιγμή, βλέποντας πόσο μηδαμινά και αστεία ήταν όλα τα σοβαρά και σπουδαία των ανθρώπων, μπροστά στο μεγαλείο του Κόσμου. Γι' αυτό και ονομάστηκε «Γελασίνος». Και, ακόμα, ότι οι Αβδηρίτες τον λάτρεψαν σαν θεό και, ύστερα από το θάνατό του, του έστησαν χάλκινο ανδριάντα. Πέθανε σε βαθύτατο γήρας.

Αρίσταρχος

Ο **Αρίσταρχος ο Σάμιος** (310 π.Χ. – 230 π.Χ.) υπήρξε ο πρώτος που ισχυρίστηκε ότι **η Γη γυρίζει γύρω από τον Ήλιο**, ο οποίος γεννήθηκε το 310 π.Χ., περίπου 1.200 χρόνια πριν από τον Κοπέρνικο. Όσο ζούσε, ο Αρίσταρχος ήταν πιο γνωστός ως μαθηματικός παρά ως αστρονόμος. Ο Αρίσταρχος δεν υποστήριξε μόνο ότι η Γη και οι πλανήτες κινούνται γύρω από τον Ήλιο. Υπολόγισε τα σχετικά μεγέθη και τις σχετικές αποστάσεις της Γης, της Σελήνης και του Ήλιου κι έκανε τη διαπίστωση ότι δεν υπάρχει ουράνια σφαίρα, αλλά ένα σύμπαν που είναι σχεδόν άπειρο. Κανείς ωστόσο δεν του έδωσε μεγάλη σημασία.

Δεν γνωρίζουμε πολλά για τη ζωή του εκτός του ότι σπούδασε στο Λύκειο της Αλεξάνδρειας. Ο Ρωμαίος αρχιτέκτονας Βιτρούβιος αναφέρθηκε κάποτε στον Αρίσταρχο χαρακτηρίζοντάς τον άνθρωπο που είχε «βαθιά γνώση όλων των κλάδων της επιστήμης». Ο Αρίσταρχος εφηύρε επίσης ένα ημισφαιρικό ηλιακό ρολόι. Το έργο του «Περί των μεγεθών και των αποστημάτων ηλίου και σελήνης», είναι το μοναδικό που έχει διασωθεί. Δυστυχώς σε αυτό δεν περιλαμβάνεται η ηλιοκεντρική του θεωρία. Σε εμάς έγινε γνωστή μέσω του Αρχιμήδη, ο οποίος σε ένα κείμενό του αναφέρεται στις θεωρίες του Αρίσταρχου, εκφράζοντας της διαφωνία του με αυτές. Ο Κοπέρνικος γνώριζε τις θεωρίες του Αρίσταρχου όπως αποδεικνύεται από το χειρόγραφο του μνημειώδους βιβλίου του, «Σχετικά με τις περιστροφικές κινήσεις των ουράνιων σωμάτων», στο οποίο ο Κοπέρνικος μνημόνευε τον διορατικό Έλληνα επιστήμονα. Ωστόσο, όταν το βιβλίο εκδόθηκε το 1514, δεν περιείχε καμία αναφορά στον Αρίσταρχο. Κατά πάσα πιθανότητα ο εκδότης φοβήθηκε ότι κάτι τέτοιο μπορεί να υπονόμει το κύρος του βιβλίου ως πρωτότυπου έργου....

Ίππαρχος

Ο Ίππαρχος Ίππαρχος ο Ρόδιος (190 π.Χ. -120 π.Χ.) ήταν Έλληνας **αστρονόμος, γεωγράφος, χαρτογράφος και μαθηματικός.**

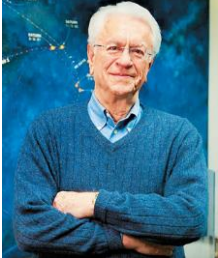
Είναι ο εφευρέτης του Αστρολάβου, (όργανο με τη βοήθεια του οποίου μέτρησε τις συντεταγμένες των αστερών). Τελειοποίησε τη Διόπτρα, (όργανο που του επέτρεψε την εκτίμηση της φαινόμενης διαμέτρου Ηλίου και Σελήνης, την απόσταση και το πραγματικό μέγεθός τους). Επίσης, τελειοποίησε παλαιότερα όργανα όπως ήταν ο Γνώμων, το Ηλιοτρόπιο ή «Σκιάθηρον», το Ηλιορολόγιο, το Καθετίον, την Κλεψύδρα, τους “Κρίκους”, τη Στερεά σφαίρα και το Υδρολόγιο. Και ενώ θεωρείται ο πρώτος που διαίρεσε τους κύκλους των παραπάνω αστρονομικών αυτών οργάνων σε 360 μοίρες, είναι ο πρώτος που κατασκεύασε Υδρογείο σφαίρα, και μάλιστα με γεωγραφικές συντεταγμένες, με ορισμένους παραλλήλους και μεσημβρινούς της Γης.

Γι’ αυτό θεωρείται από αρκετούς ως ο «**πατέρας της Αστρονομίας**». Άλλοι τίτλοι που του έχουν αποδοθεί είναι του «μεγαλύτερου αστρονομικού παρατηρητή», «πρίγκιπα της παρατήρησης», «θεμελιωτή της τριγωνομετρίας» ως και του «μεγαλύτερου αστρονόμου της αρχαιότητας», αλλά και «όλων των εποχών». Η υπομονή του, η οξυδέρκειά του αλλά και το βεβαιωμένο ιστορικά πάθος του με ότι καταπιανόταν τον οδήγησαν σε δρόμους που σήμερα, αναλογικά με τα δεδομένα της εποχής του, σίγουρα εντυπωσιάζουν.

Χάρη στην υπομονή και την οξυδέρκειά του, προσδιόρισε την θέση του περιγείου και του απογείου του Ήλιου, υπολόγισε επακριβώς την διάρκεια του ηλιακού και αστρικού έτους (επιτρέποντας έτσι στον Σωσιγένη να δημιουργήσει 100 χρόνια αργότερα το Ιουλιανό ημερολόγιο), υπολόγισε επακριβώς την λόξωση της εκλειπτικής (κλίση του γήινου άξονα), ενώ απέδειξε επίσης και την ανισότητα της διάρκειας των εποχών.

Σταμάτης Κρμιζής

Ο Δρ. **Σταμάτιος Κρμιζής** (Χίος, 1938 -) είναι **ακαδημαϊκός- διαστημικός επιστήμονας** με διακεκριμένη επαγγελματική σταδιοδρομία ως εκπαιδευτικός και πρωτοπόρος ερευνητής και συμμετοχή στα σπουδαιότερα διαστημικά προγράμματα των Η.Π.Α. και της **NASA**, αλλά και της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας.

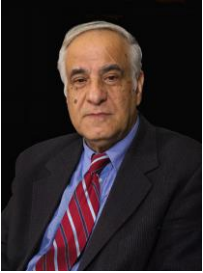
Γεννήθηκε στον Βροντάδο της Χίου το 1938 και αποφοίτησε από το τοπικό Γυμνάσιο Αρρένων το 1956. Καθώς ο πατέρας του ήταν μετανάστης που συχνά ταξίδευε από και προς τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, ο Δρ. Σταμάτιος Κρμιζής φοίτησε στα Πανεπιστήμια της Μινεσότα (Πτυχίο Φυσικής, 1961) και της Αιόβα (μεταπτυχιακή εξειδίκευση M.Sc. 1963, διδακτορική διατριβή 1965) των ΗΠΑ. Εργάστηκε ως καθηγητής της Σχολής Φυσικής και Αστρονομίας του Πανεπιστημίου της Αιόβα και το 1968 ανέλαβε την ηγεσία της Ομάδας Διαστημικής Φυσικής και Διαστημικών Οργάνων στο Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Φυσικής του Πανεπιστημίου Johns Hopkins. Είναι μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.

Το 1980 διορίστηκε Επικεφαλής Επιστήμονας στο Τμήμα Διαστημικής, όπου και ανέλαβε Διευθυντής το 1991. Από τη θέση αυτή διηύθυνε τις δραστηριότητες 600 περίπου επιστημόνων, μηχανικών και άλλου τεχνικού προσωπικού και προσωπικού υποστήριξης. Από τον Απρίλιο του 2004 είναι Επίτιμος Διευθυντής. Εκλέχθηκε Ακαδημαϊκός στη νεοϊδρυθείσα έδρα «Επιστήμη του Διαστήματος» της Ακαδημίας Αθηνών τον Νοέμβριο του 2004, και πρόεδρος της Τάξεως Θετικών Επιστημών για το 2007. Τον Δεκέμβριο 2006 ανέλαβε Εθνικός Εκπρόσωπος της Ελλάδος στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διαστήματος.

Προς τιμή του το 1999 η Διεθνής Αστρονομική Ένωση ονόμασε με το όνομα του τον αστεροειδή 8323 Κρμιζής (προσωρινή ονομασία 1979 UH). Στις 19 Μαρτίου 2018 ανέλαβε καθήκοντα Προέδρου του ΕΛ.Δ.Ο. Στις 25 Απριλίου 2018 ωστόσο, σχεδόν ένα μήνα μετά τον ορισμό του ΔΣ του Οργανισμού, παραιτήθηκε από την προεδρία του ΕΛ.Δ.Ο.

Διονύσης Σιμόπουλος

Ο **Διονύσης Σιμόπουλος** (Ιωάννινα, 1943 -) είναι **αστροφυσικός, επίτιμος διευθυντής του Ευγενίδειου Πλανηταρίου**, βραβευμένος για τη συνεισφορά του στην αστρονομική εκπαίδευση, με σημαντική συγγραφική και δημοσιογραφική δραστηριότητα στον Τύπο, στην τηλεόραση και ως σεναριογράφος σε ενημερωτικές εκπομπές.

Σπούδασε Πολιτική Επικοινωνία και Αστροφυσική στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο της Λουιζιάνα των ΗΠΑ. Άρχισε να εργάζεται τον Ιανουάριο του 1968 στο Κέντρο Τεχνών και Επιστημών της Λουιζιάνα όπου χρημάτισε Βοηθός Διευθυντής Εκπαίδευσης και Διευθυντής Πλανηταρίου. Τον Οκτώβριο του 1972 προσκλήθηκε στην Αθήνα από το Ίδρυμα Ευγενίδου όπου εργάστηκε ως Διευθυντής του Ευγενίδειου Πλανηταρίου μέχρι το 2014. Χρημάτισε Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Αστρονομική Εκπαίδευση (1994-2002), μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Διεθνούς Εταιρείας Πλανηταρίων (1978-2008), Γενικός Γραμματέας της Ένωσης Ευρωπαϊκών και Μεσογειακών Πλανηταρίων (1976-2008). Είναι Εταίρος (Fellow) της Βασιλικής Αστρονομικής Εταιρείας της Αγγλίας (από το 1978) και της Διεθνούς Εταιρείας Πλανηταρίων (από το 1980), και τακτικό μέλος πολλών άλλων διεθνών επιστημονικών οργανώσεων.

Το 1996 έλαβε την ανώτατη τιμητική διάκριση (IPS Service Award) της Διεθνούς Εταιρείας Πλανηταρίων για τη συνεισφορά του στη διεθνή αστρονομική εκπαίδευση, ενώ το 2006 τιμήθηκε με τον «Ακαδημαϊκό Φοίνικα» του Υπουργείου Παιδείας της Γαλλίας. Το 2012 η Ένωση Ελλήνων Φυσικών τον τίμησε για τη σημαντική του συμβολή στην εκλαΐκευση της επιστήμης στη χώρα μας. Με στόχο τη σωστή μαζική επιμόρφωση έχει γράψει περισσότερα από 27 βιβλία, πάνω από 500 σενάρια με θέματα επιστημονικής επιμόρφωσης σε σειρές εκπομπών για την τηλεόραση, πάνω από 250 σενάρια (κειμενα και σκηνοθεσία) πολυθεαμάτων Πλανηταρίου, κι έχει δώσει πάνω από 500 διαλέξεις με θέματα Επιστήμης και Αστροφυσικής σ' ολόκληρη τη χώρα.

Δημήτρης Νανόπουλος

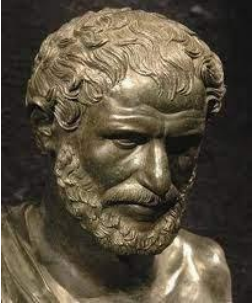

Ο **Δημήτρης Νανόπουλος** (Αθήνα, 1948 -) σπούδασε Φυσική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, από όπου αποφοίτησε το 1971. Συνέχισε τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο Sussex της Αγγλίας, όπου απέκτησε το διδακτορικό του (Ph.D) το 1973, στην **Θεωρητική Φυσική** των Υψηλών Ενεργειών.

Διετέλεσε ερευνητής στο Κέντρο Πυρηνικών Ερευνών Ευρώπης (CERN) στη Γενεύη Ελβετίας και επί σειρά ετών ανήκε στο ανώτερο ερευνητικό προσωπικό του κέντρου. Διετέλεσε επίσης ερευνητής στην Ecole Normale Supérieure, Παρίσι, Γαλλία και στο Πανεπιστήμιο Harvard, Cambridge, USA. Το 1989, εξελέγη καθηγητής στο Τμήμα Φυσικής του Πανεπιστημίου Texas A&M, College Station, όπου από το 1992 είναι διακεκριμένος (distinguished) καθηγητής, και όπου από το 2002 κατέχει την έδρα (chair) Mitchell-Heep της Φυσικής Υψηλών Ενεργειών. Είναι επίσης Διευθυντής του Κέντρου Αστροσωματιδιακής Φυσικής του Κέντρου Προχωρημένων Ερευνών του Houston (HARC), στο Houston, Texas, USA, όπου επίσης διευθύνει ένα ερευνητικό τμήμα του World Laboratory, που εδρεύει στην Λωζάνη, Ελβετίας. Κύρια ερευνητική του ασχολία είναι η Φυσική Υψηλών Ενεργειών και η Κοσμολογία. Στόχος των ερευνών του αποτελεί η δημιουργία μιας ενοποιημένης θεωρίας όλων των δυνάμεων στην Φύση, η θεωρία του Παντός, όπου θα δίνεται μία επιστημονική ερμηνεία του Σύμπαντος, από το πώς εμφανίστηκε, πώς εξελίχθηκε και πώς έχει την σημερινή μορφολογία του.

Έχει συγγράψει πάνω από 645 πρωτότυπες εργασίες, όλες δημοσιευμένες σε περιοδικά, έχει πάνω από 40.000 αναφορές και τον Νοέμβριο 2001 και τον Σεπτέμβριο 2004, ανεδείχθη 4ος στην κατάταξη των πιο αναφερόμενων Θεωρητικών Φυσικών όλων των εποχών, που έγινε από το Πανεπιστήμιο του Stanford. Το 1996, του απενεμήθη ο Ταξιάρχης του τάγματος της τιμής, της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώ τον Μάιο του 2005, έτους αφιερωμένου στον Einstein τιμώντας τα 100 χρόνια της Θεωρίας της Σχετικότητας, απέσπασε για δεύτερη φορά (πρώτη φορά το 1999) το βραβείο του Ιδρύματος Ερευνών της Βαρύτητος, που εδρεύει στη Μασαχουσέτη των Η.Π.Α. Τον Οκτώβριο του 2006 τιμήθηκε με το Διεθνές Βραβείο Ανάση, ενώ το 2009 απέσπασε από την Ιταλική Εταιρεία Φυσικής το Διεθνές Βραβείο "Enrico Fermi".

Ηράκλειτος

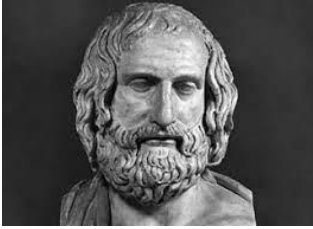
Ο **Ηράκλειτος** (6ος/5ος π.Χ. αι.), από την Έφεσο της Μικρασίας συνέχισε την παράδοση των Μιλήσιων φυσιολόγων, ορίζοντας ως κοσμογονικό στοιχείο τη **φωτιά**. Ήταν ο πρώτος που αναγνώρισε μια γενική κανονιστική αρχή, και την ονόμασε λόγο. Αυτός ο λόγος είναι που μέσα στην αδιάκοπη αλλαγή ρυθμίζει τους συσχετισμούς των αντιθέτων δυνάμεων (φως και σκοτάδι, κρύο και ζέστη, υγρασία και ξηρασία κλπ.) δημιουργώντας μια παλίντονη (ή παλίντροπη), όπως τη χαρακτήρισε, «αρμονία, όπως της λύρας και του τόξου».

Ο Ηράκλειτος είναι γνωστός για την ιδέα της συνεχούς αλλαγής που διέπει ως νόμος το σύμπαν. Δική του είναι η φράση «Κανείς δεν μπορεί να μπει στο ίδιο ποτάμι δύο φορές». Πίστευε στο ότι ο κόσμος δημιουργείται από τη «φωτιά», την αντίθεση και τον πόλεμο μεταξύ των αντιθέτων, στο οποίο συμπληρώνει: «τα εναντιόδρομα έχουν ενιαία φορά - από τα αντίθετα γεννιέται η ωραιότερη αρμονία».

Ο Ηράκλειτος διατύπωσε τη φιλοσοφία του σε πεζό λόγο και σε ιωνική διάλεκτο. Το έργο του, με τον συμβατικό τίτλο *Περὶ φύσεως*, έχει χαθεί· σώθηκαν όμως αρκετά αποσπάσματα, χαρακτηριστικά όχι μόνο της σκέψης αλλά και του ύφους του. Ο λόγος του είναι κοφτός, υπαινικτικός, γεμάτος εικόνες και μεταφορές, ποιητικός σχεδόν, και οπωσδήποτε δυσνόητος. Οι μεταγενέστεροι τον χαρακτηρίζουν **σκοτεινό** και να διηγούνται πως το βιβλίο του είναι «επίτηδες γραμμένο με ασάφεια, για να το παίρνουν στα χέρια τους μόνο οι ικανοί» (Διογένης Λαέρτιος 9.5).

Πρωταγόρας

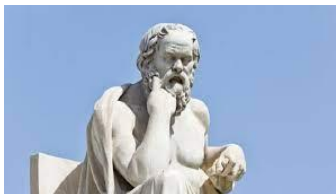
Ο **Πρωταγόρας** (περίπου 485-415 π.Χ.) ήταν πρωτοπόρος του **σοφιστικού κινήματος**, ο πρώτος που αποδέχτηκε τον τίτλο του σοφιστή και ο πρώτος που ζητούσε και έπαιρνε αμοιβή για τη διδασκαλία του. Γεννήθηκε στα Άβδηρα, όπως και ο Δημόκριτος.

Πέρασε τη ζωή του πηγαίνοντας από πόλη σε πόλη και διδάσκοντας τους νέους, αλλά όχι μόνο τους νέους. Απόκτησε μεγάλη φήμη και επισκέφτηκε πολλές φορές την Αθήνα, όπου ο Περικλής του ανάθεσε να συντάξει τη νομοθεσία για τη νέα αποικία των Θουρίων. Οι ριζοσπαστικές θεωρίες του προκάλεσαν αντιδράσεις στους συντηρητικούς κύκλους. Με τον Πρωταγόρα εισάγεται το ρεύμα του σχετικισμού και του υποκειμενισμού στη φιλοσοφία. Ο Πρωταγόρας πίστευε ότι η γνώση δεν προσδιορίζεται αντικειμενικά, αλλά με τις αισθήσεις. Άρα, γνώση είναι ό,τι αντιλαμβανόμαστε όπως αποτυπώνεται στις αισθήσεις μας. Ο Πρωταγόρας εισήγαγε και την έννοια του «ανθρωποκεντισμού», με τη χαρακτηριστική ρήση «**πάντων χρημάτων μέτρον άνθρωπος**». Η έκφραση αυτή σημαίνει ότι ο άνθρωπος αποτελεί μέτρο της αλήθειας και της γνώσης και γι' αυτό κάθε υποκειμενική άποψη για κάποιο θέμα έχει την αξία της.

Από τα πολλά, χαμένα σήμερα, έργα που παραδίδεται ότι έγραψε, ξεχωρίζουμε το Αντιλογία, όπου δεχόταν ότι για κάθε ζήτημα μπορούν να υπάρξουν και να υποστηριχτούν δύο αντικρουόμενες απόψεις. Έτσι η σοφιστική φιλοσοφία συνδέθηκε εξαρχής με τη **ρητορική τέχνη**.

Σωκράτης

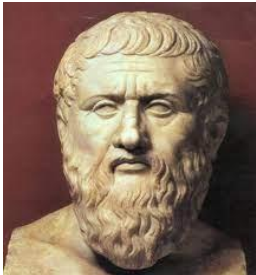
Ο **Σωκράτης** (469 π.Χ. - 399 π.Χ.) ήταν Έλληνας Αθηναίος **φιλόσοφος**, μία από τις σημαντικότερες φυσιογνωμίες του ελληνικού και παγκόσμιου πνεύματος και πολιτισμού και ένας από τους ιδρυτές της **Δυτικής Φιλοσοφίας** και, όπως πολλοί μεγάλοι δάσκαλοι, δεν άφησε τίποτα γραπτό. Ο τρόπος και το περιεχόμενο της διδασκαλίας του μας είναι γνωστά μόνο όπως καταγράφηκαν από οπαδούς του, κυρίως από τον Πλάτωνα και τον Ξενοφώντα, όταν ο ίδιος είχε πια πεθάνει. Έχει ειπωθεί για τον Σωκράτη πως «κατέβασε τη φιλοσοφία από τα άστρα στη γη», διότι χάρη στη δική του προσωπικότητα οι φιλόσοφοι έπαψαν να ασχολούνται με τα φυσικά φαινόμενα και άρχισαν να ασχολούνται με τον ίδιο τον άνθρωπο και την κοινωνία του.

Αν και φτωχός, προτίμησε να τριγυρίζει στην αγορά και στα γυμναστήρια, όπου γρήγορα έγινε γνωστός για τη συζητητική του δεινότητα και για τα παράδοξα θέματα που διάλεγε να πραγματευτεί: την ευσέβεια, τη γενναιότητα, τη δικαιοσύνη και άλλα παρόμοια. Η συζήτηση μαζί του δεν ήταν εύκολη, καθώς είχε έναν ιδιαίτερο τρόπο να ξεσκεπάζει τις πλάνες και τους παραλογισμούς των συνομιλητών του: ήταν όμως τόσο θελκτική και ενδιαφέρουσα, ώστε μερικοί νέοι να τον ακολουθούν, όχι ως μαθητές (γιατί ο Σωκράτης ποτέ δεν ίδρυσε σχολή, ούτε ζήτησε δίδακτρα) αλλά ως ακροατές. Υποστήριζε ότι κατείχε από τη μητέρα του, που ήτανε μαία, τη **μαιευτική τέχνη**, και μπορούσε με τις κατάλληλες ερωτήσεις να οδηγήσει τον καθένα προς την αλήθεια.

Η προσήλωσή του στη δημοκρατική νομιμότητα επαληθεύτηκε κυρίως, όταν καταδικασμένος σε θάνατο προτίμησε να εκτελεστεί παρά να δραπετεύσει. Ο ίδιος ο Σωκράτης ποτέ δεν ισχυρίστηκε πως ήταν κάτοχος της αλήθειας. Η φιλοσοφία του, στο μέτρο που μπορούμε να τη μαντέψουμε, περιοριζόταν σε μερικά παράδοξα, όπως το «**έν οίδα, ότι ουδέν οίδα**» και το «**ουδείς εκών κακός**», «κανείς δεν είναι θεληματικά κακός».

Πλάτων

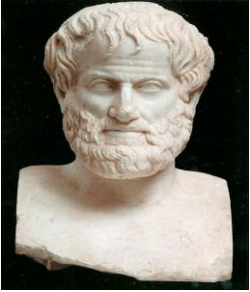
Ο **Πλάτων** (427 π.Χ. - 347 π.Χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας **φιλόσοφος** από την Αθήνα, ο πιο γνωστός μαθητής του Σωκράτη και δάσκαλος του Αριστοτέλη. Το έργο του, που με τη μορφή φιλοσοφικών διαλόγων έχει σωθεί ολόκληρο, άσκησε τεράστια επιρροή στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία και γενικότερα στη δυτική φιλοσοφική παράδοση μέχρι και σήμερα. Το σύνολο του έργου του, συχνά τον κατατάσσει μεταξύ των κορυφαίων παγκοσμίων προσωπικοτήτων όλων των εποχών με τη μεγαλύτερη επιρροή, μαζί με τον δάσκαλο του, **Σωκράτη**, και τον μαθητή του, **Αριστοτέλη**.

Η δεκαετία που ακολούθησε αποτέλεσε την πρώτη περίοδο της συγγραφικής δράσης του Πλάτωνα, όπου ανήκουν η *Άπολογία* Σωκράτους και οι κατεξοχήν σωκρατικοί διάλογοι: *Λάχης*, *Χαρμίδης*, *Λύσις*, *Ευθύφρων*, *Πρωταγόρας*, *Ίππίας ελάσσων*, *Ίππίας μείζων*, *Ίων*, *Κρίτων*, *Γοργίας*. Πρόκειται για σχετικά σύντομους και ζηηρούς διαλόγους που έχουν πάρει το όνομά τους από τον κύριο κάθε φορά συνομιλητή του Σωκράτη. Γνήσια σωκρατικά είναι τα θέματα των συζητήσεων για το τι είναι ανδρεία, σωφροσύνη, φιλία, ευσέβεια, για το αν μπορεί να διδαχτεί η αρετή, και άλλα παρόμοια. Ταξίδεψε στην Κάτω Ιταλία και στη Σικελία, επέστρεψε στην Αθήνα, όπου λίγα χρόνια αργότερα, το 385 π.Χ., ίδρυσε την **Ακαδημία**. Ο Πλάτων έμεινε επικεφαλής της Ακαδημίας, συγγράφοντας και διδάσκοντας, ως το τέλος της ζωής του, με δύο διακοπές, όταν ξαναταξίδεψε στη Σικελία.

Στη μέση συγγραφική περίοδο του Πλάτωνα, ανάμεσα στο πρώτο και στο δεύτερο ταξίδι, ανήκουν τα πιο γνωστά του έργα, ο *Μένων*, ο *Κρατύλος*, ο *Ευθύδημος*, ο *Μενέξενος*, ο *Φαίδων*, ο *Φαῖδρος*, ο *Παρμενίδης*, ο *Θεαίτητος*, το *Συμπόσιον* και η *Πολιτεία*, μεγάλοι διάλογοι που πραγματεύονται θεμελιακά θέματα όπως η αθανασία της ψυχής, η αληθινή αρετή, ο έρωτας, η φύση των λέξεων, η λειτουργία των αριθμών και άλλα παρόμοια. Ο Σωκράτης εξακολουθεί να πρωταγωνιστεί, αλλά πια δεν περιορίζεται στο να απορρίπτει τις απόψεις των συνομιλητών του αφήνοντάς τους σε απορία, αλλά χαράζει κατευθύνσεις και οδηγεί τη συζήτηση αν όχι σε οριστικά, τουλάχιστο σε θετικά αποτελέσματα. Δικαιολογημένα γεννιέται η υποψία ότι σε αυτούς τους μέσους διαλόγους ο Πλάτων αποδίδει στον Σωκράτη και δικές του νεότερες σκέψεις και συμπεράσματα.

Αριστοτέλης

Ο **Αριστοτέλης** (384-322 π.Χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος που γεννήθηκε στα Στάγειρα της Χαλκιδικής. Σε ηλικία 17 ετών εισέρχεται στην Ακαδημία του Πλάτωνα, στην Αθήνα, όπου παραμένει έως τα 37 του έτη. Μετά τον θάνατο του Πλάτωνα, φεύγει από την Αθήνα και κατόπιν εντολής του Φιλίππου, αναλαμβάνει το 343 π.Χ. τη διδασκαλία του **Μεγάλου Αλεξάνδρου**.

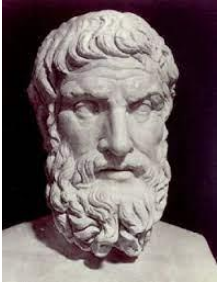
Τα έργα του αναφέρονται σε πολλές επιστήμες, όπως φυσική, βιολογία, μεταφυσική, λογική, ηθική, ποίηση, θέατρο, μουσική, ρητορική, πολιτική κ.ά. Η σκέψη και οι διδασκαλίες του Αριστοτέλη, που συνοπτικά περιγράφονται με τον όρο Αριστοτελισμός, επηρέασαν για αιώνες τη **φιλοσοφική, θεολογική και επιστημονική σκέψη**. Συνέβαλε σε κάθε σχεδόν τομέα της ανθρώπινης γνώσης και ήταν ιδρυτής πολλών νέων πεδίων της. Ο Αριστοτέλης έθεσε τις αρχές της τυπικής λογικής, ήταν πρωτοπόρος στη μελέτη της ζωολογίας, και επηρέασε κάθε μελλοντικό επιστήμονα και φιλόσοφο μέσα από τη συμβολή του στην επιστημονική μέθοδο.

Η αριστοτελική ηθική στην αναζήτηση της αιώνιας αλήθειας στο μέτρο που αυτές είναι αποτέλεσμα ελεύθερης επιλογής (προαίρεση) στα πλαίσια των ανθρώπινων πράξεων και είναι πιθανόν να εκτελεστούν ή να μη εκτελεστούν συγκαταλέγονται η ηθική, η αρετή, η δικαιοσύνη και το ύψιστο ιδεώδες. Η αρχή της μεσότητας, κατά τον Αριστοτέλη, βρίσκεται ανάμεσα σε δύο ακρότητες, από τις οποίες η μια είναι η έλλειψις και η άλλη η υπερβολή. Ο Αριστοτέλης κάλυψε με το έργο του όλες τις φιλοσοφικές έννοιες και αναζητήσεις: φύση, ον, ηθική, δικαιοσύνη σε συνδυασμό με την κριτική έρευνα της πολιτικής εξέλιξης των ελληνικών πόλεων-κρατών. Είναι ο πρώτος που διατυπώνει την άποψη του χωρισμού των λειτουργιών δηλαδή των ενεργειών μιας ευνομούμενης πολιτείας σε τρεις κατηγορίες: νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική.

Κατάταξη έργων: Λογικά, Φυσικά, Βιολογικά, Περί Ψυχολογίας, Ηθικά, Πολιτικά.

Επίκουρος

Ο **Επίκουρος** (341 π.Χ. - 271 π.Χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας **φιλόσοφος**. Ίδρυσε δική του φιλοσοφική σχολή, τον Κήπο του Επίκουρου, η οποία θεωρείται από τις πιο γνωστές σχολές της ελληνικής φιλοσοφίας. Γεννήθηκε στη Σάμο από Αθηναίους γονείς, αλλά αργότερα μετακόμισε με την οικογένειά του στην Κολοφώνα της Μ. Ασίας.

Τριάντα πέντε χρονών πήγε στην Αθήνα, αγόρασε ένα σπιτάκι με κήπο στην περιφέρεια της πόλης και εκεί εγκατέστησε τη σχολή του, τον Κήπο. Αυτή ήταν περισσότερο μια φιλική κοινότητα όπου μπορούσε ο καθένας να έρθει να συμφιλοσοφήσει παρά σχολή με τη συνηθισμένη έννοια. Η διδασκαλία του είχε επιτυχία, γιατί ανταποκρινόταν στις ανάγκες των ανθρώπων της εποχής και γιατί ο ίδιος με την προσωπικότητα και τον τρόπο ζωής του αποτελούσε ζωντανό παράδειγμα ατάραχου και ευτυχισμένου ανθρώπου. Πίστευε ότι σκοπός της φιλοσοφίας δεν είναι να προσφέρει γνώσεις και ικανότητες, αλλά να κάνει τους ανθρώπους ευτυχισμένους.

Η φιλοσοφία του Επίκουρου, συγκροτείται στο σχήμα Κανονικό - Φυσικό - Ηθικό. Το Κανονικό, ορίζεται ως η μέθοδος που οδηγεί στην αντίληψη και εξήγηση του περιβάλλοντος κόσμου και του ίδιου του ανθρώπου. Στηρίζεται στις αισθήσεις, στις προλήψεις στα πάθη (την ηδονή και τον πόνο) και τις φανταστικές επιβολές της διάνοιας. Αυτά, αποτελούν για τους επικούρειους τα μοναδικά και αξιόπιστα κριτήρια της Αλήθειας. Με τα κριτήρια της Αλήθειας ο άνθρωπος μπορεί να αντιληφθεί και να εξηγήσει με τον λογισμό τα περί της Φύσεως πράγματα.

Το συγγραφικό έργο του ήταν τεράστιο: πάνω από 40 διατριβές, ανάμεσά τους μία *Περὶ Φύσεως* σε 37 βιβλία. Στα χέρια μας έφτασαν και τρεις σημαντικές επιστολές καθώς στη μία εκθέτει συμπυκνωμένες τις απόψεις του για τη φυσική, στην άλλη για τα ουράνια φαινόμενα, και στην τρίτη για την ηθική.

Κορνήλιος Καστοριάδης

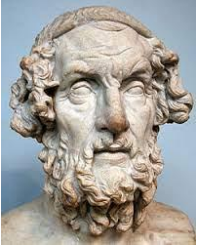
Ο **Κορνήλιος Καστοριάδης** (Κωνσταντινούπολη, 1922 – Παρίσι, 1997) ήταν Έλληνας **φιλόσοφος**. Από το 1945 ζούσε στο Παρίσι, όπου εργάστηκε ως οικονομολόγος και στέλεχος στον ΟΟΣΑ, ενώ παράλληλα αρθρογραφούσε με ψευδώνυμο κυρίως στο περιοδικό της ομάδας **Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα** (γαλλικά: *Socialisme ou barbarie*), της οποίας ήταν μέλος. Το 1970 αποχώρησε από τον ΟΟΣΑ και εργάστηκε από το 1973 ως επαγγελματίας ψυχαναλυτής και από το 1979 ως διευθυντής σπουδών στην EHESS -Ανώτατη Σχολή Κοινωνικών Επιστημών του Παρισιού.

Ήταν ο συγγραφέας του έργου **Η Φαντασιακή Θέσμιση της Κοινωνίας** και έγινε γνωστός ως φιλόσοφος της **αυτονομίας**. Βασική θέση στο έργο του Καστοριάδη κατέχει η έννοια της «Αυτονομίας», σε τέτοιο μάλιστα βαθμό, που ο ίδιος αποκαλέστηκε και «Φιλόσοφος της Αυτονομίας». Ετυμολογικά, η λέξη σημαίνει την πολιτική πράξη κατά την οποία μια κοινωνία δημιουργεί τους δικούς της νόμους και θεσμούς. Εκτός όμως από τους ίδιους τους νόμους, οι κοινωνίες έχουν και την ανάγκη της «νομιμοποίησης» αυτών, την απάντηση δηλαδή στο γιατί αυτοί οι νόμοι να είναι οι δίκαιοι. Ο Καστοριάδης πίστευε ότι η θέσμιση των κοινωνιών, είτε ως αυτόνομες είτε όχι, προϋποθέτει μια συγκεκριμένη σύλληψη του κόσμου και της σχέσης του ανθρώπου με αυτόν.

Ασχολούμενος με το φαινόμενο της αρχαιοελληνικής δημοκρατίας ο Καστοριάδης βρίσκει πάλι το φαινόμενο της αυτονομίας ενώ αντικρούει την άποψη που θέλει το πολίτευμα αυτό να πηγάζει από τα φαινόμενα της δουλείας, της γεωγραφίας του Ελλαδικού χώρου ή την οπλιτική φάλαγγα. Σύμφωνα με τον Καστοριάδη, η αρχαία Ελλάδα δεν πρέπει να αποτελείσει πρότυπο, αλλά έμπνευση για μία σύγχρονη αυτόνομη δημοκρατία.

Όμηρος

Διαθέτουμε επτά βίους του **Όμηρου** που προέρχονται από την αρχαιότητα. Η καταγωγή του φαίνεται πως ήταν από την Ιωνία και θυρεύεται ότι επτά πόλεις ερίζουν για την καταγωγή του, με επικρατέστερες τη **Σμύρνη και τη Χίο**. Σύμφωνα με τους βίους του, περιόδευσε απαγγέλλοντας τα έργα του στις ελληνικές πόλεις, απέκτησε μεγάλη φήμη, αλλά σε ένα διαγωνισμό με τον Ησίοδο στη Χαλκίδα δεν πήρε βραβείο, επειδή προτιμήθηκε ο Ησίοδος ως ποιητής που εξυμνούσε την ειρήνη. Ως τόπος θανάτου του παραδίδεται η **Ίος**.

Η σύγχρονη έρευνα, και ειδικότερα όσοι δέχονται ότι ο Όμηρος μπορεί να θεωρηθεί πραγματικό πρόσωπο, τοποθετεί τη ζωή του στον **8ο αι. π.Χ.** και θεωρεί πιθανό ότι ήταν Ίωνας ραψωδός, συνεχιστής μιας μακραίωνης παράδοσης ηρωικών αφηγήσεων, που συνέθεσε την **Ιλιάδα** (αποτελείται από 15.693 στίχους και αναφέρεται στις τελευταίες πενήντα μία (51), αποφασιστικής σημασίας ημέρες του πολέμου της Τροίας, ο οποίος συνολικά διήρκεσε, σύμφωνα με τον μύθο, 10 χρόνια) γύρω στο 750 π.Χ. και την **Οδύσσεια** (αποτελείται από περίπου 12.110 στίχους και περιγράφει τον δεκαετή αγώνα του Οδυσσέα για τον νόστο) γύρω στα 710 π.Χ.

Υπό τον όρο «**ομηρικό ζήτημα**» ομαδοποιούνται πολλά ερωτήματα που έχουν σχέση με την πατρότητα, τον τρόπο σύνθεσης και την καταγραφή της *Ιλιάδας* και της *Οδύσσειας*. Ειδικότερα, έχουν τεθεί τα θέματα π.χ. ήταν πραγματικό πρόσωπο ο Όμηρος; καταγράφηκαν τα Ομηρικά Έπη την εποχή που συντέθηκαν κατά τη διάρκεια της απαγγελίας, υπαγορεύτηκαν από τον ποιητή ή επιβίωσαν προφορικά και καταγράφηκαν αργότερα; Φαίνεται πολύ πιθανό, αλλά πάλι δεν είναι σίγουρο, ότι ο Όμηρος χρησιμοποίησε τις ευκολίες της γραφής για να συνθέσει τα έπη του. Βέβαιο είναι μόνο ότι συνθέτοντας την *Ιλιάδα* και την *Οδύσσεια* ο Όμηρος ήξερε ότι δε συνθέτει απλά ηρωικά τραγούδια αλλά κάτι ξεχωριστό, ένα μνημείο της τέχνης του, έργα που θα μείνουν να τον δοξάζουν - όπως κι έγινε.

Σαπφώ

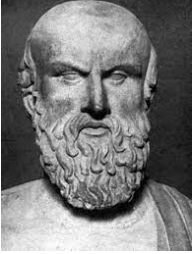
Η **Σαπφώ** (630 π.Χ. - 570 π.Χ.) θεωρείται ως η **σημαντικότερη λυρική ποιήτρια** της αρχαιότητας. Οι πληροφορίες που έχουμε για τη ζωή και τη δράση της Σαπφώς, της δέκατης Μούσας, όπως ονομάστηκε, κυμαίνονται ανάμεσα στην ιστορία και τον θρύλο. Μπορούμε, ωστόσο, να είμαστε βέβαιοι ότι η ποιήτρια ανήκε σε αριστοκρατική οικογένεια, ότι σχετίστηκε με τον Πιπτακό και τον Αλκαίο, και ότι για ένα μικρό διάστημα, γύρω στα 600 π.Χ., έζησε εξόριστη για πολιτικούς λόγους στη Σικελία.

Λόγω πολιτικών αναταραχών στη Λέσβο που οδήγησαν την αριστοκρατία του νησιού σε εξορία από την πρωτεύουσα Μυτιλήνη, η Σαπφώ κατέφυγε προσωρινά στη Σικελία. Αργότερα, μετά την κατάλυση της τυραννίας, επί Πιπτακού του Μυτιληναίου, γύρισε στη Μυτιλήνη, συγκέντρωσε γύρω της νεαρές όμορφες φίλες από την αριστοκρατία του νησιού και των μικρασιατικών πόλεων, για να τους διδάξει τις τέχνες της **μουσικής και της ποίησης**, στην υπηρεσία της Αφροδίτης και των Μουσών.

Η Σαπφώ έγραψε ερωτικά ποιήματα, ύμνους στους θεούς και επιθαλάμια (τραγούδια του γάμου). Η ποίησή της δονείται από αυθορμητισμό και έντονα αισθήματα. Αρκετοί από τους στίχους της μαρτυρούν έντονο ερωτισμό και λυρισμό. Από τα ποιήματά της, που συνέλεξαν οι Αλεξανδρινοί και δημοσίευσαν σε βιβλία, τα πιο διάσημα ήταν οι **Ύμνοι και τα Επιθαλάμια**. Ίσως κανένας άλλος λογοτέχνης δεν μπορεί να συγκριθεί με τη Σαπφώ στην ομορφιά της σκέψης, στον μελωδικό της στίχο και στην ένταση των αισθημάτων της. Οι αλεξανδρινοί φιλόλογοι συγκέντρωσαν το έργο της σε εννέα βιβλία, απ' όπου σήμερα δε σώζονται παρά ελάχιστα (σχεδόν) ολόκληρα τραγούδια, κάποιες στροφές, σίχοι, παπυρικά σπαράγματα, λέξεις - όλα λαμπρά δείγματα γυναικείας ευαισθησίας και εκλεπτυσμένης ποιητικής τέχνης.

Αισχύλος

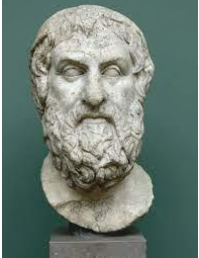
Ο **Αισχύλος** (Αρχαία Αθήνα, 525 π.Χ. - Γέλα, 456 π.Χ.) ήταν **αρχαίος Έλληνας τραγωδός**. Ο πρώτος μεγάλος τραγικός ποιητής της ελληνικής αρχαιότητας. Μαζί με τον Σοφοκλή και τον Ευριπίδη, είναι οι μοναδικοί τραγικοί ποιητές των οποίων έχουν σωθεί ολοκληρωμένα έργα. Βραβεύτηκε συνολικά δεκατέσσερις φορές όσο ζούσε, και ακόμα περισσότερες μετά τον θάνατό του, καθώς οι Αθηναίοι αναγνώρισαν την ξεχωριστή του αξία.

Στο έργο του συμπυκνώνεται η έννοια του δικαίου, καθώς και η συνείδηση του ποιητή ως μαχόμενου πολίτη. Σύμφωνα με τον G. Thomson, ο Αισχύλος ήταν οπαδός του Πυθαγόρα και τα δράματα του είναι γεμάτα πυθαγόρειες ιδέες. Ο ίδιος θεωρούσε ως το μεγαλύτερο επίτευγμα της ζωής του τη συμμετοχή του στη μάχη του Μαραθώνα, στη ναυμαχία του Αρτεμισίου και στη ναυμαχία της Σαλαμίνας. Οκτώ χρόνια αργότερα, με χορηγό τον Περικλή, παρουσίασε τη μόνη του τραγωδία με ιστορικό θέμα, τους Πέρσες. Ταξίδεψε στη Σικελία, στη Γέλα, όπου και τον βρήκε ο θάνατος.

Από τα 90 δράματα που παραδίδεται ότι έγραψε και παρουσίασε ο Αισχύλος, μας σώζονται **7 τραγωδίες** ολόκληρες (Πέρσαι, Επτά επί Θήβας, Ικέτιδες, Προμηθεύς Δεσμώτης, Ορέστεια (Αγαμέμνων, Χοηφόροι, Ευμενίδες), πολλά αποσπάσματα και 79 τίτλοι. «Ο Αισχύλος», γράφει ο Αριστοτέλης, «αύξησε τον αριθμό των υποκριτών από έναν σε δύο, λιγότεψε τα χορικά τραγούδια και έκανε να υπερτερεί ο (απαγγελτικός) λόγος». Το μέγεθος χαρακτηρίζει και ολόκληρο το έργο του, από κάθε άποψη: η ποιητική του γλώσσα είναι κατάφορτη από εντυπωσιακές εικόνες, τολμηρές μεταφορές και σύνθετα τα χορικά του τραγούδια μακρόσυρτα, οι χαρακτήρες και τα πάθη τους υπερβαίνουν τα κοινά μέτρα. Πέθανε στη Γέλα το 456/455 π.Χ. σε δεύτερη επίσκεψή του και λέγεται ότι σκοτώθηκε όταν δέχτηκε στο κεφάλι του μία χελώνα, την οποία είχε ρίξει από ψηλά ένας αετός, προκειμένου να σπάσει το καβούκι της και μετά να τη φάει.

Σοφοκλής

Ο **Σοφοκλής** (496 π.Χ.- 406 π.Χ.) ήταν **αρχαίος Έλληνας τραγωδός** της κλασικής εποχής από την Αθήνα. Μαζί με τον Αισχύλο και τον Ευριπίδη, αποτελούν τους μόνους τραγικούς ποιητές των οποίων έχουν σωθεί ολοκληρωμένα έργα. Σύμφωνα με αρχαίες μαρτυρίες, φαίνεται ότι συνέγραψε περίπου 123 έργα από τα οποία παραδίδονται **ολοκληρωμένες μόνο επτά τραγωδίες**.

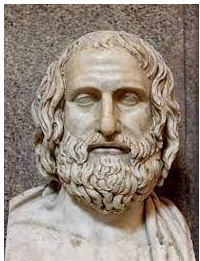
Ο Σοφοκλής γεννήθηκε και ανατράφηκε σε εύπορη και αρχοντική οικογένεια της Αθήνας. Η πρώτη του θεατρική εμφάνιση έγινε το 468 π.Χ. σε δραματικό αγώνα όπου ο Σοφοκλής αντιμετώπισε τον κατά 30 χρόνια μεγαλύτερό του τραγικό Αισχύλο, τον οποίο ο Σοφοκλής εκτιμούσε και σεβόταν, και πήρε την πρώτη του νίκη. Τιμώντας τις ποιητικές επιδόσεις του, αλλά και τη γενικά γοητευτική του προσωπικότητα, οι Αθηναίοι του ανάθεσαν σημαντικά πολιτικά, στρατιωτικά και ιερατικά αξιώματα. Αντίστοιχα, ο ίδιος δε θέλησε ποτέ να απομακρυνθεί από τον τόπο του όπου πέθανε τιμημένος σε βαθιά γεράματα.

Ως δραματουργός ο Σοφοκλής φρόντισε ιδιαίτερα τη σκηνογραφία και αύξησε τον αριθμό των χορευτών από δώδεκα σε δεκαπέντε και των υποκριτών από δύο σε τρεις. Το **μέσο ύφος του ισορροπεί ανάμεσα στο εξαιρετικά μεγαλόπρεπο του Αισχύλου και το εξαιρετικά απλό του Ευριπίδη**, και η γλώσσα του ρέει αβίαστα, προσαρμοσμένη στο ήθος των προσώπων. Τα χορικά είναι στα έργα του μικρότερα από του Αισχύλου, αλλά εκτενέστερα από τα χορικά του Ευριπίδη. Στο επίκεντρο των έργων του Σοφοκλή βρίσκεται το **άτομο**, το οποίο έρχεται σε αναπόφευκτη, τραγική και ένοχη σύγκρουση με την τάξη που εκπροσωπούν οι θεοί. Αν και ιδιαίτερα ευσεβής στη ζωή του ο Σοφοκλής, πράγμα που επηρεάζει τα έργα του, δίνει μεγαλύτερο βάρος στην ανθρώπινη στάση έναντι αυτής των θεών, παρότι το πεπρωμένο των ανθρώπων είναι αναπόδραστα προδιαγεγραμμένο από τις βουλές των θεών, οι οποίες δεν είναι όμως πα αυθαίρετες και τυχαίες, όπως σε παλαιότερους τραγικούς, αλλά σκόπιμες και μελετημένες.

Από τα 120 και παραπάνω δράματα που παραδίδεται πως έγραψε σώζονται **7 τραγωδίες** (Αΐας, Ήλέκτρα, Οιδίπους τύραννος, Αντιγόνη, Τραχίνιαι, Φιλοκτήτης, Οιδίπους επί Κολωνῶ), πλήθος αποσπάσματα, και λίγοι στίχοι από το σατυρικό δράμα Ίχνηταί.

Ευριπίδης

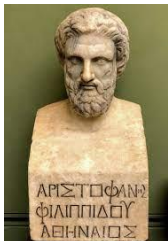
Ο **Ευριπίδης** (480 π.Χ. - 406 π.Χ.) ήταν **αρχαίος Έλληνας τραγικός ποιητής** και ένας από τους τρεις μεγάλους διδασκάλους του αττικού δράματος στο αρχαίο ελληνικό θέατρο. Λέγεται ότι γεννήθηκε στη Σαλαμίνα την ημέρα της ναυμαχίας, όταν ο Αισχύλος αγωνιζόταν ως πρόμαχος άνδρας, ο δε Σοφοκλής ως έφηβος που έσερνε το χορό των επί τω τροπαίω επινικίων. Το γένος του ποιητή δεν ήταν επιφανές, όπως των άλλων τραγικών. Ο Ευριπίδης το μεγαλύτερο διάστημα της ζωής του το πέρασε στην Αθήνα αλλά τα τελευταία χρόνια, τα έζησε στη Μακεδονία, προσκεκλημένος στην βασιλική αυλή της Πέλλας από τον ίδιο τον φιλόμουσο Βασιλιά Αρχέλαο που συνήθιζε να συγκεντρώνει μεγάλους καλλιτέχνες και να στηρίζει τη δραστηριότητά τους.

Το **έργο των σοφιστών και γενικότερα οι νέες ιδέες** και τα καινούρια προβλήματα, συνυπάρχουν στα έργα του Ευριπίδη, αντικατοπτρίζοντας την αμφισβήτηση και τις πνευματικές έριδες της εποχής του. Ο Ευριπίδης ήταν τύπος αντικοινωνικός (είχε ελάχιστους φίλους), εσωστρεφής, μελαγχολικός και δυσπρόσιτος, δεν ενδιαφέρθηκε για τα πολιτικά και κοινωνικά δρώμενα της εποχής του. Ήταν μελετηρός και διέθετε μια από τις πιο πλούσιες βιβλιοθήκες. Με την πολιτική δεν ασχολήθηκε, όπως οι άλλοι τραγικοί, αλλά τη δική του θέση, γνώμη και θεωρία τις παρουσίαζε μέσα από τα έργα του κρίνοντας την άκρατη οχλοκρατία αλλά και κατακρίνοντας με σφοδρότητα τους δημαγωγούς που με ιταμότητα παρέσερναν στον όλεθρο τα πλήθη, ενώ στην μεσαία τάξη των πολιτών αναγνώριζε τους σωτήρες της πόλης και φύλακες της τάξης.

Από τα τουλάχιστον 88 έργα που έγραψε σώθηκαν **17 τραγωδίες** (Άλκηστις, Μήδεια, Ηρακλείδα, Ίππολυτος, Ανδρομάχη, Εκάβη, Ίκέτιδες, Ηρακλής μαινόμενος, Τρωάδες, Ηλέκτρα, Ίφιγένεια ή εν Ταύροις, Έλένη, Ίων, Φοίνισσαι, Όρεστής, Ίφιγένεια ή εν Αϋλίδι, Βάκχαι), ένα σατυρικό δράμα, ο Κύκλωψ, και πολλά μικρά και μεγάλα αποσπάσματα. Μόνο τέσσερις φορές αξιώθηκε το πρώτο βραβείο όσο ζούσε, και μιαν ακόμα, μετά τον θάνατό του. Οι **χαρακτήρες του Ευριπίδη δεν έχουν ούτε το μεγαλείο των ηρώων του Αισχύλου ούτε την έμφυτη αρετή των ηρώων του Σοφοκλή**. Τα μυθολογικά πρόσωπα παρουσιάζονται ως κοινοί άνθρωποι, ρεαλιστικά, με τα πάθη και τις ψυχικές τους μεταστροφές, με τις αρετές και τα ελαττώματά τους.

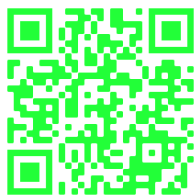
Αριστοφάνης

Ο **Αριστοφάνης** (445 π.Χ. - 386 π.Χ.) ήταν **Αθηναίος σατιρικός ποιητής** του 5ου αιώνα π.Χ.. Ο Αριστοφάνης είναι ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της περιόδου της αρχαίας αθηναϊκής κωμωδίας που χαρακτηρίζεται ως «αρχαία κωμωδία» και ο μοναδικός, του οποίου σώζονται ακέραια έργα, με εξαίρεση τον Μένανδρο του οποίου σώζεται ακέραιο μόλις ένα έργο. Φαίνεται πως γνώριζε πολύ καλά τις τραγωδίες του Αισχύλου, τον οποίο θαύμαζε για τη συντηρητικότητά του. Εκείνος όμως που επέδρασε πολύ στο ύφος, στην τεχνική και στη γλώσσα του, ήταν ο Ευριπίδης, παρόλο που αποτελούσε το μόνιμο στόχο των επιθέσεων και των διακωμωδησέων του.

Από τις 40 τουλάχιστον κωμωδίες που ξέρουμε πως έγραψε έχουν σωθεί οι **11 ακέραιες**. Ανάλογα με το θέμα τους, οι κωμωδίες μπορούν να χωριστούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν κωμωδίες με θέματα πολιτικά και κοινωνικά: (α) οι Άχαρνείς, (β) οι Ίππεις, (γ) οι Σφήκες (δ) η Λυσιστράτη, και (ε) η Ειρήνη, όπου ένας αγρότης λευτερώνει τη θεά Ειρήνη από τη σπηλιά όπου την είχε φυλακίσει ο Πόλεμος. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν κωμωδίες με θέματα από την πνευματική ζωή: (α) Νεφέλαι, όπου ο Σωκράτης εμφανίζεται ως γνήσιος σοφιστής να διδάσκει πώς να εξαπατούν τους δανειστές τους όσοι χρωστούν, (β) Θεσμοφοριάζουσαι και (γ) Βάτραχοι. Από τις παραπάνω κατηγορίες εξαιρούμε ένα έργο σαν παραμύθι, τους Όρνιθες («Πουλιά»), όπου σατιρίζεται η αθηναϊκή ζωή στο σύνολό της.

Το έργο «**Όρνιθες**» παρουσιάστηκε το 414 επίσης στα Μεγάλα Διονύσια και θεωρείται, λόγω της σκηνικής πληρότητας, το πλέον πετυχημένο έργο του Αριστοφάνη. Πραγματεύεται, όπως στους «Ίππεις» τις πρακτικές των πολιτικών και στρατιωτικών, όμως χωρίς αναφορές σε επίκαιρα γεγονότα της Αθήνας, αλλά ως σημείο εκκινήσεως για να περιγράψει μια ιδανική κοινωνία και ταυτόχρονα για να αποδείξει τη βεβαιότητα για την αποτυχία της. Τα έργα του Αριστοφάνη ξεχειλίζουν από κωμικές εμπνεύσεις που ξεκινούν από το χοντρό χωρατό και φτάνουν ως τον πιο λεπτό ειρωνικό υπαινιγμό. Στα διαλογικά μέρη ο Αριστοφάνης χρησιμοποιούσε την καθημερινή γλώσσα της αθηναϊκής αγοράς.

Βιτσέντζος Κορνάρος

Ο **Βιτσέντζος Κορνάρος** (Σητεία, 1553 – Ηράκλειο, 1613) ήταν κρητικός ποιητής. Θεωρείται ένας από τους **κυριότερους εκπροσώπους της κρητικής λογοτεχνίας**, συγγραφέας του αφηγηματικού ποιήματος «**Ερωτόκριτος**» και πιθανώς του θρησκευτικού δράματος «*Η Θυσία του Αβραάμ*».

Ήταν γόνος εξελληνισμένης και αρχοντικής βενετσιάνικης οικογένειας, πιθανότατα με μεγάλη περιουσία. Ο ποιητής Βιτσέντζος Κορνάρος αυτοπαρουσιάζεται στο τέλος του έργου του Ερωτόκριτος, σε έξι προσηκτικά διατυπωμένους στίχους:

Βιτσέντζος είν' ο ποιητής και στη γενιά **Κορνάρος**,

που να βρεθή ακριμάτιστος, σα θα τον πάρη ο Χάρος.

Στη Στείαν εγεννήθηκε, στη Στείαν ενεθράφη,

εκεί 'καμε κ' εκόπιασεν ετούτα που σας γράφει.

Στο Κάστρον επαντρεύτηκε σαν αρμηνεύγει η φύση,

το τέλος του έχει να γενή όπου ο Θεός ορίση.

Ο **Ερωτόκριτος** είναι έμμετρο μυθιστόρημα και αποτελείται από 10.012 ιαμβικούς δεκαπεντασύλλαβους ομοιοκατάληκτους στίχους αποδιδόμενους στην Κρητική διάλεκτο. Κεντρικό θέμα του είναι ο έρωτας ανάμεσα σε δύο νέους, τον *Ερωτόκριτο*, που στο έργο αναφέρεται μόνο ως *Ρωτόκριτος* ή *Ρώκριτος*, και την *Αρετούσα*, και γύρω από αυτό περιστρέφονται και άλλα θέματα όπως η τιμή, η φιλία, η γενναιοότητα και το κουράγιο. Μαζί με το έργο *Ερωφίλη* του Γεωργίου Χορτάτση είναι τα σημαντικότερα έργα της κρητικής λογοτεχνίας την περίοδο της Βενετοκρατίας. Πρώτη έκδοση του Ερωτόκριτου έχουμε στη Βενετία το 1713. Αλλά από τότε το έργο γνώρισε αλλεπάλληλες επανεκδόσεις και έγινε γρήγορα βιβλίο λαϊκό. Ως τις αρχές του αιώνα μας ο γυρολόγος που γύριζε στα χωριά, μαζί με τις άλλες του πραμάτειες πουλούσε και τη φυλλάδα του Ρωτόκριτου. Φυσικά το ποίημα περισσότερο διαδόθηκε στην Κρήτη, όπου ο λαός αποστήθιζε κομμάτια ολόκληρα, και τα βράδια μαζεύονταν οι συντροφιάς και απαγγέλλαν στίχους του — μάλλον τους τραγουδούσαν. Ο Ερωτόκριτος πέρασε στην λαϊκή παράδοση και παραμένει ένα εξαιρετικά δημοφιλές κλασικό έργο, χάρη επίσης και στην μελοποίησή του από τον Χριστόδουλο Χάλαρη και την ερμηνεία του από τον **Νίκο Ξυλούρη**.

Διονύσιος Σολωμός

Ο **Διονύσιος Σολωμός** (Ζάκυνθος, 1798 – Κέρκυρα, 1857) ήταν Έλληνας **ποιητής**, πιο πολύ γνωστός για τη συγγραφή του ποιήματος «**Ύμνος εις την Ελευθερίαν**», οι πρώτες δύο στροφές του οποίου (σε μουσική του Νικόλαου Μάντζαρου) έγιναν ο **εθνικός ύμνος της Ελλάδας** και ύστερα της Κύπρου. Κεντρικό πρόσωπο της **Επτανησιακής σχολής**, ο Διονύσιος Σολωμός θεωρήθηκε και θεωρείται ο **εθνικός ποιητής** των Ελλήνων, όχι μόνο γιατί έγραψε τον Εθνικό Ύμνο, αλλά και διότι αξιοποίησε την προγενέστερη ποιητική παράδοση (κρητική λογοτεχνία, Δημοτικό τραγούδι) και ήταν ο πρώτος που καλλιέργησε συστηματικά τη δημοτική γλώσσα και άνοιξε το δρόμο για τη χρησιμοποίησή της στη λογοτεχνία, *αλλάζοντας* ακόμη περισσότερο τη στάθμη της.

Ο εθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός γεννήθηκε στη Ζάκυνθο, ως εξώγαμο τέκνο του κόντε Νικόλαου Σολωμού και της υπηρέτριάς του Αγγελικής Νίκλη. Σε πολύ μικρή ηλικία έμεινε ορφανός και το 1808 έφυγε για σπουδές στην Ιταλία. Επτά χρόνια αργότερα πήρε το απολυτήριο από το Λύκειο της Κρεμόνας και γράφτηκε στο πανεπιστήμιο της Πάβιας, απ' όπου πήρε το πτυχίο της Νομικής. Παράλληλα με τις σπουδές στη νομική, για την οποία ουδέποτε ενδιαφέρθηκε, άρχισε να γράφει στίχους στην ιταλική γλώσσα, ενώ ήρθε σε επαφή με διαπρεπείς φιλοσόφους, φιλόλογους και αξιόλογους εκπροσώπους της λογοτεχνικής κίνησης της εποχής.

Το 1818 επέστρεψε στη Ζάκυνθο, όπου παρέμεινε για δέκα χρόνια. Εκεί άρχισε να γράφει τα πρώτα του αξιόλογα στιχουργήματα στα ελληνικά. Το πρώτο εκτενές ελληνικό ποίημά του και πλέον γνωστό είναι ο Ύμνος εις την Ελευθερίαν, απόσπασμα του οποίου καθιερώθηκε ως Εθνικός μας Ύμνος. Λίγο αργότερα, συνέθεσε το λυρικό ποίημα **Εις τον θάνατο του Λορδ Μπάυρον** και ακολούθησαν Η καταστροφή των Ψαρών, Η Φαρμακωμένη, Ο Λάμπρος, Εις Μοναχίν, Ο Κρητικός, Οι ελεύθεροι πολιορκημένοι, Ο Πορφύρας. Το βασικό χαρακτηριστικό της ποιητικής παραγωγής του είναι η αποσπασματική μορφή: κανένα από τα ποιήματα που έγραψε μετά τον Ύμνο εις την Ελευθερίαν δεν είναι ολοκληρωμένο και με ελάχιστες εξαιρέσεις, τίποτε δεν δημοσιεύτηκε από τον ίδιο. Στις 3 Φεβρουαρίου του 1849 παρασημοφορήθηκε με το Χρυσό Σταυρό του Σωτήρος, διότι «με την ποίηση του διέγειρε τα αισθήματα του λαού στον αγώνα για εθνική ανεξαρτησία».

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

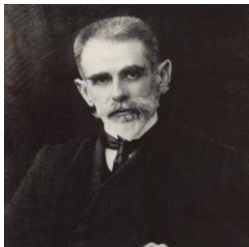
Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης (Σκιάθος, 1851 – Σκιάθος, 1911) ήταν **διηγηματογράφος, ποιητής, δημοσιογράφος και μεταφραστής**: από τις **σημαντικότερες φυσιογνωμίες της νεοελληνικής λογοτεχνίας**. Φύση ασκητική ο Παπαδιαμάντης, στα είκοσί του πήγε στο Άγιο Όρος για να προσκυνήσει, όπως έλεγε ο ίδιος. Πάντως, δεν έμεινε πολύ εκεί. Γύρισε στην Αθήνα και όλη του η ζωή κύλησε λιτά και ασκητικά ανάμεσα στη βιοπάλη, τη συγγραφή και την εκκλησία.

Ο Παπαδιαμάντης πολύ νέος άρχισε να συνεργάζεται με εφημερίδες και περιοδικά. Δημοσίευε ιδίως μεταφράσεις λογοτεχνικών έργων από τα αγγλικά και γαλλικά, γλώσσες που τις **έμαθε μόνος του**. Παράλληλα, άρχισε και το καθαυτό λογοτεχνικό του έργο. Τα πρώτα χρόνια καταγίνεται με ιστορικά μυθιστορήματα: «Μετανάστis (1880), «**Οι Έμποροι των Εθνών**» (1883), «Η Γυφτοπούλα» (1884). Γρήγορα, όμως, βρήκε τον αληθινό του δρόμο και στράφηκε προς το **διήγημα**. Από το 1885 καταγίνεται αποκλειστικά μ' αυτό το είδος. Γράφει μικρά και μεγάλα διηγήματα (νουβέλες). Το πλούσιο διηγηματικό του έργο, με θέματα και τύπους από τις λαϊκές συνοικίες της Αθήνας ή την απλοϊκή ζωή της κοινωνίας της Σκιάθου, τον παρουσιάζει συγγραφέα του είδους, που λέγεται **ηθογραφία**. Ο Παπαδιαμάντης δεν αντιγράφει ήθη και έθιμα. Βλέπει τη λαϊκή ψυχή, ζει τις εκδηλώσεις και αποτυπώνει όλα αυτά στο έργο του, ένα έργο τελείως προσωπικό και ιδιότυπο ως προς την εκλογή των θεμάτων, την έμπνευση και τη γλώσσα. Ενδεικτικά αναφέρονται: «Ολόγυρα, στη λίμνη» (1892), «Το Αστεράκι» (1909), «Το μοιρολόγι της φώκιας» (1908), «Μαυρομαντηλού» (1891), τη «Σταχομαζώχτρα» (1889), το «Σπιτάκι στο λιβάδι» (1896), την «Υπηρέτρα» (1888) ή το μικρό αριστούργημα «Στο Χριστό στο κάστρο» (1892).

Στο προσωπικό ύφος του Παπαδιαμάντη ανήκουν ακόμα **η έντονη λατρεία της φύσης, η θρησκευτική ευλάβεια και η βυζαντινή μελωδία**, που είναι διάχυτη στο έργο του. Ιδιόμορφη είναι και η γλώσσα του Παπαδιαμάντη, επηρεασμένη από τα εκκλησιαστικά βιβλία. Αυτό, όμως, δεν εμποδίζει ούτε τη σαφήνεια και κατανόηση, ούτε το να έχουν οι φυσικές του περιγραφές, ποίηση αληθινή. Γενικά, ο Παπαδιαμάντης χάρισε σελίδες αριστοτεχνικές στη νεοελληνική λογοτεχνία και θεωρείται ως ένας από τους κορυφαίους διηγηματογράφους μας.

Κωστής Παλαμάς

Ο **Κωστής Παλαμάς** (Πάτρα, 1859 - Αθήνα, 1943) θεωρείται ένας από τους **σημαντικότερους Έλληνες ποιητές**, με σημαντική συνεισφορά στην εξέλιξη και ανανέωση της νεοελληνικής ποίησης. Αποτέλεσε κεντρική μορφή της λογοτεχνικής γενιάς του 1880, πρωτοπόρος, της αποκαλούμενης Νέας Αθηναϊκής σχολής. Γιος μικροαστικής οικογένειας, γεννήθηκε στην Πάτρα αλλά έμεινε ορφανός σε μικρή ηλικία και τον μεγάλωσαν συγγενείς του στο Μεσολόγγι.

Μετά την αποφοίτησή του από το γυμνάσιο εγκαταστάθηκε στην Αθήνα το 1875, όπου γράφτηκε στην Νομική Σχολή. Σύντομα όμως εγκατέλειψε τις σπουδές του αποφασισμένος να ασχοληθεί με τη λογοτεχνία. Η δεκαετία 1890-1900 τον καθιερώνει. Στα 1895 αυτός παίρνει την εντολή για να γράψει τον **Ύμνο των Ολυμπιακών Αγώνων**, αναγνώριση επίσημη. Ο Παλαμάς ήταν ένας από τους πολυγραφότερους Έλληνες λογοτέχνες και πνευματικούς ανθρώπους. Δημοσίευσε συνολικά σαράντα ποιητικές συλλογές, καθώς και θεατρικά έργα, κριτικά και ιστορικά δοκίμια, συγκριτικές μελέτες και βιβλιοκριτικές. Η κορυφαία έκφραση της "λυρικής σκέψης" του Παλαμά είναι **Ο Δωδεκάλογος του Γύφτου** (1907). Το ποιητικό του έργο είναι μεγάλο σε έκταση και σε σημασία και είχε τεράστια απήχηση στην εποχή του, αν και το ενδιαφέρον για το έργο του μειώθηκε στη μεταπολεμική Ελλάδα, όταν επεκράτησαν διαφορετικά αισθητικά ρεύματα, ενώ υποχώρησε και το ενδιαφέρον για την ποίηση γενικότερα. Αναφέρουμε ενδεικτικά: Η ασάλευτη ζωή, Ο Δωδεκάλογος του Γύφτου, Η Φλογέρα του Βασιλιά, Οι νύχτες του Φήμιου. Αλλά και το κριτικό έργο του είναι ογκώδες, βιβλιοκρισίες, κριτικά και ιστορικά δοκίμια, πρόλογοι σε δικά του ή ξένα έργα, ομιλίες και διαλέξεις.

Η εποχή της εμφάνισης του Κωστή Παλαμά, αλλά και των άλλων ποιητών της Νέας Αθηναϊκής Σχολής συνέπεσε με την έξαρση του προβληματισμού για το **γλωσσικό ζήτημα**. Ο Παλαμάς, υποστηρικτής της **δημοτικής**, υποδέχθηκε με ευνοϊκή κριτική το *Ταξίδι μου* του Ψυχάρη. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι ενώ στο λογοτεχνικό έργο χρησιμοποιούσε τη δημοτική, ως Γραμματέας του Πανεπιστημίου ήταν υποχρεωμένος να συντάσσει τα επίσημα έγγραφα σε αυστηρή καθαρεύουσα. Πέθανε στην Αθήνα, κατά τη διάρκεια της πείνας του δεύτερου χειμώνα της Κατοχής, το 1943. Η κηδεία του έμεινε ιστορική, καθώς μπροστά σε έκπληκτους Γερμανούς κατακτητές, χιλιάδες κόσμου τον συνόδευσαν στην τελευταία του κατοικία, στο Α΄ νεκροταφείο Αθηνών, ψάλλοντας τον εθνικό ύμνο.

Κωνσταντίνος Καβάφης

Ο **Κωνσταντίνος Καβάφης** (Αλεξάνδρεια, 1863 – Αλεξάνδρεια, 1933) υπήρξε **ποιητής της ελληνικής διασποράς, με παγκόσμια ακτινοβολία**. Τα πρώτα παιδικά του χρόνια τα πέρασε στη γενέτειρά του σ' ένα πλούσιο περιβάλλον με Γάλλο παιδαγωγό και Αγγλίδα τροφό. Μετά το θάνατο του πατέρα του και τη σταδιακή διάλυση της οικογενειακής επιχείρησης, η οικογένεια εγκαταστάθηκε στην Αγγλία και κατόπιν στην Κωνσταντινούπολη. Την περίοδο της παραμονής του στην Πόλη εκδηλώνονται οι πρώτες συστηματικές προσπάθειές του στην ποίηση.

Τον Οκτώβριο του 1885 επιστρέφει στην Αλεξάνδρεια και μία από τις πρώτες αποφάσεις του είναι να αποκτήσει την ελληνική υπηκοότητα. Το 1889 προσλαμβάνεται αρχικά ως άμισθος γραμματέας στην Υπηρεσία Αρδεύσεων και από το 1892 ως έμμισθος υπάλληλος, θέση στην οποία θα παραμείνει έως το 1922. Από το 1893 έως το τέλος του αιώνα γράφει μερικά από τα σημαντικότερα ποιήματά του, όπως τα: Κεριά (1893), Τείχη (1896), Περιμένοντας τους Βαρβάρους (1899). Το 1902 ταξιδεύει για πρώτη φορά στην Ελλάδα και συγκεκριμένα την Αθήνα. Σε μια επιστολή του αναφέρει ότι στην Αθήνα αισθανόταν, όπως ένας πιστός που πηγαίνει προσκυνητής στη Μέκκα. Τον Δεκέμβριο του 1907 εγκαθίσταται στο σπίτι της οδού Λέψιους 10, όπου και θα περάσει το υπόλοιπο της ζωής του, δημιουργώντας το σημαντικότερο τμήμα του έργου του. Το 1911 θα γράψει το περίφημο ποίημά του **Ιθάκη**.

Σήμερα η ποίησή του όχι μόνο έχει επικρατήσει στην Ελλάδα, αλλά και κατέλαβε μία εξέχουσα θέση στην όλη ευρωπαϊκή ποίηση, ύστερα από τις μεταφράσεις των ποιημάτων του αρχικά στα Γαλλικά, Αγγλικά, Γερμανικά και κατόπιν σε πολλές άλλες γλώσσες. Διαχωρίζοντας το ποιητικό του έργο σε **φιλοσοφικό, ιστορικό και ερωτικό**, στα ποιήματά του αποτυπώνονται το ερωτικό στοιχείο, η φιλοσοφική του σκέψη και η ιστορική του γνώση. Όσον αφορά στα ιστορικά του ποιήματα ιδιαίτερα, οφείλουμε να λάβουμε υπόψη μας ότι τα συνέθεσε βιώνοντας την ατμόσφαιρα μιας πόλης που έγινε κατά το ελληνιστικό της παρελθόν χωνευτήρι λαών και σταυροδρόμι πολιτισμών. Οι ήρωές του είναι γνωστά ιστορικά πρόσωπα ή γεννήματα της φαντασίας του και ο ποιητής αφηγείται στους χαρακτήρες που πλάθει ανθρώπινες συμπεριφορές σημαδεμένες από πρόσκαιρο της επιτυχίας και τη μοίρα που εξουδετερώνει την ανθρώπινη θέληση.

Ανδρέας Καρκαβίτσας

Ο **Ανδρέας Καρκαβίτσας** (Λεχαινά, 1866 – Μαρούσι, 1922) ήταν Έλληνας πεζογράφος, κύριος εκπρόσωπος του **ηθογραφικού διηγήματος** με τους Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη και Γεώργιο Βιζυηνό και ο κατ'εξοχήν εκπρόσωπος του νατουραλισμού στη νεοελληνική λογοτεχνία. Πιο γνωστά έργα του είναι η συλλογή διηγημάτων «**Λόγια της Πλώρης**» και η νουβέλα «Ο Ζητιάνος». Η πλοκή του έργου του 'Λυγερή' (1896) εκτυλίσσεται στα **Λεχαινά** και αποτελεί μια ζωντανή εικόνα της ζωής στη μικρή και χωρίς εξέλιξη κοινωνία της εποχής. Τα ήθη, τα έθιμα, οι συνήθειες και οι παραδόσεις της ελληνικής επαρχίας. Η πεζογραφία του Καρκαβίτσα κινήθηκε αρχικά στο πλαίσιο της ειδυλλιακής ηθογραφίας, με αρκετά λαογραφικά στοιχεία και πέρασε σταδιακά προς τον ρεαλισμό, με στοιχεία κοινωνικού προβληματισμού. Στο λογοτεχνικό έργο του κυριαρχεί η δημοτική γλώσσα στη μετριοπαθή της έκφραση.

Έλαβε τη βασική εκπαίδευση στην ιδιαίτερη πατρίδα του, έπειτα στο γυμνάσιο της Πάτρας και σπούδασε Ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εκεί σχετίστηκε με τον Κωστή Παλαμά, τον Κωνσταντίνο Χατζόπουλο και τον Γρηγόριο Ξερόπουλο. Μεγάλη του αγάπη όμως ήταν τα ταξίδια και γι' αυτό εργάστηκε ως γιατρός σε εμπορικό πλοίο και από το 1896 κατατάχθηκε στο στρατό ως μόνιμος ανθυπίατρος. Έτσι εξασφάλισε τη δυνατότητα να ταξιδεύει σε όλη την Ελλάδα και γνώρισε από κοντά τη ζωή των ανθρώπων που περιγράφει στο έργο του. Κατέγραφε συστηματικά τις εντυπώσεις του από τα ταξίδια και πολλές απ' αυτές εκδόθηκαν όσο ζούσε.

Ήταν οπαδός της Μεγάλης Ιδέας και συμμετείχε στην "Εθνική Εταιρεία". Το 1909 συμμετείχε στο "κίνημα στο Γουδί" ως μέλος του "Στρατιωτικού Συνδέσμου" και το 1910 έγινε μέλος του "Εκπαιδευτικού Ομίλου". Πήρε μέρος στους Βαλκανικούς Πολέμους ως στρατιωτικός γιατρός και το 1916 αντιτάχθηκε στο κίνημα της "Εθνικής Αμύνης". Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό και την εκτόπισή του στη Μυτιλήνη και αργότερα και την αποστράτευσή του. Το 1920 επανήλθε στο στρατό αλλά δύο χρόνια μετά με αίτησή του αποστρατεύτηκε για λόγους υγείας. Το σπίτι του Καρκαβίτσα στα Λεχαινά, κοντά στην αγορά, υπάρχει μέχρι σήμερα και είναι αξιοθέατο της πόλης. Προτομή του Καρκαβίτσα υπάρχει στην κεντρική πλατεία της πόλης.

Νίκος Καζαντζάκης

Ο **Νίκος Καζαντζάκης** (Ηράκλειο, 1883 – Φράμπουργκ, 1957) ήταν **μυθιστοριογράφος, ποιητής, θεατρικός συγγραφέας, δημοσιογράφος, φιλόσοφος και πολιτικός**. Ένα από τα μεγάλα κεφάλαια της νεοελληνικής λογοτεχνίας, με τεράστιο σε όγκο, αλλά και σε εύρος έργο. Κέρδισε παγκόσμια φήμη μεταθανάτια από τη μεταφορά στη μεγάλη οθόνη του μυθιστορηματός του «**Ο βίος και η πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά**» από τον Μιχάλη Κακογιάννη το 1964. Ο Νίκος Καζαντζάκης είναι **ο πιο μεταφρασμένος σύγχρονος Έλληνας συγγραφέας**. Προτάθηκε ως υποψήφιος για το **Νόμπελ Λογοτεχνίας εννέα φορές**. Η υποψηφιότητά του, όμως, πολεμήθηκε από συντηρητικούς και αντιδραστικούς πολιτικούς και καλλιτεχνικούς κύκλους.

Σπούδασε Νομική στην Αθήνα και μεταπτυχιακά στο Παρίσι όπου επηρεάστηκε βαθύτατα από τις φιλοσοφικές αρχές του υπαρξιστή φιλόσοφου **Μπερζόν** και του **Νίτσε**. Την εποχή αυτή αρχίζει η συστηματική του ενασχόληση με τα γράμματα. Ο ίδιος θεωρούσε τον εαυτό του πρωτίστως ποιητή, έχοντας γράψει την **Οδύσεια**, ένα μεγαλόπνοο έργο με 24 ραψωδίες και 33.333 στίχους. Διακρίθηκε στη δραματουργία, στη συγγραφή ταξιδιωτικών εντυπώσεων, στα φιλοσοφικά δοκίμια, ωστόσο, ευρύτερα γνωστός έγινε από τα μυθιστορημάτα του: *Ο Χριστός ξανασταυρώνεται* (1948), *Ο καπετάν Μιχάλης* (1950), *Αναφορά στο Γκρέκο* (1961), κ.ά. Το έργο του έχει μεταφραστεί και εκδοθεί σε περισσότερες από 50 χώρες και έχει διασκευαστεί για το θέατρο, τον κινηματογράφο, το ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Κατά την περίοδο της κατοχής, ο Καζαντζάκης συνεργάστηκε με τον Ιωάννη Κακριδή για τη μετάφραση της ομηρικής «*Ιλιάδας*».

Από τα νεανικά του χρόνια ο νους του Καζαντζάκη είναι ανήσυχος, η ψυχή του βασανίζεται από αγωνίες και από προβλήματα θεμελιακά, μια αγωνία **μεταφυσική και υπαρξιακή**. Ιδιαίτερα η μορφή του Χριστού τον παρακολουθεί σαν έμμονη ιδέα από τα νεανικά του χρόνια ως το τέλος της ζωής του. Για το μυθιστόρημά του *Ο τελευταίος πειρασμός* (το οποίο συμπεριλήφθηκε στον Κατάλογο των Απαγορευμένων Βιβλίων της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας), η Εκκλησία της Ελλάδος δεν προχώρησε τελικά στον αφορισμό του, καθώς ήταν αντίθετος σε κάτι τέτοιο ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας. Μετά το θάνατό του, οι συμπατριώτες του τον τίμησαν ιδιαίτερω και τον έθαψαν σ' ένα προμαχώνα των βενετσιάνικων τειχών του Ηρακλείου. Στον τάφο του, χαραχθηκε η επιγραφή: «**Δεν ελπίζω τίποτα. Δεν φοβούμαι τίποτα. Είμαι ελεύθερος**».

Άγγελος Σικελιανός

Ο Άγγελος Σικελιανός (Λευκάδα, 1884 -) υπήρξε **κορυφαίος Έλληνας ποιητής**. Το έργο του διακρίνεται από **έντονο λυρισμό και ιδιαίτερο γλωσσικό πλούτο**. Το 1900 ήλθε στην Αθήνα για να σπουδάσει νομικά, αλλά τα εγκατέλειψε πολύ νωρίς για να αφιερωθεί ολόψυχα στην ποιητική δημιουργία, ύστερα από ένα μικρό πέρασμα στο θεατρικό σανίδι ως ηθοποιός.

Το 1907 ταξιδεύει στην Αίγυπτο, όπου εργαζόταν ο μεγαλύτερος του αδελφός και σε μία εκδρομή του στη Λιβυκή Έρημο θα γράψει την ποιητική σύνθεση **«Αλαφροΐσκιωτος»**, η κυκλοφορία του οποίου το 1909 θα αποτελέσει εκδοτικό γεγονός. Το πρώτο του αυτό έργο είναι ένας αληθινός ύμνος προς την ελληνική φύση, γραμμένος με θαυμαστή δύναμη και με αδρούς πρωτότυπους στίχους. Έχοντας στη διάθεσή του άφθονα οικονομικά μέσα, βρήκε την ευκαιρία να μελετά διαρκώς, να γράφει απερίσπαστα και να ταξιδεύει. Μαζί με την αμερικανίδα σύζυγό του, Εύα Πάλμερ, ο Σικελιανός συνέλαβε το σχέδιο ν' αναστήσει τη Δελφική Αμφικτυονία. Οργάνωσαν το 1927 και το 1930 με δικά τους έξοδα τις **«Δελφικές Εορτές»**, με παραστάσεις αρχαίων τραγωδιών, με αγώνες και λαϊκές εκθέσεις, που τράβηξαν την προσοχή του κόσμου. Η ποιητική έμπνευση του Σικελιανού αυτή την εποχή και αρκετά χρόνια αργότερα αντλεί τα θέματά της από τον αρχαίο ελληνικό κόσμο, από τη μυθολογία και το μυστικισμό, από τη θρησκεία και την ιστορία.

Ιδιαίτερη αξία έχει η ποιητική δημιουργία του Σικελιανού, από την εποχή που στον ορίζοντα άρχισαν να φαίνονται τα πρώτα σημάδια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Την περίοδο της Κατοχής έγραψε και κυκλοφόρησε κρυφά τα **«Ακριτικά»** (1941-1942), που ήταν μία κραυγή πόνου του σκλαβωμένου Ελληνισμού. Στις 28 Φεβρουαρίου 1943 απήγγειλε στην κηδεία του Κωστή Παλαμά το περίφημο ποίημά του, που αρχίζει με τους στίχους **«Ηγήστε οι σάλπιγγες»**, που είχε γράψει λίγες ώρες νωρίτερα. Το 1946 θα προταθεί για το **Νόμπελ Λογοτεχνίας**, όπως και ο Καζαντζάκης, με πρωτοβουλία σημαντικών προσωπικοτήτων των γραμμάτων (Πολ Ελιάρ, Αντρέ Ζιντ, Χένρι Μίλερ, Ευγένιος Ο' Νηλ κ.ά.), η υποψηφιότητά τους, όμως, θα τορπιλιστεί από την τότε ελληνική κυβέρνηση. Το ποιητικό του έργο εκδόθηκε συγκεντρωμένο υπό τον τίτλο **«Λυρικός Βίος»**.

Κώστας Καρυωτάκης

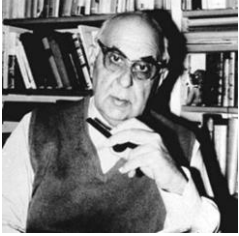
Ο **Κώστας Καρυωτάκης** (Τρίπολη, 1896 – Πρέβεζα, 1928) ήταν **ποιητής και πεζογράφος**, ίσως η σημαντικότερη λογοτεχνική φωνή, που ανέδειξε η γενιά του '20 και από τους πρώτους, που εισήγαγαν στοιχεία του μοντερνισμού στην ελληνική ποίηση. Επηρέασε πολλούς από τους κατοπινούς ποιητές (Σεφέρης, Ρίτσος, Βρεττάκος). Η ποίησή του δεν έχει ίχνος φιλολογίας, αισθηματισμού και φιλαρέσκειας, που υπάρχει σε αφθονία στους παλιότερους ποιητές. Ο Καρυωτάκης γράφει ποιήματα για το άδοξο, το ασήμαντο, ακόμα και το γελοίο, ως διαμαρτυρία, που φθάνει στο σαρκασμό.

Λόγω της εργασίας τού πατέρα του, η οικογένειά του αναγκαζόταν να αλλάζει συχνά τόπο διαμονής. Έζησαν στη Λευκάδα, την Πάτρα, τη Λάρισα, την Καλαμάτα, το Αργοστόλι, την Αθήνα (1909-1911) και τα Χανιά, όπου έμειναν ως το 1913. Αποφοίτησε από τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στην αρχή επιχείρησε να ασκήσει το επάγγελμα του δικηγόρου, ωστόσο η έλλειψη πελατείας τον ώθησε στην αναζήτηση θέσης δημοσίου υπαλλήλου. Διορίστηκε στη Νομαρχία Θεσσαλονίκης και τοποθετήθηκε σε διάφορες δημόσιες υπηρεσίες. Απεχθανόταν τη δουλειά του και δεν ανεχόταν την κρατική γραφειοκρατία, γι' αυτό και οι πολλές μεταθέσεις του. Η πρώτη ποιητική συλλογή του «**Ο Πόνος των Ανθρώπων και των Πραγμάτων**», δημοσιεύτηκε το Φεβρουάριο του 1919 και δεν έλαβε ιδιαίτερα θετικές κριτικές. Τον ίδιο χρόνο εξέδωσε το **σατιρικό περιοδικό «Η Γάμπα»**, η κυκλοφορία του οποίου όμως απαγορεύτηκε έπειτα από έξι τεύχη κυκλοφορίας. Η δεύτερη συλλογή του, υπό τον τίτλο «**Νηπενθή**», εκδόθηκε το 1921. Την ίδια περίοδο συνδέθηκε με την ποιήτρια **Μαρία Πολυδούρη**, συνάδελφό του στη Νομαρχία Αττικής. Το Δεκέμβριο του 1927 εκδόθηκε η τελευταία ποιητική συλλογή του, με τίτλο «**Ελεγεία και Σάτιρες**».

Το Φεβρουαρίου του 1928 αποσπάστηκε στην Πάτρα και λίγο αργότερα στην Πρέβεζα όπου και έδωσε τέλος στη ζωή του. Η αλληλογραφία του με συγγενείς του την περίοδο αυτή αναδεικνύει την απόγνωση του Καρυωτάκη για την επαρχιακή ζωή και τη μικρότητα της τοπικής κοινωνίας. Εκτός από το ποιητικό του έργο έγραψε επίσης πεζά, ενώ μας άφησε και μεταφράσεις ξένων λογοτεχνών. Ποιήματά του έχουν μελοποιηθεί σπουδαίοι συνθέτες, ενώ η ζωή και το έργο του υπήρξε αντικείμενο της ομώνυμης τηλεοπτικής σειράς το 2009 με τους βασικούς ρόλους να ενσαρκώνουν ο Δημοσθένης Παπαδόπουλος και η Μαρία Κίτσου.

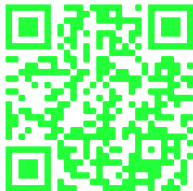
Γιώργος Σεφέρης

Ο Γιώργος Σεφέρης (Σμύρνη, 1900 – Αθήνα, 1971) υπήρξε Έλληνας **ποιητής, δοκιμογράφος, μεταφραστής και διπλωμάτης** της Γενιάς του '30. Από τους σημαντικότερους Έλληνες ποιητές, τιμήθηκε με **βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1963** «για το υπέροχο λυρικό ύφος του, που είναι εμπνευσμένο από ένα βαθύ αίσθημα για το ελληνικό πολιτιστικό ιδεώδες».

Τα χρόνια παραμονής του στο Παρίσι ήταν καθοριστικά για τη διαμόρφωση της ποιητικής του φυσιογνωμίας. Ήταν η εποχή που το κίνημα του **μοντερνισμού** βρισκόταν στην ακμή του. Μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα διορίστηκε υπάλληλος του Υπουργείου Εξωτερικών, αρχίζοντας έτσι μια λαμπρή καριέρα στο διπλωματικό σώμα. Στα ελληνικά γράμματα ο Γιώργος Σεφέρης εμφανίστηκε το 1931, με την ποιητική συλλογή **Στροφή**. Με την πάροδο του χρόνου, η Στροφή απέκτησε τεράστιο συμβολικό βάρος, επειδή θεωρήθηκε από την κριτική ότι έστρεψε την ελληνική ποίηση από την παραδοσιακή στη μοντέρνα γραφή. Η καθιέρωση του Σεφέρη ως μείζονος ποιητή έγινε το 1935, με την ποιητική συλλογή **Μυθιστόρημα**. Ακολούθησαν οι συλλογές Στέρνα, Ημερολόγιο Καταστρώματος Α', Τετράδιο Γυμνασμάτων κ.ά. Εκτός από το πλούσιο ποιητικό έργο του, ο Σεφέρης διακρίθηκε και στον δοκιμιακό λόγο, με μία σειρά ρηξικέλευθων κριτικών δοκιμίων, στα οποία τόνισε τη σημασία της ελληνικής παράδοσης. Το μεταφραστικό του έργο είναι μικρό σε ποσότητα, αλλά σημαντικό.

Για τον Γιώργο Σεφέρη σταθερή φροντίδα υπήρξε η **σπουδή της γλώσσας**. Οι Δοκιμές του είναι γεμάτες από αναφορές σε θέματα γλώσσας, ενώ οι μεταφράσεις του διακρίνονται για το σεβασμό στην αξία της γλώσσας και την αγάπη του σε αυτήν. Στην ομιλία της απονομής του βραβείου Νόμπελ συνόψισε τις πεποιθήσεις του για την άμεση και αδιάσπαστη συνέχεια της ελληνικής γλώσσας από την αρχαιότητα ως τη σημερινή εποχή: «...Ανήκω σε μια χώρα μικρή...Είναι μικρός ο τόπος μας, αλλά η παράδοσή του είναι τεράστια και το πράγμα που τη χαρακτηρίζει είναι ότι μας παραδόθηκε χωρίς διακοπή. Η ελληνική γλώσσα δεν έπαψε ποτέ της να μιλιέται...». Το 1969 κυκλοφόρησε εντός και εκτός Ελλάδος η **διακήρυξή του κατά της δικτατορίας**. Η κηδεία του στην Αθήνα μετατράπηκε στην πρώτη μαζική εκδήλωση κατά της δικτατορίας. Αρκετοί συνθέτες έχουν μελοποιήσει ποιήματά του, όπως οι Μίκης Θεοδωράκης, Νίκος Μαμαγκάκης, Ηλίας Ανδριόπουλος κ.ά.

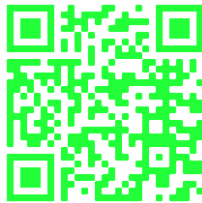
Μαρία Πολυδούρη

Η **Μαρία Πολυδούρη** (Καλαμάτα, 1902 – Αθήνα, 1930) υπήρξε ποιήτρια της νεορομαντικής σχολής. Ολοκλήρωσε τις γυμνασιακές της σπουδές στην Καλαμάτα, αφού προηγουμένως είχε φοιτήσει σε σχολεία του Γυθείου και των Φιλιατρών. Στα γράμματα εμφανίζεται σε ηλικία 14 ετών, με το πεζοτράγουδο «**Ο πόνος της μάνας**». Αναφέρεται στο θάνατο ενός ναυτικού, τον οποίο ξέβρασαν τα κύματα στις ακτές των Φιλιατρών και είναι επηρεασμένο από τα μανιάτικα μοιρολόγια που άκουγε στο Γύθειο. Σε ηλικία 16 ετών διορίζεται στη Νομαρχία Μεσσηνίας, κατόπιν διαγωνισμού και παράλληλα εκδηλώνει ζωηρό ενδιαφέρον για τη **χειραφέτηση της γυναίκας**.

Μετά τον θάνατο και των δύο της γονέων της το 1921, μετατίθεται στη Νομαρχία Αθηνών και παράλληλα εγγράφεται στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στην υπηρεσία της θα γνωρίσει τον συνάδελφο και ομότεγό της **Κώστα Καρυωτάκη** και μεταξύ τους θα αναπτυχθεί ένας σφοδρός έρωτας, που θα κρατήσει λίγο, αλλά θα παίξει καθοριστικό ρόλο στη ζωή και το έργο της. Η διάλυση αυτής της σχέσης, κατά πάσα πιθανότητα εξαιτίας της ανιάτης ασθένειας του Καρυωτάκη, την οδήγησε σ' έναν τρόπο ζωής, που συνετέλεσε στη ραγδαία φθορά της υγείας της και τέλος στο θάνατό της το 1930 από φυματίωση.

Η Πολυδούρη αν και έγραψε ποιήματα από πολύ νωρίς, εξέδωσε, τελικά, μόνο δύο ποιητικές συλλογές «**Οι τρύλλιες που σβήνουν**» και «**Η Ηχώ στο χάος**». Κάτω από το βάρος της προσωπικής της περιπέτειας και με μια υπερχειλίζουσα ευαισθησία, πολύ σπάνια μπόρεσε να βρει την κατάλληλη ποιητική φόρμα για να εκφραστεί ποιητικά. Τα ποιήματά της χαρακτηρίζονται από πηγαίο λυρισμό, ερωτικό συναίσθημα και τρυφερή γυναικεία ευαισθησία, γεμάτη θλίψη. Η Μαρία Πολυδούρη ανήκει στη λογοτεχνική γενιά του '20, που καλλιέργησε **το αίσθημα του ανικανοποίητου και της παρακμής**. Ο έρωτας και ο θάνατος είναι οι δύο άξονες γύρω από τους οποίους περιστρέφεται η ποίησή της. Είναι μεστή από πηγαίο λυρισμό που ξεσπά σε βαθιά θλίψη και κάποτε σε σπαραγμό, με εμφανείς τις επιδράσεις από τον Καρυωτάκη και τα μανιάτικα μοιρολόγια. Οι συναισθηματικές και συγκινησιακές εξάρσεις της Πολυδούρη καλύπτουν κάποιες φορές τις τεχνικές αδυναμίες και της στιχουργικές ευκολίες της ποίησής της. Ποιήματά της έχουν μελοποιησει έλληνες συνθέτες «κλασικοί», «έντεχνοι» και «ροκ».

Γιάννης Ρίτσος

Ο **Γιάννης Ρίτσος** (Μονεμβασιά, 1909 – Αθήνα, 1990) ήταν ένας από τους **σπουδαιότερους Έλληνες ποιητές με διεθνή φήμη** και ακτινοβολία. Δημοσίευσε πάνω από εκατό ποιητικές συλλογές και συνθέσεις, είκοσι δύο μυθιστορήματα, ένα θεατρικό έργο και μελέτες. Τα έργα του συμπληρώνουν πολλές μεταφράσεις, χρονογραφήματα και άλλα δημοσιεύματα. Αρκετά από τα έργα του έχουν μεταφραστεί σε ξένες γλώσσες. Ο «**Επιτάφιος**», η «**Ρωμιοσύνη**» και η «**Σονάτα υπό το Σεληνόφως**» είναι τρία από τα πιο γνωστά έργα του. Το 1975 προτάθηκε για το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας.

Ο Γιάννης Ρίτσος γεννήθηκε στη Μονεμβασιά την Πρωτομαγιά του 1909. Το 1925 ολοκλήρωσε τις γυμνασιακές του σπουδές στο Γύθειο και έφυγε για την Αθήνα. Ο Ρίτσος νόσησε από φυματίωση, ξεπέρασε την ασθένεια (πράγμα δύσκολο για την εποχή) και πέρασε από υλικές και ηθικές δοκιμασίες. Στο sanatorium του «Σωτηρία», όπου νοσηλευόταν, ήρθε κοντά με τον μαρξισμό και την Αριστερά, πράγματα που επηρέασαν βαθύτατα την ποίησή του και τον τρόπο ζωής του. Η αγωνιστική του έφεση και η επαναστατική του φύση τον οδηγούν σε πολλές εξορίες στη Λήμνο, στη Μακρόνησο και στον Άγιο Ευστράτιο, στη Γυάρο και κατόπιν στη Λέρο. Με το πέρας της δικτατορίας και τη μεταπολίτευση, ο Ρίτσος έγινε ευρέως γνωστός, τόσο στον ελλαδικό χώρο, όσο και στο εξωτερικό, ενώ ακολούθησαν πολλές διακρίσεις και βραβεύσεις.

Το 1960 ο **Μίκης Θεοδωράκης** μελοποίησε τον «Επιτάφιο» και σηματοδότησε την περίοδο της διάδοσης της μεγάλης ποίησης στο πλατύ κοινό. Μεταξύ των τιμητικών διακρίσεων του Ρίτσου περιλαμβάνονται το **κρατικό βραβείο ποίησης** και το βραβείο **Λένιν**. Η ποίηση του Γιάννη Ρίτσου επηρεάστηκε τόσο από τα βιώματά του, όσο και από τις κοινωνικές αναταραχές της χώρας. Μέσα στα ποιήματά του έχει βιώματα που αντλήθηκαν από τον Εμφύλιο Πόλεμο, τις εξορίες που υπέστη και από κάθε κοινωνικό, μικρό ή μεγάλο, έναυσμα που το δόθηκε, όπως για παράδειγμα το ποίημα του ο *Επιτάφιος*, όπου ο ποιητής επηρεάζεται από μια φωτογραφία σε εφημερίδα που απεικονίζει το θρήνο μιας μάνας για το νεκρό παιδί της. Σε ορισμένες πτυχές του έργου του ο Ρίτσος είναι έντονα πολιτικός και μονότροπος, σε ορισμένες άλλες όμως είναι βαθιά υπαρξιακός και ενίοτε λυρικός και μεταφυσικός.

Οδυσσεύς Ελύτης

Ο **Οδυσσεύς Ελύτης** (Ηράκλειο, 1911 – Αθήνα, 1996) είναι ένας από τους **σημαντικότερους Έλληνες ποιητές**. Βραβεύτηκε με το Κρατικό Βραβείο Ποίησης και το **1979 με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας** «για την ποίησή του, που με βάθος την ελληνική παράδοση περιγράφει με αισθητική δύναμη και υψηλή πνευματική διακριτικότητα, τον αγώνα του σύγχρονου ανθρώπου για την ελευθερία και τη δημιουργία». Γνωστότερα ποιητικά του έργα είναι το **Αξιον Εστί, ο Ήλιος ο Πρώτος, η Μαρία Νεφέλη** και οι **Προσανατολισμοί**.

Διαμόρφωσε ένα προσωπικό ποιητικό ιδίωμα και θεωρείται ένας από τους ανανεωτές της ελληνικής ποίησης. Επηρεάστηκε από τον υπερρεαλισμό και δανείστηκε στοιχεία του, τα οποία ωστόσο αναμόρφωσε σύμφωνα με το προσωπικό του ποιητικό όραμα, άρρηκτα συνδεδεμένο με το λυρικό στοιχείο και την ελληνική λαϊκή παράδοση. Ο Οδυσσεύς Ελύτης αποτέλεσε έναν από τους τελευταίους εκπροσώπους της λογοτεχνικής γενιάς του τριάντα, ένα από τα χαρακτηριστικά της οποίας υπήρξε το ιδεολογικό δίλημμα ανάμεσα στην **ελληνική παράδοση και τον ευρωπαϊκό μοντερνισμό**. Πολλά ποιήματά του μελοποιήθηκαν, ενώ συλλογές του έχουν μεταφραστεί μέχρι σήμερα σε πολλές ξένες γλώσσες. Πέρα από το ποιητικό του έργο, ο Ελύτης άφησε σημαντικά δοκίμια, συγκεντρωμένα στους τόμους **Ανοιχτά Χαρτιά** και **Εν Λευκώ**, καθώς και αξιόλογες μεταφράσεις Ευρωπαίων ποιητών και θεατρικών συγγραφέων.

Τον Δεκέμβριο του 1939 θα εκδώσει την πρώτη ποιητική συλλογή του με τίτλο **Προσανατολισμοί**, μια φωτεινή αχτίδα μέσα «στη συννεφιά του κόσμου». Με την έκρηξη του ελληνοϊταλικού πολέμου επιστρατεύεται ως ανθυπολοχαγός και ο παγωμένος χειμώνας του '40, τον βρίσκει στην πρώτη γραμμή του πυρός. Το 1943 κυκλοφορεί τη δεύτερη ποιητική του συλλογή **Ήλιος ο Πρώτος** μαζί με τις παραλλαγές πάνω σε μιαν αχτίδα, μια αλληγορική αντίσταση μέσα στην Κατοχή, καμουφλαρισμένη σε μια υπερρεαλιστική φόρμα. Το 1959 κυκλοφορεί το **Αξιον Εστί**, μια κορυφαία στιγμή της ελληνικής λογοτεχνίας και ένα από τα αριστουργήματα της ποίησης του 20ου αιώνα. Ο ποιητής καταδύεται στις ρίζες του ελληνικού μύθου και αντλεί υλικό και μορφές, εικόνες και ήχους, επιτυγχάνοντας μια δραματική σύνθεση, στην οποία το λυρικό «εγώ» ταυτίζεται με το επικό «εμείς» και η σύγχρονη γραφή συνδυάζεται με μια περιουσία, αρχαία βυζαντινή και νεότερη. Το έργο αυτό του Ελύτη θα γνωρίσει πλατιά αναγνώριση, όταν θα μελοποιηθεί από τον **Μίκη Θεοδωράκη** το 1964.

Τάκης Δόξας

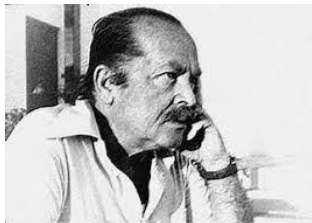
Ο **Τάκης Δόξας** (Πύργος, 1913 – Πύργος, 1976) ήταν Έλληνας **ποιητής, πεζογράφος, και θεατρικός συγγραφέας**. Το πραγματικό όνομα του ήταν Παναγιώτης Λαμπρινόπουλος. Γεννήθηκε στον **Πύργο** και ήδη από τα γυμνασιακά του χρόνια άρχισε να γράφει διηγήματα σε εφημερίδες και περιοδικά. Το 1957 τιμήθηκε με το **πρώτο βραβείο Πελοποννησιακής Πεζογραφίας** από την Ακαδημία Αθηνών. Κατά τη διάρκεια της ζωής του, έγραψε 25 βιβλία από τα οποία τα τρία ποιητικά.

Το 1954 διορίστηκε διευθυντής της δημόσιας βιβλιοθήκης της πόλης του Πύργου, θέση στην οποία παρέμεινε μέχρι τον θάνατό του. Κατά τη θητεία του η βιβλιοθήκη αναδείχθηκε σε **πνευματικό κέντρο της περιοχής**, προσφέροντας σπουδαίο έργο στα γράμματα και στην πνευματική ανάπτυξη του τόπου. Εκτός από τα έργα του που κυκλοφόρησαν σε βιβλία, δημοσίευσε πολλά άρθρα σ' εφημερίδες και περιοδικά, ανέπτυξε πλούσια πνευματική δραστηριότητα στο χώρο της επαρχίας, έδωσε διαλέξεις και οργάνωσε πολλές φιλολογικές εκδηλώσεις, με στόχο την πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής. Με την διαθήκη του κληροδότησε **6.466 τόμους βιβλίων** στη δημόσια βιβλιοθήκη.

Ανέβασε τα θεατρικά έργα «Ο άνδρας της» (1944) και «Κατοχή» (1948) και διηύθυνε τα τοπικά περιοδικά «Βήμα των νέων», «Οδυσσέας» και «Βωμός». Διακρίθηκε ως διηγηματογράφος και δοκιμιογράφος και το 1957 τιμήθηκε με το πρώτο βραβείο Πελοποννησιακής Πεζογραφίας από την Ακαδημία Αθηνών. Έργα του έχουν μεταφραστεί στα γερμανικά, αγγλικά, ιταλικά και τουρκικά, ενώ η ποιητική του σύνθεση «**Φως της Ολυμπίας**» απαγγέλλεται κατά την τελετή αφής της Ολυμπιακής Φλόγας.

Τάκης Σινόπουλος

Ο **Τάκης Σινόπουλος** (Επιτάλιο, 1917 – Πύργος, 1981) γεννήθηκε στο Επιτάλιο Ηλείας, αλλά ως τα μαθητικά του χρόνια έζησε στον **Πύργο**. Στην Αθήνα σπούδασε ιατρική και κατά τη διάρκεια των σπουδών του δημοσίευσε ποιήματα, πεζά, κριτικά σημειώματα και μεταφράσεις σε λογοτεχνικά περιοδικά της Αθήνας και της επαρχίας. Κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής πήρε μέρος σε ερασιτεχνικές θεατρικές παραστάσεις, συνέχισε να γράφει και να δημοσιεύει μεταφράσεις και ποιήματα, φυλακίστηκε από τους Ιταλούς ως αντιστασιακός.

Το 1934 δημοσίευσε το ποίημα «*Προδοσία*» και το διήγημα «*Η εκδίκηση ενός ταπεινού*» στην Πυργιώτικη εφημερίδα «*Νέα Ημέρα*». Το 1951 κυκλοφόρησε την πρώτη του ποιητική συλλογή με τίτλο «*Μεταίχμιο*». Ακόμη, συνεργάστηκε με πολλά περιοδικά («*Νέα Εστία*», «*Φιλολογικά Χρονικά*», «*Οδυσσέας*» (Πύργου), «*Κοχλίας*», «*Πειραϊκά Γράμματα*», «*Αγγλοελληνική Επιθεώρηση*», «*Καινούρια Εποχή*», «*Ζυγός*», «*Εποχές*», «*Τραμ*», «*Ο Ταχυδρόμος*» κ.ά. Ανήκει στην πρώτη μεταπολεμική γενιά. Επιρρέαστηκε ιδιαίτερα από τους Τ.Σ. Έλιοτ, Σεφέρη και Έζρα Πάουντ. Έγραψε επίσης τις ποιητικές συλλογές «*Το άσμα της Ιωάννας και του Κωνσταντίνου*», που τιμήθηκε με το **κρατικό βραβείο ποίησης το 1961**, «*Γνωριμία με τον Μαξ*», «*Νύχτα και αντίστιξη*», καθώς και διάφορες μελέτες και δοκίμια όπως την «*Στροφή*» για το έργο του Σεφέρη.

Στην ποιητική παραγωγή του Σινόπουλου κυριαρχούν αρχικά, το περιγραφικό και λυρικό στοιχείο και η στοχαστική γραφή. Στη δεύτερη φάση, όμως, κινείται στα ίδια θεματολογικά πλαίσια της φθοράς και του θανάτου, αλλά παρουσιάζει μια μεταστροφή στη χρήση του γλωσσικού υλικού προς έναν αντιποιητικό, επιθετικό και συχνά ειρωνικό λόγο. Γενικά η ποίηση του είναι λυρική, επιγραμματική και κυριαρχείται από τραγική αυτογνωσία και απαισιοδοξία.

Κική Δημουλά

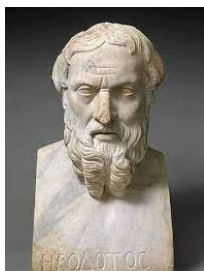
Η **Κική Δημουλά** (Αθήνα, 1931 – Αθήνα, 2020) ήταν **διακεκριμένη και πολυβραβευμένη ποιήτρια** της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς, με μεγάλη απήχηση στο αναγνωστικό κοινό. Γεννήθηκε στην Αθήνα και εργάστηκε στην Τράπεζα της Ελλάδος ως υπάλληλος για εικοσιπέντε χρόνια. Ήταν σύζυγος του ποιητή Αθω Δημουλά ο οποίος την επηρέασε «διακριτικά, ανεκτίμητα και ανεξήγητα».

Η δημιουργία της διακρίνεται σε δύο περιόδους. Στην **πρώτη**, που περιλαμβάνει τη δεκαετία του '50 και του '60, είναι σαφώς επηρεασμένη από τον Καβάφη. Από τις πρώτες της κιόλας συλλογές Έρεβος (1956), Ερήμην (1958), Επί τα ίχνη (1963), η ποιήτρια δέχεται τα ερεθίσματα της καθημερινότητας και με τη γλωσσική άνεση που την διακρίνει, τα μετατρέπει σε εικόνες αντιπαραθέτοντας το συναίσθημα στη λογική. Στη **δεύτερη περίοδο** που αποτελεί και την ωριμότερη, ξεχωρίζει η συλλογή Το λίγο του κόσμου (1971) στην οποία η ποιήτρια συνομιλεί με τη φθορά, τη ματαιότητα, το κενό και καταξιώνεται ως μία από τις σημαντικότερες φωνές της νεοελληνικής μας ποίησης. Η ποίησή της βαθιά ανατρεπτική και υπαρξιακή μοιάζει να ελέγχεται από τη μνήμη και το όνειρο. Από τα ωραιότερα ποιήματά της είναι αυτά που συνθέτει με αφορμή φωτογραφίες.

Για τη συλλογή της Χαίρε ποτέ (1988) τιμήθηκε με το Α΄ Κρατικό Βραβείο Ποίησης. Οι βραβεύσεις για την Κική Δημουλά συνεχίστηκαν το 2009 με το Ευρωπαϊκό Βραβείο Λογοτεχνίας για το σύνολο του έργου της και το 2010 με το Μεγάλο Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας, επίσης, για το σύνολο του έργου της. Ποιήματά της έχουν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες του κόσμου (Αγγλικά, Γαλλικά, Ισπανικά, Ιταλικά, Πολωνικά, Βουλγαρικά, Γερμανικά, Σουηδικά κ.ά.). Το 2002 η Δημουλά εξελέγη τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, μόλις **η τρίτη γυναίκα** που έτυχε αυτής της τιμής, από το ανώτατο πνευματικό ίδρυμα της Ελλάδας.

Ηρόδοτος

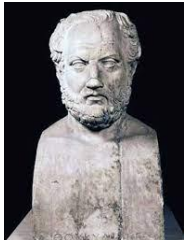
Ο **Ηρόδοτος** από την Αλικαρνασσό έζησε (485 π.Χ. - 425 π.Χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας ιστορικός, περιηγητής, και γεωγράφος του 5ου αιώνα π.Χ.. Θεωρείται ο θεμελιωτής της **επιστήμης της ιστορίας**. Το μόνο έργο που έχει συγγράψει φαίνεται να είναι οι **Ιστορίες**. Πρόκειται για ένα αρχείο της ιστορίας σχετικά με τους πολέμους μεταξύ Ελλήνων και Περσών, συμπεριλαμβανομένων πλούσιων γεωγραφικών και εθνογραφικών πληροφοριών. Παρόλο που κάποιες από τις ιστορίες του ήταν ευφάνταστες και άλλες ανακριβείς, ο ίδιος αναφέρει πως κατέγραφε μόνο ότι του έλεγαν και ήταν συνήθως σωστός στις πληροφορίες του. Πέρα από τη σπουδαιότητα του Ηροδότου ως ιστορικού, λίγα είναι γνωστά για την προσωπική του ζωή. Ο Ηρόδοτος χαρακτηρίστηκε για πρώτη φορά από τον Κικέρωνα ως **Πατέρας της Ιστορίας**.

Ήταν γόνος αριστοκρατικής οικογένειας, που φαίνεται ότι είχε και καρικές ρίζες. Πολέμησε τον τοπικό τύραννο, εξορίστηκε και πέρασε μεγάλο διάστημα στη Σάμο. Έζησε στην Αθήνα, αλλά και στην αθηναϊκή αποικία της νότιας Ιταλίας, τους Θουρίους, της οποίας ίσως να έγινε πολίτης, όπου και πέθανε. Ο Ηρόδοτος έκανε πολλά ταξίδια, ένα στο Βορρά μέχρι και τη νότια Ρωσία και άλλα μικρότερα στη Βαβυλώνα, τη Συρία και την Παλαιστίνη. Τότε ίσως πραγματοποιήθηκε και η επίσκεψή του στην Αίγυπτο, όπου έμεινε τέσσερις μήνες. Την περίοδο παραμονής του στους Θουρίους πιθανόν ταξίδεψε στην Κυρηναϊκή, ενώ είναι σίγουρο ότι επισκέφθηκε το Αιγαίο και την ηπειρωτική Ελλάδα. Το σκοπό των ταξιδιών του δεν τον ξέρουμε σίγουρα. Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι οφείλονταν σε εμπορικά ενδιαφέροντα, ενώ κατά την αρχαία παράδοση ο Ηρόδοτος ανήκει μάλλον στην κατηγορία του διανοούμενου ταξιδιώτη, ο οποίος συνδύαζε τη γνωριμία άλλων λαών με τη δραστηριότητά του ως ομιλητή σε δημόσιες συναθροίσεις.

Αποτελεί τον κύριο εκπρόσωπο τόσο της ιωνικής ιστοριογραφίας όσο και της αττικής λογοτεχνίας. Η Αθήνα απέκτησε με τον Ηρόδοτο ένα συγγραφέα που εξήγησε στον ελληνικό κόσμο τα επιτεύγματα και τον τρόπο ζωής της, αφού μέσα από το έργο του δόθηκε η δυνατότητα, εξηγώντας τους λόγους που οδήγησαν στους Περσικούς πολέμους, να παρουσιάσει τον τρόπο σκέψης και δράσης των Αθηναίων.

Θουκυδίδης

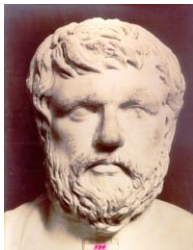
Ο **Θουκυδίδης** (περ. 460 π.Χ. - περ. 399 π.Χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας ιστορικός, γνωστός για τη συγγραφή της **Ιστορίας του Πελοποννησιακού Πολέμου**. Πρόκειται για ένα κλασικό ιστορικό έργο, το πρώτο στο είδος του, που αφηγείται με τεκμηριωμένο τρόπο τα γεγονότα του Πελοποννησιακού Πολέμου (431 - 404 π.Χ.), μεταξύ της Αθήνας και της Σπάρτης. Ο Θουκυδίδης έζησε ως το τέλος του πολέμου, όπως λέει ο ίδιος στο Ε 26 της Ιστορίας, αλλά δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει τη συγγραφή του έργου. Συγκεκριμένα πρόλαβε να γράψει γεγονότα έως το 411 π.Χ. Το έργο του άσκησε μεγάλη επιρροή σε ιστορικούς και μελετάται ως σήμερα από πολιτικούς επιστήμονες, καθώς θεωρείται ο πατέρας του πολιτικού ρεαλισμού ως προσέγγιση στη μελέτη των διεθνών σχέσεων.

Η οικογένειά του είχε περιουσία στη Θράκη, στα μεταλλεία χρυσού. Εκεί κατέφυγε όταν εξορίστηκε από τους Αθηναίους, εξαιτίας της αποτυχίας του να βοηθήσει αποτελεσματικά την Αμφίπολη ως ναύαρχος της περιοχής κατά την επίθεση του Βρασιίδα (424 π.Χ.). Αν αυτοί ήταν οι πραγματικοί λόγοι της εξορίας του ή υπήρχαν πολιτικά αίτια και οι αντίπαλοί του απλά χρησιμοποίησαν την περίπτωση της Αμφίπολης παραμένει άγνωστο. Η περίοδος στην οποία έζησε ο Θουκυδίδης χαρακτηρίζεται από έντονα φαινόμενα σε όλους τους τομείς. Στην πολιτική δέσποζε η μορφή του Περικλή, επί του οποίου το δημοκρατικό πολίτευμα διευρύνθηκε υπέρ των κατώτερων τάξεων. Στον πνευματικό τομέα αναπτύχθηκε η κίνηση των σοφιστών, η οποία επηρέασε το σύνολο των πνευματικών δραστηριοτήτων. Στοιχεία της διδασκαλίας τους διέπουν το έργο του Θουκυδίδη, την Ιστορία.

Ο Θουκυδίδης γενικά αναγνωρίζεται ως ένας από τους **πρώτους αληθινούς ιστορικούς**. Με την εισαγωγή της μεθόδου της **ιστορικής αιτιότητας**, δηλαδή της αναζήτησης των βαθύτερων αιτιών ενός γεγονότος, υπήρξε ο πρώτος που προσέγγισε με επιστημονικό τρόπο την ιστορία. Αντίθετα με τον προγενέστερό του Ηρόδοτο, τον αποκαλούμενο από τον Κικέρωνα «πατέρα της Ιστορίας», ο οποίος περιελάμβανε στην ιστορία του φήμες και αναφορές στην μυθολογία και στους θεούς, ο Θουκυδίδης συμβουλευόταν σε μεγάλο βαθμό γραπτά ντοκουμέντα και συνομιλούσε με ανθρώπους που συμμετείχαν ή και πρωταγωνίστησαν στα γεγονότα τα οποία περιέγραφε.

Ξενοφών

Ο **Ξενοφών** (Αθήνα, 430 π.Χ. - Κόρινθος, 355 π.Χ.) ήταν Αθηναίος ιστορικός συγγραφέας και σωκρατικός φιλόσοφος. Η οικογένειά του ανήκε στην τάξη των Ιππέων, δηλ. ήταν γόνος μιας αριστοκρατικής πλούσιας οικογένειας. Έγινε μαθητής του Σωκράτη.

Το 401 π.Χ με πρόσκληση του φίλου του Προξένου βρίσκεται στην Περσία. Εκεί αποφασίζει να λάβει μέρος, συμμετέχοντας σ' ένα ελληνικό εκστρατευτικό σώμα, στην εκστρατεία του Κύρου του Νεότερου κατά του αδελφού του Αρταξέρξη του Β'. Στα Κούναξα οι Έλληνες νίκησαν τους αντιπάλους τους Πέρσες, αλλά ο Κύρος σκοτώθηκε. Οι Μύριοι (10.000), όπως ονομάστηκε το ελληνικό εκστρατευτικό σώμα, αποφάσισε να επιστρέψει πίσω. Ύστερα από πολλές ταλαιπωρίες σ' άγνωστα και εχθρικά μέρη και αφού στο μεταξύ ο Ξενοφών είχε εκλεγεί ένας από τους πέντε στρατηγούς, κατόρθωσαν να φτάσουν στην ελληνική Τραπεζούντα και ύστερα στο Βυζάντιο. Φτάνοντας στον Εύξεινο Πόντο αναφώνησαν το ιστορικό "**Θάλαττα, θάλαττα**". Όλη αυτή την πορεία ,την κάθοδο των Μυρίων εξιστόρησε ο Ξενοφών στο έργο του "Κύρου Ανάβασις". Επίσης, συνέχισε συνειδητά το έργο του Θουκυδίδη και καλύπτει την περίοδο από το 411 π.Χ. ως 361 π.Χ..

Μετά από αυτά ο Ξενοφών θα ενταχθεί στις σπαρτιατικές δυνάμεις και κάτω από την αρχηγία του βασιλιά Αγησίλαου θα πάρει μέρος στις επιχειρήσεις εναντίον των Περσών και στη συνέχεια το 394 π.Χ στη μάχη της Κορώνειας εναντίον των Αθηναίων. Γι' αυτό και εξορίζεται από την Αθήνα αλλά ανταμείβεται από τη Σπάρτη και ως το 371 ζει στο **Σκιλλούντα**, στην Ηλεία, στο αγρόκτημα που του παραχώρησαν. Εδώ ασχολείται με τη γεωργία, το κυνήγι και τη συγγραφή των συγγραμμάτων του.

Το 371, μετά την ήττα της Σπάρτης στα Λεύκτρα από τους Θηβαίους, θα καταφύγει στην Κόρινθο. Εδώ θα ζήσει πιθανώς ως το θάνατό του αν και στο μεταξύ οι Αθηναίοι ανακάλεσαν το ψήφισμα για την εξορία του. Το 356 πιθανώς πεθαίνει και ο ίδιος ο Ξενοφών.

Διονύσιος Κόκκινος

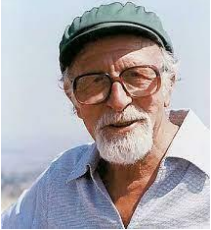
Ο **Διονύσιος Κόκκινος** (Πύργος, 1884 – Αθήνα, 1967) ήταν Έλληνας **ιστορικός, δημοσιογράφος, ακαδημαϊκός και λογοτέχνης**. Γεννήθηκε στον **Πύργο Ηλείας**. Φοίτησε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών αλλά διέκοψε τις σπουδές του για να ασχοληθεί με την **ιστορία**, τη δημοσιογραφία και τη λογοτεχνία. Επίσης, γράφτηκε και στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών. Εξέδωσε τη σοσιαλιστική εφημερίδα *«Μέλλον»* στην διάρκεια των σπουδών του στα 1908 με 1909, η οποία εξέφραζε τις ιδέες της ομάδας των *Κοινωνιολόγων* του Αλέξανδρου Παπαναστασίου και γύρω από την οποία συσπειρώθηκαν πολλοί σοσιαλιστές και φοιτητές.

Εργάστηκε σε αρκετές εφημερίδες ως φιλολογικός συνεργάτης, χρονογράφος, ανταποκριτής, και οι οποίες και δημοσίευσαν πολλές δημοσιογραφικές και φιλολογικές μελέτες του. Το 1948, η Ακαδημία Αθηνών του απένευσε το «Εθνικό Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών» και, το 1950, τον εξέλεξε μέλος της, στην Τάξη των Γραμμάτων, για το λογοτεχνικό του έργο. Το 1914 εκδόθηκαν σε βιβλίο πολεμικές εντυπώσεις και μονογραφίες που έγραψε κατά τη στρατιωτική του θητεία το 1912-13, στους Βαλκανικούς πολέμους. Ο Κόκκινος υπήρξε συγγραφέας διηγημάτων και μυθιστορημάτων ενώ ασχολήθηκε και με την ιστορία, το χρονογράφημα και την κριτική του θεάτρου και της τέχνης. Τα λογοτεχνικά έργα του Κόκκινου έχει ως θέμα του κυρίως τη ζωή της αθηναϊκής αστικής τάξης, καλύπτοντας τους χώρους του μυθιστορήματος και του διηγήματος, ενώ έγραψε και έργα για το θέατρο.

Από τη θέση του διευθυντή της Εθνικής Βιβλιοθήκης, από το 1935 μέχρι και το 1954, είχε πρόσβαση σε εκτεταμένο πρωτογενές ιστορικό υλικό αλλά και σημαντική δευτερογενή βιβλιογραφία. Το 1931 έδωσε το *Εισαγωγή εις την Ελληνικήν Επανάστασιν*, στα πλαίσια και της εκατονταετηρίδας της Εθνικής Παλιγγενεσίας. Το 1935 ολοκληρώθηκε η σύνθεση της εξάτομης ιστορίας του, έργο για το οποίο βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών το 1933. Το 1967, λίγο μετά τον θάνατό του, εκδόθηκε η 5η και τελευταία ανανεωμένη έκδοση του εξάτομου έργου του, *Η Ελληνική Επανάστασις*. Τα έργα αυτά του Κόκκινου συνέβαλαν αποφασιστικά στην μελέτη της νεοελληνικής ιστορίας.

Μανόλης Ανδρόνικος

Ο **Μανόλης Ανδρόνικος** γεννήθηκε το 1919 στην Προύσα της Μικράς Ασίας και μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή το 1922, εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε αρχαιολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1936-1940) και αναγορεύτηκε διδάκτορας της ίδιας Σχολής. Υπηρέτησε ως καθηγητής στη Μέση Εκπαίδευση, αλλά σύντομα διέφυγε στη Μέση Ανατολή, όπου έλαβε μέρος σε στρατιωτικές επιχειρήσεις κατά του Άξονα. Μετά τον πόλεμο διορίστηκε στην Αρχαιολογική Υπηρεσία. Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην Οξφόρδη και αργότερα εκλέχτηκε καθηγητής της κλασικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Η ανασκαφική του δραστηριότητα απλώθηκε σε αρκετές περιοχές της Βόρειας Ελλάδας (Βέροια, Κιλίκις, Χαλκιδική, Θεσσαλονίκη), αλλά το κύριο ανασκαφικό έργο του εντοπίζεται στη **Βεργίνα**. Οι πολύχρονες και συστηματικές ανασκαφές του στη Μεγάλη Τούμπα τον οδήγησε το 1977 στην αποκάλυψη των **βασιλικών τάφων της Μακεδονίας**, με τα αμύθητα ευρήματα και στην αποκάλυψη πιθανότατα του τάφου του Φιλίππου Β'.

Εκτός από την αρχαιολογική και πανεπιστημιακή του δραστηριότητα, ο Μανόλης Ανδρόνικος ασχολήθηκε με θέματα παιδείας, λογοτεχνίας και τέχνης και δημοσίευσε μελέτες και άρθρα σε πολλά περιοδικά και εφημερίδες. Το συγγραφικό του έργο σε θέματα αρχαιολογίας περιλαμβάνει πολυάριθμες δημοσιεύσεις σε ελληνικά και ξένα περιοδικά και σε αυτοτελείς τόμους. Έχει διδάξει και δώσει πολλές διαλέξεις σε πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής. Το 1980 η Ακαδημία Αθηνών τον εξέλεξε αντεπιστέλλον μέλος της και το 1982 τιμήθηκε με το βραβείο «Ολυμπία» του Ιδρύματος Ωνάση. Το 1992 του απονεμήθηκε ο Μεγαλόσταυρος του Φοίνικος από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Ο Μανόλης Ανδρόνικος πέθανε στις 30 Μαρτίου 1992, σε ηλικία 73 ετών.

Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ

Η Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ γεννήθηκε στην Αθήνα το 1926. Αποτέλεσε την **πρώτη γυναίκα πρόεδρο** του τμήματος **Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης** το 1967 και την **πρώτη γυναίκα πρύτανη** του Πανεπιστημίου της Σορβόνης στην 700 χρόνων ιστορία του το 1976, όπως και πρύτανης του Πανεπιστημίου της Ευρώπης. Ακόμη, είναι Πρέσβειρα Καλής Θελήσεως στη UNICEF.

Είναι απόφοιτος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Μετά την αποφοίτησή της, εργάστηκε ως ερευνήτρια στο Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, ενώ μετακόμισε στο Παρίσι το 1953 για να συνεχίσει τις σπουδές της. Δύο χρόνια μετά την άφιξή της, διορίστηκε στο Εθνικό Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών της Γαλλίας (CNRS), ενώ το 1964 λαμβάνει τον τίτλο της διευθύντριας του Κέντρου και το 1967 αυτόν της καθηγήτριας στη Σορβόνη, ενώ στο μεταξύ τιμήθηκε με τον τίτλο του Docteur des Lettres. Ενώ διετέλεσε Διευθύντρια του Κέντρου Ιστορίας και Πολιτισμού του Βυζαντίου και της Χριστιανικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Paris 1, εξελέγη Αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου της Σορβόνης (1970-1973) και το 1976, Πρύτανης. Εκεί γνώρισε τον σύζυγό της και αξιωματικό του Γαλλικού Στρατού, Ζακ Αρβελέρ, με τον οποίον απέκτησε μια κόρη.

Τα έργα της αφορούν κυρίως την ιδιότητά της ως **βυζαντινολόγου**. Μεταξύ των σημαντικότερων, αξίζει να αναφερθούν οι «Ερευνες για τη διοίκηση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας τον 9ο και 10ο αιώνα»(1960), «Το Βυζάντιο και η θάλασσα» (1966), «Μελέτες για τη διοικητική και κοινωνική διάρθρωση του Βυζαντίου»(1971). Γνωστή είναι επίσης και για το μεγάλο αίσθημα φιλελευθερισμού και ελεύθερης έκφρασης των ιδεών που την διέπουν.

Η Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ θεωρείται σήμερα από τις **πλέον εξέχουσες πανεπιστημιακές προσωπικότητες, ιδιαίτερα στη Βυζαντινολογία**, με πολύ μεγάλο αριθμό σχετικών διαλέξεων και ομιλιών εντός και εκτός Ελλάδας. Είναι πρύτανης των Πανεπιστημίων της Σορβόνης από το 1976, καγκελάριος των Πανεπιστημίων του Παρισιού, διευθύντρια του Κέντρου Έρευνας Βυζαντινής Ιστορίας και Πολιτισμού και πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών. Στην πολύχρονη ακαδημαϊκή σταδιοδρομία έχει αναλάβει τα ανώτερα αξιώματα και έχει τιμηθεί με πλήθος διεθνών διακρίσεων. Στα βιβλία της περιλαμβάνονται η "Πολιτική ιδεολογία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας" (1975), "Η Σμύρνη ανάμεσα σε δύο τουρκικές κατοχές" (1975), "Η διασπορά στο Βυζάντιο" (1995), "The Making of Europe" (2000).

